

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
ANTONIO SAGGIO

της 10ης Δεκεμβρίου 1998 *

Περιεχόμενα

Κανονιστικό πλαίσιο και πραγματικά περιστατικά	I- 209
Οι προσβαλλόμενοι κανονισμοί	I- 209
Τα πραγματικά περιστατικά	I- 211
Η απόφαση της 19ης Μαΐου 1992 και η μετέπειτα διαδικασία	I- 212
Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 2187/93 του Συμβουλίου	I- 214
Τα ειδικά αιτήματα αποζημιώσεως	I- 215
Επί του παραδεκτού	I- 217
Επί της ουσίας	I- 218
Όσον αφορά τον υπολογισμό της αποζημιώσεως, γενικάς	I- 218
Υπόθεση C-104/89	I- 219
Οι περίοδοι που πρέπει να ληφθούν υπόψη για την εκτίμηση της ζημίας	I- 219
Το υποθετικό εισόδημα	I- 221
— Οι σχετικές με την υποθετική παραγωγή γάλακτος ποσότητες αναφοράς κατά τα έτη 1984 έως 1989	I- 221
— Το υποθετικό εισόδημα που αντλείται από την πώληση γάλακτος	I- 223
— Το υποθετικό εισόδημα από την πώληση των αγελάδων μετατροπής και των μόσχων ..	I- 225
— Τα μεταβλητά έξοδα	I- 228
— Το κόστος των ζωοτροφών	I- 233
— Το κόστος των μισθών	I- 236
Τα εισοδήματα υποκαταστάσεως	I- 239
— Ο συντελεστής κεφάλαιο	I- 242
— Οι συντελεστές «έδαφος» και «εργασία»	I- 244
Διαφοροποίηση βάσει των διαφορών εθνικών περιοχών	I- 247
Όσον αφορά το αίτημα καταβολής περαιτέρω αποζημιώσεως λόγω α) αύξησης του ποσοστού των εθνικών φορολογικών επιβαρύνσεων, β) της υποτιμής του νομίματος και γ) των αντισταθμιστικών τόκων που γεννώνται μέχρι την ημέρα καταβολής της αποζημιώσεως	I- 248
— Η αποζημίωση του J. M. Mulder	I- 250

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.

— Η αποζημίωση του W. H. Brinkhoff	I- 254
— Η αποζημίωση του J. M. M. Muskens	I- 259
— Η αποζημίωση του T. Twijnstra	I- 263
Υπόθεση C-37/90	I- 266
Το υποθετικό εισόδημα	I- 267
— Η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη για την εκτίμηση της ζημίας	I- 267
— Η ποσότητα αναφοράς και το ποσοστό μειώσεως	I- 268
— Το εισόδημα που αντλείται από την πώληση του γάλακτος και από την πώληση των μόσχων και των αγελάδων μετατροπής	I- 270
— Τα μεταβλητά έξοδα	I- 271
Τα εναλλακτικά εισοδήματα	I- 274
— Τα υποθετικά εναλλακτικά εισοδήματα	I- 274
Ο συντελεστής «κεφάλαιο»	I- 274
Ο συντελεστής «έδαφος»	I- 276
Ο συντελεστής «εργασία»	I- 277
— Τα πραγματικά εναλλακτικά εισοδήματα που αντλήθηκαν από την πάχυνση των ταύρων κατά τα έτη 1984 έως 1989	I- 279
Επί του αιτήματος καταβολής περαιτέρω αποζημιώσεως λόγω αυξήσεως των εθνικών φόρων και επί του αιτήματος καταβολής αντισταθμιστικών τόκων	I- 282
— Η αποζημίωση του O. Heinemann	I- 283
Επί των δικαστικών εξόδων	I- 285
Συμπέρασμα	I- 286

Κανονιστικό πλαίσιο και πραγματικά περιστατικά

καθιέρωσε ένα σύστημα πριμοδοτήσεων για τη μη εμπορία γαλακτοκομικών προϊόντων, για περίοδο πέντε ετών (άρθρα 1 και 2).

Οι προσβαλλόμενοι κανονισμοί

1. Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 1078/77 του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977, περί θεσπίσεως του συστήματος πριμοδοτήσεων για τη μη εμπορία του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων και τη μετατροπή των αγελάων βοοειδών γαλακτοκομικής κατευθύνσεως¹,

2. Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 856/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984, περί τροποποιήσεως του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 για την κοινή οργάνωση αγοράς στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων², εισήγαγε συμπληρωματική εισφορά για τις παραδιδόμενες ποσότητες γάλακτος οι οποίες υπερβαίνουν μια ποσότητα αναφοράς

1 — ΑΒΙ. L 131, σ. 1.

2 — ΕΕ L 90, σ. 10.

που πρέπει να καθοριστεί (βλ. το άρθρο 1 που εισάγει νέα διάταξη, το άρθρο 5γ στον βασικό κανονισμό του 1968). Η ποσότητα αυτή καθορίζεται βάσει των διατάξεων του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου, της ίδιας ημερομηνίας, περί γενικών κανόνων για την εφαρμογή της εισφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων³. Η ποσότητα αναφοράς είναι κατ' αρχήν ίση με την παραδοθείσα ή αγορασθείσα ποσότητα κατά το ημερολογιακό έτος 1981, αυξημένη κατά 1 % (άρθρο 2, παράγραφος 1). Πάντως, τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέψουν ότι στην επικράτειά τους η ποσότητα αναφοράς είναι ίση με την ποσότητα γάλακτος ή ισοδυνάμου γάλακτος που παραδόθηκε ή αγοράστηκε κατά τα ημερολογιακά έτη 1982 ή 1983, στην οποία εφαρμόζεται ένα ποσοστό καθοριζόμενο κατά τρόπο ώστε να μην υπερβαίνει τη συνολική εγγυημένη ποσότητα σε κάθε κράτος μέλος, η οποία εμφανίζεται ρητώς στην παράγραφο 3 του εν λόγω άρθρου 5γ (άρθρο 2, παράγραφος 2). Οι λεπτομέρειες εφαρμογής αυτής της συμπληρωματικής εισφοράς καθορίζονται τέλος με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1371/84 της Επιτροπής, της 16ης Μαΐου 1984⁴.

3. Με τις αποφάσεις της 28ης Απριλίου 1988, 120/86, Mulder⁵ και 170/86, Von Deetzen⁶, το Δικαστήριο κήρυξε ανίσχυρο τον κανονισμό 857/84, όπως συμπληρώθηκε με τον κανονισμό 1371/84, λόγω παραβίασεως της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, «καθόσον δεν προβλέπει τη χορήγηση ποσότητας αναφοράς στους παραγωγούς οι οποίοι, κατ' εφαρμογή δεσμεύσεως που ανελήφθη βάσει του κανονισμού 1078/77 του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977, δεν παρέδωσαν γάλα κατά

τη διάρκεια του έτους αναφοράς που επέλεξε το οικείο κράτος μέλος»⁷.

4. Κατόπιν των αποφάσεων αυτών το Συμβούλιο θέσπισε, στις 20 Μαρτίου 1989, τον κανονισμό (ΕΟΚ) 764/89, περί τροποποίησης του κανονισμού 857/84⁸. Με τον κανονισμό αυτό προστέθηκε ένα νέο άρθρο 3α στον κανονισμό 857/84, το οποίο ορίζει ότι οι παραγωγοί οι οποίοι, κατ' εκτέλεση δεσμεύσεως που ανελήφθη βάσει του κανονισμού 1078/77, δεν παρέδωσαν γάλα κατά τη διάρκεια του έτους αναφοράς, λαμβάνουν, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, από τις 29 Μαρτίου 1989, μια ειδική ποσότητα αναφοράς (άρθρο 3α, παράγραφος 1) η οποία «ισούνται προς το 60 % της παραδοθείσας ποσότητας γάλακτος που επωλήθη από τον παραγωγό κατά τους δώδεκα ημερολογιακούς μήνες που προηγήθηκαν του μηνός κατάθεσης της αίτησης για χορήγηση πριμοδότησης ή εμπορίας ή μετατροπής» (άρθρο 3α, παράγραφος 2).

5. Με την απόφαση της 11ης Δεκεμβρίου 1990, C-189/89, Spagl, το Δικαστήριο έκρινε επίσης ανίσχυρο το άρθρο 3α, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 857/84, καθόσον, αφενός, η παράγραφος 1 «αποκλείει από τη χορήγηση ειδικής ποσότητας αναφοράς (...) τους παραγωγούς για τους οποίους η περίοδος μη εμπορίας ή μετατροπής, κατ' εκτέλεση υποχρέωσης που αναλήφθηκε σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1078/77 του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977, λήγει πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 1983, ή, ενδεχομένως, πριν

3 — ΕΕ L 90, σ. 13.

4 — ΕΕ L 132, σ. 11.

5 — Συλλογή 1988, σ. 2321.

6 — Συλλογή 1988, σ. 2355.

7 — Βλ. το διατακτικό των αποφάσεων Mulder (ειδικότερα το σημείο 2) και Von Deetzen.

8 — ΕΕ L 84, σ. 2.

από τις 30 Σεπτεμβρίου 1983», και, αφετέρου, η παράγραφος 2 «περιορίζει την ειδική ποσότητα αναφοράς που προβλέπεται από τη διάταξη αυτή στο 60 % της ποσότητας του παραδοθέντος γάλακτος ή της ποσότητας ισοδυνάμου γάλακτος η οποία πωλήθηκε από τον παραγωγό κατά τη διάρκεια της περιόδου των δώδεκα ημερολογιακών μηνών που προηγήθηκαν της καταθέσεως της αιτήσεως για χορήγηση πριμοδοτήσεως ή εμπορίας ή μετατροπής» που εισήχθη με τον προμνημονευθέντα κανονισμό 1078/77⁹.

7. Ο ενάγων στην υπόθεση C-37/90, Μ. Ο. Heinemann, είναι Γερμανός γεωργός που είχε αναλάβει δέσμευση μη εμπορίας για την περίοδο από το 1979 έως το 1984. Στις 20 Νοεμβρίου 1984 και στις 16 Δεκεμβρίου 1985, ζήτησε τη χορήγηση ποσότητας αναφοράς βάσει των κανονισμών 856/84 και 857/84. Οι αιτήσεις αυτές απερρίφθησαν κατ' εφαρμογή των διατάξεων που εκτέθηκαν ανωτέρω. Μετά την έναρξη της ισχύος του τροποποιητικού κανονισμού 764/89, ο Ο. Heinemann έλαβε πάντως μια προσωρινή ειδική ποσότητα αναφοράς και, κατόπιν αυτού, άρχισε εκ νέου τις παραδόσεις γάλακτος στις 29 Αυγούστου 1989.

Τα πραγματικά περιστατικά

6. Οι ενάγοντες στην υπόθεση C-104/89, J. M. Mulder, W. H. Brinkhoff, J. M. M. Muskens και T. Twijnstra, είχαν αναλάβει δέσμευση μη εμπορίας βάσει του κανονισμού 1078/77 και δεν είχαν συνεπώς παραγάγει γάλα ούτε γαλακτοκομικά προϊόντα κατά τη διάρκεια πενταετούς περιόδου περιλαμβάνουσας το ημερολογιακό έτος 1983, το οποίο επέλεξαν οι Κάτω Χώρες ως περίοδο αναφοράς για την εφαρμογή του καθεστώτος συμπληρωματικής εισφοράς στο οποίο αναφέρονται οι κανονισμοί 856/784 και 857/84 και δεν μπορούσαν συνεπώς να υπαχθούν στο σύστημα ποσοτώσεων που εισήχθη το 1984. Οι J. M. Mulder, W. H. Brinkhoff και T. Twijnstra άρχισαν εκ νέου την παραγωγή γάλακτος μετά τις προμνημονευθείσες αποφάσεις Mulder και Von Deetzen, με τις οποίες κρίθηκε ανίσχυρος ο κανονισμός 857/84. Ο J. M. M. Muskens ανέβαλε απεναντίας την επανάληψη της παραγωγής εν αναμονή της χορηγήσεως ειδικής ποσότητας αναφοράς κατ' εφαρμογή του κανονισμού 764/89.

8. Με τις αγωγές τους βάσει του άρθρου 178 της Συνθήκης ΕΚ, που κατατέθηκαν στις 31 Μαρτίου 1989 στην υπόθεση C-104/89 και στις 7 Φεβρουαρίου 1990 στην υπόθεση C-37/90, όλοι οι ενάγοντες ζήτησαν από το Δικαστήριο να κρίνει την Κοινότητα υπεύθυνη της ζημίας την οποία υπέστησαν εκ της εφαρμογής των προμνημονευθέντων κανονισμών που κηρύχθηκαν ανίσχυροι και να καταδικάσει επίσης το Συμβούλιο και την Επιτροπή στην αποκατάσταση της προκληθείσας ζημίας.

9. Με διάταξη της 9ης Ιουλίου 1991, το Δικαστήριο αποφάσισε να συνεκδικάσει τις δύο υποθέσεις.

⁹ — Συλλογή 1990, σ. I-4539· βλ. επίσης την απόφαση της 1ης Δεκεμβρίου 1990, C-217/89, Pastätter (Συλλογή 1990, σ. I-4585).

Η απόφαση της 19ης Μαΐου 1992 και η μετέπειτα διαδικασία

στην υπόθεση C-37/90 από της ημερομηνίας δημοσίευσής της αποφάσεως.

10. Με την προσωρινή απόφαση που εξέδωσε επί των δύο αγωγών στις 19 Μαΐου 1992¹⁰ (στο εξής: απόφαση του 1992), το Δικαστήριο έκρινε την Κοινότητα υπεύθυνη της ζημίας την οποία υπέστησαν οι ενάγοντες, το δε Συμβούλιο και την Επιτροπή υπόχρεους να τους αποζημιώσουν.

11. Το διατακτικό της αποφάσεως έχει πράγματι την ακόλουθη διατύπωση:

«1) Υποχρεώνει τα εναγόμενα όργανα να αποκαταστήσουν τη ζημία που υπέστησαν οι ενάγοντες συνεπεία της εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984, όπως συμπληρώθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1371/84 της Επιτροπής, της 16ης Μαΐου 1984, καθόσον οι κανονισμοί αυτοί δεν προέβλεψαν τη χορήγηση ποσότητας αναφοράς στους παραγωγούς οι οποίοι, σε εκτέλεση δεσμεύσεως αναληφθείσας βάσει του κανονισμού (ΕΟΚ) 1078/77 του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977, δεν παρέδωσαν γάλα κατά τη διάρκεια του έτους αναφοράς που επέλεξε το οικείο κράτος μέλος.

2) Το ποσό των οφειλομένων αποζημιώσεων προσαυξάνεται εντόκως με επιτόκιο 8 % ετησίως στην υπόθεση C-104/89 και 7 %

3) Απορρίπτει τις αγωγές κατά τα λοιπά.

4) Καλεί τους διαδίκους να γνωστοποιήσουν στο Δικαστήριο, εντός προθεσμίας δώδεκα μηνών από της δημοσίευσής της αποφάσεως, τα καταβλητέα ποσά που θα προσδιοριστούν από κοινού κατόπιν συμφωνίας.

5) Ελλείψει συμφωνίας, καλεί τους διαδίκους να υποβάλουν στο Δικαστήριο, εντός της ίδιας προθεσμίας, τα αιτήματά τους με αριθμητικά στοιχεία.

6) Επιφυλάσσεται ως προς τα δικαστικά έξοδα.»

12. Όσον αφορά τον υπολογισμό του ποσού της αποζημιώσεως, το Δικαστήριο αποφαινεται, στη σκέψη 26 της αποφάσεως, ότι το διαφυγόν κέρδος συνίσταται στη διαφορά μεταξύ, αφενός, των εισοδημάτων που θα μπορούσαν να είχαν πραγματοποιήσει οι ενάγοντες, κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων, από τις παραδόσεις γάλακτος τις οποίες θα είχαν διενεργήσει αν τους είχαν χορηγηθεί, «κατά την περίοδο μεταξύ 1ης Απριλίου 1984, ημερομηνίας ενάρξεως της ισχύος του κανονισμού 857/84, και της 29ης Μαρτίου 1989, ημερομηνίας ενάρξεως της ισχύος του κανονισμού 764/89», οι ποσότητες αναφοράς που δικαιούνταν και, αφετέρου, των εισοδημάτων που πράγματι αποκόμισαν όχι μόνον από τις παραδόσεις

10 — Απόφαση της 19ης Μαΐου 1992, C-104/89 και C-37/90, Mulder κλπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. I-3061).

γάλακτος που πραγματοποιήσαν κατά την περίοδο αυτή αλλά επίσης από ενδεχόμενες εναλλακτικές δραστηριότητες.

καθενός από τους ενάγοντες», εξυπακουμένου ότι μπορεί να ληφθεί εν προκειμένω υπόψη η μειωμένη αποδοτικότητα που χαρακτηρίζει γενικά μια τέτοια εκμετάλλευση κατά την περίοδο της πρώτης φάσης της γαλακτοπαγωγής (σκέψη 32).

13. Κατά το Δικαστήριο, ως ποσότητας αναφοράς πρέπει να θεωρηθεί «η ποσότητα γάλακτος που παραδόθηκε από [τους ενάγοντες] κατά την αντιπροσωπευτική περίοδο που προηγείται της περιόδου τους μη εμπορίας, δηλαδή η ποσότητα που χρησιμοποιήθηκε ως βάση του υπολογισμού για την πριμοδότηση μη εμπορίας» (σκέψη 28).

14. Το Δικαστήριο έκρινε επιπλέον ότι: «η τελευταία αυτή ποσότητα πρέπει να αυξηθεί κατά 1 %, κατ' ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 857/84, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι ενάγοντες δεν θα υποστούν κανένα ειδικό περιορισμό σε σχέση με τους παραγωγούς των οποίων οι ποσότητες αναφοράς καθορίστηκαν σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο 2. Πάντως, στην ποσότητα που προκύπτει πρέπει να εφαρμοστεί ποσοστό μείωσης, αντιπροσωπευτικό των ποσοστών μείωσης που ισχύουν για τους παραγωγούς που αναφέρονται στο άρθρο 2, προκειμένου να αποφευχθεί το ενδεχόμενο να περιέλθουν αδικαιολόγητα οι ενάγοντες σε ευνοϊκότερη θέση έναντι της τελευταίας αυτής κατηγορίας επιχειρηματιών» (σκέψη 29).

16. Τέλος, όσον αφορά το εισόδημα που προέρχεται από ενδεχόμενες εναλλακτικές δραστηριότητες, το Δικαστήριο έκρινε ότι αυτό πρέπει να περιλαμβάνει όχι μόνο «το εισόδημα που πράγματι αποκόμισαν οι ενάγοντες από εναλλακτικές δραστηριότητες, αλλά και το εισόδημα που θα μπορούσαν να έχουν πραγματοποιήσει αν είχαν λελογισμένως επιδοθεί σε τέτοιες δραστηριότητες (...)». Ενδεχόμενες επιχειρηματικές ζημιές που υπέστησαν οι ενάγοντες (...) δεν μπορούν να καταλογιστούν στην Κοινότητα, εφόσον οι ζημιές αυτές δεν οφείλονται στα αποτελέσματα που παρήγαγε η κοινοτική ρύθμιση» (σκέψη 33).

17. Μετά τη δημοσίευση της αποφάσεως, οι διάδικοι δεν κατέληξαν σε συμφωνία επί των οφειλομένων στους παραγωγούς ποσών και συνεπώς κίνησαν εκ νέου τη διαδικασία υποβάλλοντας αντιστοίχως τα αιτήματά τους και τις προσφορές αποζημιώσεως.

15. Όσον αφορά τον υπολογισμό των υποθετικών εισοδημάτων, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι «πρέπει να ληφθεί ως βάση ο υπολογισμός της αποδοτικότητας μιας αντιπροσωπευτικής εκμεταλλεύσεως, όπως της εκμεταλλεύσεως

18. Με διάταξη της 12ης Ιουλίου 1996, το Δικαστήριο διόρισε πραγματογνώμονα, βάσει των άρθρων 22 του Οργανισμού και 49, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, για να καθορίσει το ποσό της ζημίας.

19. Ο διορισθείς πραγματογνώμων (στο εξής: πραγματογνώμων) κατέθεσε την έκθεση πραγματογνωμοσύνης του στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 27 Φεβρουαρίου 1997.

οποίες υπερβαίνουν την τυχόν ποσότητα αναφοράς που διέθετε ο παραγωγός πριν την εν λόγω χορήγηση, εξαιρουμένων των ποσοτήτων που αναφέρονται στο άρθρο 3α, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 857/84.

Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 2187/93 του Συμβουλίου

20. Μετά την απόφαση αυτή, το Συμβούλιο εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2187/93, της 22ας Ιουλίου 1993, προβλέποντας την προσφορά αποζημιώσεως σε ορισμένους παραγωγούς γάλακτος ή γαλακτοκομικών προϊόντων, οι οποίοι εμποδίστηκαν προσωρινά να ασκήσουν τη δραστηριότητά τους¹¹.

22. Το ποσό της αποζημιώσεως υπολογίζεται βάσει της ποσότητας και της προς αποζημίωση περιόδου κατ' εφαρμογή σειράς ποσών που καθορίζονται για κάθε έτος παραγωγής (βλ. άρθρο 11 του κανονισμού 2187/93 και παράρτημα του κανονισμού αυτού). Το παράρτημα αυτό, που παραθέτω κατωτέρω, εμφανίζει την προσφερόμενη αποζημίωση για κάθε περίοδο και αναλόγως μεγέθους της εκμεταλλεύσεως

«Παράρτημα

Αποζημίωση που προσφέρεται δυνάμει του άρθρου 11

21. Με τον κανονισμό αυτό, το Συμβούλιο καθορίζει τα κριτήρια για τον υπολογισμό του ποσού της αποζημιώσεως και, προς τον σκοπό αυτό, προσδιορίζει τα υποθετικά και πραγματικά εισοδήματα των παραγωγών που καλούνται να τη λάβουν. Ειδικότερα, στο άρθρο 6 προβλέπεται ότι το υποθετικό εισόδημα πρέπει να καθορίζεται σε συνάρτηση με την ετήσια ποσότητα η οποία χρησίμευσε για τον υπολογισμό της χορηγούμενης κατ' εφαρμογή του κανονισμού 1078/77 πριμοδοτήσεως, προσαυξημένη κατά 1 % και μειωμένη κατά ένα ποσοστό αντιπροσωπευτικό των μειώσεων που εφαρμόζονται σε κάθε κράτος μέλος στις ποσότητες αναφοράς των παραγωγών που δεν κατέστη δυνατό να λάβουν τη συμπληρωματική εισφορά κατ' εφαρμογή του κανονισμού 856/84. Το άρθρο 9 ορίζει επιπλέον ότι η προς αποζημίωση ποσότητα μειώνεται, κατά τη σχετική περίοδο, κατά τις ποσότητες που παραδόθηκαν ή πωλήθηκαν άμεσα και οι

(σε πρόσονα ECU ανά 100 kg γάλακτος)

Έτος	Μέγεθος εκμετάλλευσης ανάλογα με τον όγκο παραγωγής γάλακτος		
	50 000 kg	120 000 kg	120 000 kg
1990/1991	7,9	8,8	9,7
1989/1990	8,8	9,7	10,7
1988/1989	8,3	9,2	10,2
1987/1988	6,5	7,4	8,3
1986/1987	6,2	7,1	8,0
1985/1986	6,9	7,8	8,7
1984/1985	5,7	6,6	7,6»

¹¹ — ΕΕΛ 196, σ. 1.

Τα ειδικά αιτήματα αποζημιώσεως

— 578 957,20 HFL για τον W. H. Brinkhoff

23. Οι ενάγοντες στην υπόθεση C-104/89 είχαν ζητήσει με την προσφυγή τους να υποχρεωθούν το Συμβούλιο και η Επιτροπή να τους καταβάλουν τα ακόλουθα ποσά:

— 407 713,40 HFL για τον J. M. M. Muskens

— 533 997 HFL στον J. M. Mulder

— 916 084,40 HFL για τον T. Twijnstra,

— 288 473 HFL στον W. H. Brinkhoff

ή τουλάχιστον τα ποσά που το Δικαστήριο θα κρίνει εύλογα και δίκαια, πλέον τόκων με επιτόκιο 8 % ετησίως για την περίοδο από τις 30 Μαρτίου 1989 μέχρις αποπληρωμής.

— 448 099 HFL στον J. M. M. Muskens

— 787 366 HFL στον T. Twijnstra,

25. Στα υπομνήματα που υπέβαλαν μετά τη δημοσίευση της προσωρινής αποφάσεως, οι ίδιοι ενάγοντες ζήτησαν ως αποζημίωση τα ακόλουθα ποσά:

πλέον νομίμων τόκων με επιτόκιο 8 % ετησίως μέχρις εξοφλήσεως.

— 1 159 000 HFL για τον J. M. Mulder

24. Με το υπόμνημα απαντήσεως, οι ίδιοι ενάγοντες ζήτησαν ως αποζημίωση τα ακόλουθα ποσά:

— 1 166 000 HFL για τον W. H. Brinkhoff

— 841 734,60 HFL για τον J. M. Mulder

— 778 500 HFL για τον J. M. M. Muskens

— 1 069 000 HFL για τον T. Twijnstra,

1992 «με το επιτόκιο των κρατικών δανείων που εφαρμόζουν οι ολλανδικές αρχές».

ή τουλάχιστον τα ποσά που το Δικαστήριο θα έκρινε ως εύλογα και δίκαια, πλέον τόκων με επιτόκιο 8 % ετησίως από της ημερομηνίας δημοσίευσής της προσωρινής αποφάσεως, ήτοι από της 19ης Μαΐου 1992, μέχρις εξοφλήσεως.

27. Στις παρατηρήσεις που υπέβαλε μετά τη δημοσίευση της προσωρινής αποφάσεως το Συμβούλιο δήλωσε έτοιμο να προσφέρει αποζημίωση υπό τις προβλεπόμενες στον κανονισμό 2187/93 προϋποθέσεις.

26. Με το υπόμνημα της 4ης Ιουνίου 1997, που υπέβαλαν μετά την κατάθεση της εκθέσεωςπραγματογνωμοσύνης στις 27 Φεβρουαρίου 1997, οι ενάγοντες ζήτησαν ως αποζημίωση τα ακόλουθα ποσά:

28. Η Επιτροπή αποτίμησε ως εξής την οφειλόμενη στους ενάγοντες αποζημίωση:

— 50 579,15 HFL για τον J. M. Mulder·

— 703 090 HFL για τον J. M. Mulder·

— 109 675,55 HFL για τον W. H. Brinkhoff·

— 570 020 HFL για τον W. H. Brinkhoff·

— 120 090,83 HFL για τον J. M. M. Muskens·

— 535 762 HFL για τον J. M. M. Muskens·

— 137 299,20 HFL για τον T. Twijnstra.

— 751 141 HFL για τον T. Twijnstra,

29. Ο ενάγων στην υπόθεση C-37/90, O. Heinemann, είχε ζητήσει με την αγωγή του να υποχρεωθούν το Συμβούλιο και η Επιτροπή να του καταβάλουν ποσό 52 652 γερμανικών

πλέον τόκων μέχρι την ημέρα δημοσίευσής της προσωρινής αποφάσεως της 19ης Μαΐου

μάρκων (DEM), πλέον νομίμων τόκων με ετήσιο επιτόκιο 7 % από της ημερομηνίας ασκήσεως της αγωγής.

30. Με το υπόμνημα που κατέθεσε στις 17 Νοεμβρίου 1993, μετά τη δημοσίευση της προσωρινής αποφάσεως, ο Ο. Heinemann ζήτησε ως αποζημίωση ποσό 71 826 DEM πλέον τόκων με επιτόκιο 7 % από τις 19 Μαΐου 1992, πλέον του φόρου εισοδήματος, ύψους 4 000 DEM, που όφειλε ο ενάγων επί του ανωτέρω ποσού.

31. Στις παρατηρήσεις που υπέβαλε μετά τη δημοσίευση της προσωρινής αποφάσεως, το Συμβούλιο δήλωσε έτοιμο να προσφέρει αποζημίωση υπό τις προβλεπόμενες στον κανονισμό 2187/93 προϋποθέσεις.

32. Η Επιτροπή προσέφερε ως αποζημίωση ποσό 1 238 DEM.

Επί του παραδεκτού

33. Στην υπόθεση C-104/89, η Επιτροπή προβάλλει το απαράδεκτο των αιτημάτων αποζημιώσεως που υπερβαίνουν το ποσό που εμφανίζεται στην αγωγή.

34. Στην υπόθεση C-37/90, το Συμβούλιο και η Επιτροπή προβάλλουν το απαράδεκτο του αιτήματος που διατύπωσε ο ενάγων για πρώτη φορά με το υπόμνημα της 28ης Ιουνίου 1993, αιτήματος που αναφέρεται στους τόκους αναφορικά με την περίοδο προ της δημοσίευσής της αποφάσεως του 1992. Κατά τα εναγόμενα κοινοτικά όργανα, τα αιτήματα αυτά πρέπει να θεωρηθούν ως νέα και συνεπώς απαράδεκτα κατά την έννοια του άρθρου 42, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας.

35. Οι ενάγοντες αντιτείνουν ότι, με την απόφαση Kamppfmeier κ.λπ. κατά Επιτροπής και Συμβουλίου¹², το Δικαστήριο έκρινε ότι οι διορθώσεις και οι αυξήσεις που επήλθαν κατά τη διαδικασία στο αιτούμενο με την αγωγή ποσό δεν συνιστούν νέους ισχυρισμούς κατά την έννοια του άρθρου 42 του Κανονισμού Διαδικασίας.

36. Περιορίζομαι να υπομνήσω συναφώς ότι στα πλαίσια διαδικασίας αγωγής αποζημιώσεως, ο ενάγων έχει κανονικά το δικαίωμα να μεταβάλει κατά τη διάρκεια της δίκης το αιτούμενο με την αγωγή συνολικό ποσό. Κατά πάγια νομολογία, ο προσδιορισμός του ποσού της αποζημιώσεως μετά την άσκηση της αγωγής συνιστά πράγματι «ανάπτυξη των αιτημάτων που περιλαμβάνονται στην αγωγή και είναι συνεπώς παραδεκτός», σύμφωνα με τις

12 — Με την απόφαση της αυτή της 2ας Ιουνίου 1976, 56/74 έως 60/74 (Συλλογή τόμος 1976, σ. 291), το Δικαστήριο έκρινε παραδεκτή αγωγή αποζημιώσεως με την οποία οι διάδικοι είχαν επιθυμήσει να προσδιορίσουν κατά τη διάρκεια της δίκης το ποσό της αποζημιώσεως που υπέστησαν. Στην υπόθεση αυτή, η αγωγή είχε ασκηθεί λόγω ζημιών που είχαν προκληθεί κατά τη διάρκεια περιόδου εμπορίας η οποία δεν είχε τερματιστεί κατά την άσκηση της αγωγής και το Δικαστήριο έκρινε ότι η αγωγή ήταν παραδεκτή εφόσον και αν τα αιτήματα του δικηγράφου δεν προσδιόριζαν συγκεκριμένο ποσό.

σχετικές διατάξεις του Κανονισμού Διαδικασίας¹³.

Επί της ουσίας

Όσον αφορά τον υπολογισμό της αποζημιώσεως, γενικώς

37. Στο παρόν στάδιο της διαδικασίας, το Δικαστήριο καλείται να προσδιορίσει το ποσό της αποζημιώσεως που η Κοινότητα υποχρεούται να καταβάλει σε ομάδα γαλακτοπαραγωγών βάσει της αποφάσεως του 1992. Με την απόφαση αυτή, το Δικαστήριο υπέδειξε κατά τρόπο αρκετά πλήρη τα κριτήρια βάσει των οποίων πρέπει να γίνει ο υπολογισμός του ποσού αυτού: το διαφυγόν κέρδος συνίσταται στη διαφορά μεταξύ των εισοδημάτων, τα οποία οι διάδικοι χαρακτηρίζουν ως *υποθετικά εισοδήματα*, τα οποία θα είχαν αντληθεί από την παράδοση γάλακτος — σε περίπτωση χορηγήσεως ποσοστώσεως εμπορίας — και των εισοδημάτων που αντλήθηκαν ή θα μπορούσαν να αντληθούν σε αντικατάσταση της παραγωγής γάλακτος, τα οποία χαρακτηρίζονται από τους διαδίκους ως εναλλακτικά εισοδήματα.

13 — Βλ. ιδίως την απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Ιουλίου 1963, 25/62, Plaumann κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 937). Επισημαίνεται ότι υπέρχει μια κάποια απόκλιση μεταξύ της νομολογίας αυτής και πολλών αποφάσεων του Πρωτοδικείου επί υπαλληλικών θεμάτων, με τις οποίες κρίθηκαν απαράδεκτες αιτήσεις αποζημιώσεως στις οποίες το συνολικό ποσό της αιτούμενης ζημίας δεν αναφερόταν κατά τρόπο συγκεκριμένο. Υπό την έννοια αυτή, βλ. εσχάτως την απόφαση της 16ης Σεπτεμβρίου 1998, T-215/97, Sari Kristiina Jouhki κατά Επιτροπής (Συλλογή Υπ. Υπ. 1998, σ. I-A-503).

38. Η κύρια δυσχέρεια που συναντάται κατά τον προσδιορισμό του ποσού αυτού απορρέει από την αδυναμία να συναχθεί άμεσα από τα διαθέσιμα πραγματικά στοιχεία και συνεπώς από την ανάγκη να καταφύγουμε σε τεκμήρια. Η προσφυγή στην απόδειξη διά τεκμηρίων οφείλεται κατ' ουσίαν σε δύο λόγους και ακριβέστερα, πρώτον, στο γεγονός ότι, για τον υπολογισμό του εισοδήματος που προέρχεται από την υποθετική διάθεση στο εμπόριο του γάλακτος, αποδείχθηκε απαραίτητο να βασιστούμε, για το σύνολο σχεδόν των συντελεστών σχετικά με τον υπολογισμό του εισοδήματος, στις μέσες στατιστικές τιμές τις αναφερόμενες στην περιφέρεια εντός της οποίας είναι εγκατεστημένη η εκμετάλλευση, όσον αφορά την περίοδο μη εμπορίας για την οποία συντρέχει δικαίωμα αποζημιώσεως και, δεύτερον, στο γεγονός ότι, για τον υπολογισμό του εναλλακτικού εισοδήματος, τα πραγματικά στοιχεία που προσκόμισαν οι διάδικοι αποδεικνύονται, στις περισσότερες των περιπτώσεων, προφανώς ανεπαρκή και, επομένως, επίσης για τον υπολογισμό αυτό, τόσο οι ζημιωθέντες όσο και τα κοινοτικά όργανα πρέπει να καταφύγουν σε γενικές στατιστικές τιμές που χρησιμεύουν ως αξίωμα σε διαδικασία αποδείξεως μέσω τεκμηρίων.

39. Κατά τη διαδικασία, οι διάδικοι κατέληξαν σε κατ' αρχήν συμφωνία ως προς τα διάφορα κεφάλαια που πρέπει να ληφθούν υπόψη για τον εν λόγω υπολογισμό. Οι ενάγοντες ειδικότερα, αναθεώρησαν τον αρχικό τους υπολογισμό, ακολουθώντας τις βασικές γραμμές της μεθόδου που υπέδειξε το Συμβούλιο με τον κανονισμό 2187/93, τα βασικά σημεία της οποίας εκτέθηκαν ανωτέρω.

40. Δεν είναι εύκολο να αξιολογηθεί εδώ η ακρίβεια τέτοιων μεθόδου, δηλαδή το βάσιμο της επιλογής των διαφόρων συντελεστών που

ελήφθησαν υπόψη και των στατιστικών δεδομένων που χρησιμοποιήθηκαν για την εκτίμηση της επιπτώσεως κάθε στοιχείου. Πάντως, την ανάλυση αυτή στηρίζει η παρουσία πολλών εκθέσεων πραγματογνωμοσύνης οι οποίες δεν αποκλίνουν παρά οριακά από τη γενική γραμμή και συνεπώς δεν ακολουθούν διαφορετική μεθοδολογία.

41. Ας δούμε όμως συγκεκριμένα σε τι συνίσταται αυτή η μέθοδος υπολογισμού. Για να καθορίσουν το υποθετικό εισόδημα, οι διάδικοι λαμβάνουν υπόψη δύο πηγές εισοδήματος, την πώληση γάλακτος και την πώληση των αγελάδων μετατροπής (δηλαδή των αγελάδων που δεν προορίζονται για παραγωγή γάλακτος) και των μόσχων· αφαιρούν στην συνέχεια από τα εισοδήματα αυτά μόνο τα μεταβλητά έξοδα, δηλαδή τα έξοδα που εξαφανίζονται με την παύση της παραγωγής γάλακτος, και όχι τα πάγια έξοδα, δηλαδή εκείνα που φέρει ο κάτοχος της εκμεταλλεύσεως επίσης όταν η παραγωγή αυτή διακόπτεται. Ο καθορισμός των εναλλακτικών εισοδημάτων βασίζεται απεναντίας στον υπολογισμό των εισοδημάτων που αντλούνται από τους τρεις συντελεστές της παραγωγής οι οποίοι ελευθερώνονται λόγω της διακοπής της παραγωγής γάλακτος: το κεφάλαιο, το έδαφος και την εργασία. Η υιοθέτηση ενός συστήματος τεκμηρίων για τον υπολογισμό των εναλλακτικών εισοδημάτων δημιουργεί κάποιες αμβιβολίες διότι, εφόσον τα εισοδήματα αυτά είναι πραγματικά και όχι υποθετικά, θα έπρεπε κατ' αρχήν να εκτιμηθούν κατ' ευθείαν βάσει ειδικών πραγματικών στοιχείων. Στην πραγματικότητα, όπως επισημάνα ήδη, οι διάδικοι δεν προσκόμισαν επαρκή αποδεικτικά στοιχεία και κατέστησαν έτσι αναγκαία την προσφυγή σε αφηρημένες στατιστικές τιμές. Τα εναγόμενα όργανα υπογραμμίζουν συναφώς ότι, εν πάση περιπτώσει, ο αφηρημένος υπολογισμός επιτρέπει να καθοριστεί ένα ελάχιστο όριο εισοδήματος και συνεπώς να εξακριβωθεί αν το εισόδημα που δήλωσε κάθε ενάγων αντιστοιχεί ή όχι σε εκείνο που θα μπορούσε να

αποκομίσει επιδεικνύοντας την αναγκαία επιμέλεια.

42. Περνών τώρα στην ανάλυση των διαφόρων κεφαλαίων εισοδημάτων τα οποία υπέδειξαν οι διάδικοι σε κάθε μία από τις δύο συνεκδικαζόμενες υποθέσεις.

Υπόθεση C-104/89

43. Όπως υπέμνησα ήδη, για τον υπολογισμό του υποθετικού εισοδήματος είναι αναγκαίο να καθοριστεί το περιθώριο κέρδους που αντλείται από την πώληση τόσο του γάλακτος όσο και των μόσχων και των αγελάδων μετατροπής, κατά τη διάρκεια της περιόδου κατά την οποία οι ενάγοντες εμποδίστηκαν παρανόμως να διαθέτουν στο εμπόριο γάλα, αφαιρώντας στη συνέχεια από τα ποσά αυτά τα μεταβλητά έξοδα. Στην έκθεση που ακολουθεί, θα ασχοληθώ κατ' αρχάς με τον προσδιορισμό της περιόδου που πρέπει να ληφθεί υπόψη για την εκτίμηση της ζημίας και στη συνέχεια θα περάσω στην ανάλυση των στοιχείων που συνιστούν το υποθετικό εισόδημα και το εναλλακτικό εισόδημα.

Οι περίοδοι που πρέπει να ληφθούν υπόψη για την εκτίμηση της ζημίας

44. Στη σκέψη 26 της αποφάσεως του 1992, το Δικαστήριο έκρινε ότι η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη για τον υπολογισμό της

προς αποκατάσταση ζημίας είναι η περιλαμβανόμενη «μεταξύ της 1ης Απριλίου 1984, ημερομηνίας ενάρξεως της ισχύος του κανονισμού 857/84, και της 29ης Μαρτίου 1989, ημερομηνίας ενάρξεως της ισχύος του κανονισμού 764/89». Λαμβανομένης υπόψη της αποφάσεως της 27ης Ιανουαρίου 1982, 256/80, 257/80, 265/80, 267/80 και 5/81¹⁴, την οποία επικαλέστηκε το Συμβούλιο, πρέπει να προστεθεί ότι η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη για τον καθορισμό της ζημίας είναι η εκτεινόμενη από την ημερομηνία λήξεως της δεσμεύσεως περί μη εμπορίας την οποία ανέλαβε κάθε ενάγων βάσει του κανονισμού 1078/77 — συνεπώς από την ημέρα από την οποία οι ενάγοντες εμποδίστηκαν πράγματι παρανόμως να επαναλάβουν την παραγωγή γάλακτος — μέχρι την ημέρα κατά την οποία τους προσφέρθηκε ρητώς μια νέα ποσόστωση παραγωγής, ήτοι μέχρι τις 29 Μαρτίου 1989, ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος του κανονισμού 764/89, κανονισμού που χορήγησε ρητώς μια ποσότητα αναφοράς στους παραγωγούς οι οποίοι, όπως οι ενάγοντες, ανέλαβαν δέσμευση περί μη εμπορίας βάσει του κανονισμού 1078/77.

45. Η ημερομηνία λήξεως της δεσμεύσεως περί μη εμπορίας των εναγόντων είναι η 1η Οκτωβρίου 1984 για τον J. M. Mulder, η 5η Μαΐου 1984 για τον W. H. Brinkhoff, η 22α Νοεμβρίου 1984 για τον J. M. M. Muskens, και, τέλος, η 10η Απριλίου 1985 για τον T. Twijnstra.

14 — Birra Wührer κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1982, σ. 83. Στη σκέψη 10 της αποφάσεως αυτής, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι «η προθεσμία παραγραφής της αγωγής αποζημιώσεως λόγω ευθύνης της Κοινότητας δεν δύναται να αρχίσει προ της πληρώσεως όλων των προϋποθέσεων από τις οποίες εξαρτάται η υποχρέωση αποκαταστάσεως της ζημίας και ιδίως πριν συγκεκριμενοποιηθεί η προς αποκατάσταση ζημία» και ότι επομένως, «προκειμένου περί περιπτώσεων κατά τις οποίες η ευθύνη της Κοινότητας πηγάζει από κανονιστική πράξη, η εν λόγω προθεσμία παραγραφής δεν δύναται να αρχίσει πριν επέλθουν τα ζημιόγωνα αποτελέσματα της πράξεως αυτής και, κατά συνέπεια, υπό τις περιστάσεις της προκειμένης υποθέσεως, πριν από το χρονικό σημείο κατά το οποίο οι ενάγουσες, με τη συμπλήρωση των πράξεων που τους παρέχουν το δικαίωμα προς είσπραξη των επιστροφών, υπέστησαν βεβαία ζημία».

46. Από τις εκθέσεις πραγματογνωμοσύνης που προσκόμισαν οι ενάγοντες προκύπτει ότι η επανάληψη της δραστηριότητας παραγωγής γάλακτος έλαβε χώρα την 1η Αυγούστου 1988 για τον J. M. Mulder και την 31η Δεκεμβρίου 1988 για τον W. H. Brinkhoff. Ο J. M. M. Muskens δηλώνει ότι επανέλαβε την παραγωγή στο τέλος του 1989 (σ. 34 του παραρτήματος 35 του υπομνήματος απαντήσεως). Ο T. Twijnstra υποδεικνύει ως ημερολογιακά έτη που πρέπει να ληφθούν υπόψη για τον υπολογισμό της αποζημιώσεως τα έτη από το 1984 έως το 1988, αποκλείοντας συνεπώς τους τρεις μήνες του 1989 οι οποίοι περιλαμβάνονται στην τελευταία περίοδο εμπορίας πριν από την προσφορά νέας ποσοτώσεως γάλακτος όπως προβλέπεται από τον κανονισμό 764/89. Παρά ταύτα, ο πραγματογνώμων δηλώνει ότι η πραγματική επανάληψη της παραγωγής γάλακτος του T. Twijnstra ανάγεται στις 30 Απριλίου 1988. Η ημερομηνία αυτή δεν αμφισβητείται ούτε από τον ενάγοντα ούτε από τα εναγόμενα κοινοτικά όργανα. Αποδεικνύεται συνεπώς ότι τρεις από τους ενάγοντες, ήτοι οι J. M. Mulder, W. H. Brinkhoff και T. Twijnstra, επανέλαβαν την παραγωγή γάλακτος πριν από τις 29 Μαρτίου 1989. Το πρόβλημα που τίθεται είναι συνεπώς να καθοριστεί αν οι ημερομηνίες αυτές πρέπει να θεωρηθούν ως το τέλος της περιόδου που πρέπει να ληφθεί υπόψη για τον υπολογισμό της αποζημιώσεως. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το έτος 1989 πρέπει να αποκλειστεί από τον υπολογισμό της αποζημιώσεως, δεδομένου ότι οι ενάγοντες άρχισαν όλοι εκ νέου την παραγωγή κατά το 1988.

47. Επί του σημείου αυτού, δεν υπάρχει λόγος να αποστούμε από την κρίση του Δικαστηρίου με την απόφαση του 1992. Κατά συνέπεια, δεδομένου ότι το δικαίωμα αποκαταστάσεως αναγνωρίστηκε αναφορικά με τη ζημία που απέρρεε από τη μη χορήγηση ποσοτώσεως παραγωγής γάλακτος με τον κανονισμό 857/84, η ζημία αυτή εξαφανίζεται με την επαναχορήγηση ποσοτώσεως παραγωγής και συνεπώς μόνο από τις 29 Μαρτίου 1989,

ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος του κανονισμού 764/89. Η ενδεχόμενη επανάληψη της παραγωγής γάλακτος πριν από την ημερομηνία αυτή αποτελεί πηγή εισοδήματος η οποία πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την εκτίμηση της αποζημιώσεως. Κατά συνέπεια, αν το προκύπτον εισόδημα είναι ανώτερο από εκείνο που θα είχαν τύχει οι ενάγοντες σε περίπτωση χορηγήσεως ποσοστού γάλακτος, δεν συντρέχει λόγος αποζημιώσεως, ενώ στην αντίθετη περίπτωση οι ενάγοντες θα δικαιούνταν μόνο τη διαφορά μεταξύ του υποθετικού και του πραγματικού εισοδήματος. Φρονώ συνεπώς ότι η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη ενόψει της εκτιμήσεως της ζημίας αρχίζει κατά την υποδεικνυόμενη από τους διαδίκους ημέρα κατά την οποία έπαυσε η δέσμευση περί μη εμπορίας και λήγει στις 29 Μαρτίου 1989.

48. Εκτιμώντας εν πάση περιπτώσει ότι αποδεικνύεται δυσχερές, βάσει των προσκομιζόμενων από τους διαδίκους στοιχείων και ειδικότερα από τους ενάγοντες, να υπολογιστεί το ακριβές ποσό των αποζημιώσεων αναφορικά με την περίοδο κατά την οποία άρχισαν πράγματι εκ νέου την παραγωγή και την πώληση γάλακτος, μου φαίνεται εύλογο και δίκαιο να αποκλειστεί, όπως το πράττει και ο πραγματογνώμων, η περίοδος εμπορίας 1988/89 από τον γενικό υπολογισμό του ποσού της αποζημιώσεως.

Το υποθετικό εισόδημα

49. Για τον υπολογισμό του υποθετικού εισοδήματος είναι αναγκαίο, προκαταρκτικά, να καθοριστούν οι ποσότητες υποθετικής παραγωγής των εναγόντων αναφορικά με τις οικείες περιόδους εμπορίας, να ακολουθήσει δε η εξέταση των δύο πηγών εισοδήματος που συνδέονται με την παραγωγή γάλακτος (της

πωλήσεως γάλακτος και της πωλήσεως των αγελάδων μετατροπής και των μόσχων) καθώς και των συναφών μεταβλητών εξόδων.

— Οι σχετικές με την υποθετική παραγωγή γάλακτος ποσότητες αναφοράς κατά τα έτη 1984 έως 1989

50. Στη σκέψη 28 της αποφάσεως του 1992, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι για τον καθορισμό των ποσοτήτων αναφοράς τις οποίες δικαιούνταν οι ενάγοντες από το 1984 έως το 1989, έπρεπε να ληφθεί υπόψη «η ποσότητα γάλακτος που παραδοθηκε από αυτούς κατά την αντιπροσωπευτική περίοδο που προηγείται της περιόδου τους μη εμπορίας, δηλαδή η ποσότητα που χρησιμοποιήθηκε ως βάση του υπολογισμού για την πριμοδότηση μη εμπορίας», στην οποία αναφέρεται ο κανονισμός 1078/77.

51. Για τους ενάγοντες, η ποσότητα αναφοράς ήταν η ακόλουθη:

Mulder	463 566 kg
Brinkhoff	296 507 kg
Muskens	300 340 kg
Twijustra	591 905 kg

52. Οι διάδικοι συμφωνούν ότι οι ποσότητες αυτές αποτελούν τις ποσοτώσεις της υποθετικής παραγωγής αναφορικά με τις περιόδους εμπορίας 1984 έως 1989.

53. Το Δικαστήριο έκρινε στη συνέχεια, πάντοτε με την απόφαση του 1992 (σκέψη 29), ότι η ποσότητα αυτή «πρέπει να αυξηθεί κατά 1 %, κατ' ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 857/84, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι ενάγοντες δεν θα υποστούν κανένα ειδικό περιορισμό σε σχέση με τους παραγωγούς των οποίων οι ποσότητες αναφοράς καθορίστηκαν σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο 2» και πρέπει να μειωθεί βάσει των ποσοστών μείωσης «που ισχύουν για τους παραγωγούς που αναφέρονται στο άρθρο 2, προκειμένου να αποφευχθεί το ενδεχόμενο να περιέλθουν αδικαιολόγητα οι ενάγοντες σε ευνοϊκότερη θέση έναντι της τελευταίας αυτής κατηγορίας επιχειρηματιών». Τα τελευταία αυτά ποσοστά μείωσης καθορίζονται από τα κράτη μέλη, στην περίπτωση που οι εθνικές αρχές επιλέγουν, για τον καθορισμό της συμπληρωματικής εισφοράς του άρθρου 5γ, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1968, περί κοινής οργάνωσης αγοράς στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/003, σ. 82), ως βάση υπολογισμού το παρατιθέμενο ή αγοραζόμενο γάλα όχι κατά το ημερολογιακό έτος 1981 αλλά κατά τα έτη 1982 ή 1983. Αυτό επιτρέπει τη μη υπέρβαση της συνολικής ποσότητας που είναι εγγυημένη σε κάθε κράτος μέλος, η οποία υποδεικνύεται ρητώς στην παράγραφο 3 του ίδιου αυτού άρθρου 5γ¹⁵.

15 — Το άρθρο 2 του κανονισμού 857/84 προβλέπει ότι: «Η ποσότητα αναφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 είναι ίση με την ποσότητα γάλακτος ή ισοδύναμου γάλακτος που παρέδωσε ο παραγωγός κατά το ημερολογιακό έτος 1981 (εναλλακτική λύση Α), ή με την ποσότητα γάλακτος ή ισοδύναμου γάλακτος που αγόρασε ένας αγοραστής κατά το ημερολογιακό έτος 1981 (εναλλακτική λύση Β), προσαυξημένες κατά 1 %» (παράγραφος 1), ορίζει δε εξάλλου ότι «ωστόσο, τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν ότι στο έδαφός τους η ποσότητα αναφοράς που αναφέρεται στην παράγραφο 1 είναι ίση με την ποσότητα γάλακτος ή ισοδύναμου γάλακτος που παραδόθηκε ή αγοράστηκε κατά το ημερολογιακό έτος 1982 ή το ημερολογιακό έτος 1983, πολλαπλασιαζόμενη με ποσοστό που καθορίζεται κατά τρόπο ώστε να μη ξεπεραστεί η εγγυημένη ποσότητα που καθορίζεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68» (παράγραφος 2).

54. Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, οι διάδικοι κατέληξαν σε συμφωνία επί της εφαρμογής, ως ποσοστών μείωσης, των ποσοστών που εφαρμόζει κανονικά η ολλανδική διοίκηση κατά τον υπολογισμό των αποζημιώσεων στις οποίες αναφέρεται ο κανονισμός 2187/93. Τα ποσοστά αυτά είναι τα ακόλουθα:

1984/85	2,05 %
1985/86	3,03 %
1986/87	3,03 %
1987/88	4,97 %
1988/89	7,34 %
1989/90	7,34 %

55. Μπορεί συνεπώς να θεωρηθεί ότι οι ποσότητες παραγωγής σχετικά με τις διάφορες περιόδους εμπορίας είναι εκείνες επί των οποίων συμφώνησαν οι διάδικοι, πλην των ενδεχομένων μείωσης που οφείλονται στο ότι ελήφθη υπόψη μόνο ένα μέρος και όχι το σύνολο της περιόδου εμπορίας (π.χ., για την περίοδο 1984/85 του J. M. Mulder, η περίοδος αναφοράς θα μειωθεί βάσει του αριθμού ημερών της περιόδου αυτής που αποκλείστηκε από τον υπολογισμό της αποζημίωσης· θα θεωρηθεί συνεπώς ότι η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη για τον εν λόγω υπολογισμό είναι 122 ημέρες για το έτος 1984/85 και συνεπώς ότι η αντίστοιχη ποσότητα αναφοράς ισούται με το 49 % του συνόλου).

— Το υποθετικό εισόδημα που αντλείται από την πώληση γάλακτος

56. Οι ενάγοντες δεν προσκόμισαν ειδικά στοιχεία σχετικά με την γαλακτοπαραγωγή τους, που να επιτρέπουν να καθοριστεί το υποθετικό εισόδημα για την λαμβανόμενη υπόψη περίοδο, αλλά υπολόγισαν την οικονομική απώλεια που υπέστησαν κατά τη διάρκεια των διαφόρων περιόδων στηριζόμενη σε σειρά στατιστικών σχετικά με τα εισοδήματα των αντιπροσωπευτικών εκμεταλλεύσεων του τομέα τους. Το Συμβούλιο και η Επιτροπή

αμφισβήτησαν τη δυνατότητα καθορισμού, επί της βάσεως αυτής, των υποθετικών εισοδημάτων των εκμεταλλεύσεων των εναγόντων και υπέδειξαν, ως μέθοδο υπολογισμού, την εισαχθείσα από το Συμβούλιο με τον κανονισμό 2187/93 υπό την επιφύλαξη «ενδεχομένων διορθώσεων» υποδεικνυομένων από το Δικαστήριο. Κατά τους ενάγοντες, το αναφερόμενο σε 100 kg γάλακτος συνολικό υποθετικό εισόδημα που αντλείται από στοιχεία βασιζόμενα στη μέθοδο DELAR, δηλαδή στην εφαρμοζόμενη από τις ολλανδικές διοικητικές αρχές μέθοδο ¹⁶, είναι το ακόλουθο:

Έτος	Mulder	Brinkhoff	Muskens	Twijnstra
1984/85	62	59	68	—
1985/86	65	64	57	48
1986/87	65	75	58	50
1987/88	70	64	63	54
1988/89	77	67	68	61
1989/90				
1990/91				

Το Συμβούλιο και η Επιτροπή αμφισβητούν τα στοιχεία αυτά και παρατηρούν, πρώτον, ότι ο υποδεικνυόμενος από τους ενάγοντες μέσος όρος εισοδήματος για 100 kg γάλακτος αντιστοιχεί σε 62 HFL περίπου έναντι 45 HFL που καθορίζονται από τον κανονισμό 2187/93 και, δεύτερον, ότι τα στοιχεία αυτά δόθηκαν στους ενάγοντες από ιδιωτικό εμπορικό οργανισμό ο οποίος καθορίζει το εισόδημα βάσει στατιστικών στοιχείων — μέθοδος DELAR —, τα οποία δεν μπορούν κατά κανένα τρόπο να θεωρηθούν ως αντιπροσωπευτικά της παραγωγής των γεωργικών εκμεταλλεύσεων των Κάτω Χωρών. Τα στοιχεία αυτά δεν μπορούν συνεπώς να υποβληθούν σε κανένα είδος ελέγχου. Η Επιτροπή υποδεικνύει ως εθνικούς μέσους όρους σχετικά με

το εισόδημα που αντλείται από την πώληση γάλακτος κατά τις περιόδους 1984 έως 1989 τα ακόλουθα ποσά, αναφορικά πάντοτε με την πώληση 100 kg γάλακτος:

Έτος	Επιτροπή
1984/85	39,83
1985/86	41,01
1986/87	44,96
1987/88	49,40
1988/89	53,43
1989/90	54,94
1990/91	49,81

16 — Βλ. παράρτημα I των εκθέσεων πραγματογνωμοσύνης που περιλαμβάνονται στο παράρτημα του υπομνήματος της 18ης Ιουνίου 1990, σ. 24 του πρωτοτύπου.

57. Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, οι διάδικοι κατέληξαν σε συμφωνία επί της τιμής του γάλακτος και συνεπώς επί του περιθωρίου κέρδους. Συμφώνησαν εν πάση περιπτώσει να στηριχθούν όχι σε γενικές στατιστικές βασιζόμενες σε εθνικούς μέσους όρους αλλά στην πραγματική τιμή του γάλακτος που εφαρμόζουν τα γαλακτοκομεία στα οποία το γάλα παραδίδονταν υπό κανονικές συνθήκες. Ζητήθηκε επομένως από τον πραγματογνώμονα να καθορίσει τις ειδικές τιμές του παραδιδόμενου από κάθε ενάγοντα γάλακτος και το προκύπτον καθαρό κέρδος. Στη σελίδα 18 της εκθέσεως πραγματογνωμοσύνης εμφανίζονται, όπως δείχνουν οι δύο ακόλουθοι πίνακες, οι καταβαλλόμενες από κάθε γαλακτοκομείο τιμές, συμπεριλαμβανομένων των φορολογικών επιβαρύνσεων (πίνακας Α), καθώς και το εισόδημα που απεκόμισε κάθε ενάγων από το γάλα το οποίο πωλήθηκε κατά τα έτη 1984 έως 1989 (πίνακας Β).

μενου από κάθε ενάγοντα γάλακτος και το προκύπτον καθαρό κέρδος. Στη σελίδα 18 της εκθέσεως πραγματογνωμοσύνης εμφανίζονται, όπως δείχνουν οι δύο ακόλουθοι πίνακες, οι καταβαλλόμενες από κάθε γαλακτοκομείο τιμές, συμπεριλαμβανομένων των φορολογικών επιβαρύνσεων (πίνακας Α), καθώς και το εισόδημα που απεκόμισε κάθε ενάγων από το γάλα το οποίο πωλήθηκε κατά τα έτη 1984 έως 1989 (πίνακας Β).

Πίνακας Α

	Twée Provinciën (alt) (1) ha/kg	Noord-Nederland (2) ha/kg	Nestlé Ned. Friesland (3) ha/kg	Campina (4) ha/kg	De Goede Verwachting (5) ha/kg
1984	77,87	77,39	77,94	76,73	79,58
1985	78,97	79,06	80,03	77,09	79,56
1986	78,77	78,34	80,06	78,63	79,78
1987	80,55	79,34	81,05	79,57	81,28
1988	85,63	84,90	87,11	82,12	85,83
1989	84,35	80,36	86,22	86,32	85,40

(1) Mulder

(2) Brinkhoff

(3) Brinkhoff

(4) Muskens

(5) Twijnstra

Πίνακας Β

	Mulder		Brinkhoff		Muskens		Twijnstra	
	Σύνολο	/100 kg	Σύνολο	/100 kg	Σύνολο	/100 kg	Σύνολο	/100 kg
1984/85	177 582 (1)	77,87	206 031 (3)	77,67	80 978 (5)	76,73	0 (7)	79,58
1985/86	358 536	78,97	230 997	79,55	226 762	77,09	449 845	79,56
1986/87	357 628	78,77	229 995	79,20	231 292	78,63	462 493	79,78
1987/88	358 393	80,55	228 226	80,20	229 374	79,57	461 762	81,28
1988/89	101 779 (2)	85,63	201 386 (4)	86,01	230 821 (6)	82,12	39 078 (8)	85,83

(1) από 01/10/84(2) μέχρι τις 09/07/88(3) από 05/05/84(4) μέχρι τις 02/02/89(5) από 22/11/84(6) μέχρι τις 31/03/89(7) από 10/04/85(8) μέχρι τις 30/04/88

58. Οι ενάγοντες αναγνωρίζουν γενικώς την ακρίβεια των τιμών που υποδεικνύει ο παραγογνώμων. Πάντως, παραπέμποντας στις παρατηρήσεις του LEI (Landbouw Economisch Instituut) επί της πραγματογνωμοσύνης αυτής — οι οποίες επισυνάπτονται στα υπομνήματά τους της 4ης Ιουνίου 1997 — αναφέρουν ότι ο παραγογνώμων μείωσε στην πραγματικότητα το ποσό της αποζημιώσεως κατά 10 000 HFL περίπου, επιλέγοντας να λάβει υπόψη τα ημερολογιακά έτη και όχι τις διάφορες περιόδους εμπορίας, οι οποίες αρχίζουν την 1η Απριλίου κάθε έτους.

Λαμβανομένων υπόψη όσων αναπτύχθηκαν μέχρι τώρα θεωρώ συνεπώς εύλογο και δίκαιο ο υπολογισμός σχετικά με το (υποθετικό) εισόδημα που αντλείται από την πώληση του γάλακτος να διενεργηθεί βάσει των τιμών τις οποίες υποδεικνύει ο παραγογνώμων και οι οποίες υπενθυμίζονται ανωτέρω. Αυτό δεν ισχύει πάντως για το αναφερόμενο στην περίοδο εμπορίας 1988/89 εισόδημα, το οποίο, όπως παρατήρησα ήδη, καθορίστηκε από τον παραγογνώμονα βάσει στοιχείων που αποδείχθηκαν ανακριβή.

— Το υποθετικό εισόδημα από την πώληση των αγελάδων μετατροπής και των μόσχων

59. Οι επικρίσεις αυτές δεν κλονίζουν την αξιοπιστία των παρεχομένων από τον παραγογνώμονα στοιχείων. Ο παραγογνώμων προσκόμισε εν πάση περιπτώσει κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση στοιχεία σχετικά με τα εισοδήματα υπολογιζόμενα βάσει της μέσης τιμής του γάλακτος αναφορικά με τις διάφορες περιόδους εμπορίας. Από τους πίνακες αυτούς προκύπτει ότι η μεταβολή των ετησίων εισοδημάτων συνίσταται σε μια σχετικά περιορισμένη αύξηση του συνολικού εισοδήματος. Δεν φαίνεται επίσης βάσιμο να υποστηριχθεί, όπως το πράττει η Επιτροπή, ότι ο παραγογνώμων υπέπεσε σε πλάνη χρησιμοποιώντας, για τον ενάγοντα T. Twijnstra, τα στοιχεία σχετικά με την ετήσια τιμή του γάλακτος την οποία εφαρμόζει το γαλακτοκομείο De Goede Verwachting και όχι το γαλακτοκομείο Twee Provinciën, που υποδεικνύει ο ενάγων ως το γαλακτοκομείο στο οποίο διενεργεί κανονικά τις παραδόσεις του. Αρκεί να παρατηρηθεί συναφώς ότι ο παραγογνώμων διευκρίνισε ότι το πρώτο από τα ανωτέρω γαλακτοκομεία εξαγόρασε το δεύτερο, καθιστάμενο έτσι θεωρητικά ο υποθετικός παραλήπτης των παραδόσεων γάλακτος του T. Twijnstra.

60. Για τον υπολογισμό του υποθετικού εισοδήματος, πρέπει στη συνέχεια να ληφθεί υπόψη η πώληση των αποκαλούμενων αγελάδων «μετατροπής» (δηλαδή των αγελάδων που προορίζονται για σφαγή) και των μόσχων. Το στοιχείο αυτό εισήγαγε ειδικά η Επιτροπή στον υπολογισμό της προσφοράς αποζημιώσεως η οποία διενεργήθηκε μετά την απόφαση του 1992, έστω και αν οι διάδικοι δεν το είχαν αναγάγει σε αυτόνομο κεφάλαιο στις εκθέσεις πραγματογνωμοσύνης που προσκομίστηκαν κατά τη διάρκεια της έγγραφης διαδικασίας πριν από τη δημοσίευση της αποφάσεως. Οι ενάγοντες έλαβαν συνεπώς υπόψη τα ετήσια εισοδήματα τα αντλούμενα από την πώληση των αγελάδων μετατροπής και των μόσχων. Υπέδειξαν επίσης τα ποσά των εισοδημάτων αυτών, τα οποία προκύπτουν

από τις στατιστικές του LEI (βλ. παράρτημα 1 πίνακας 1) που εμφανίζονται στον ακόλουθο του υπομνήματος της 22ας Δεκεμβρίου 1993, πίνακα.

	1984	1985	1986	1987	1988
Κύκλος εργασιών και αύξηση ανά αγελάδα *					
LEI	710	790	685	815	940
DELAR	745	840	760	890	990
Διαφορά τοις %	+ 4,9 %	+ 6,3 %	+ 10,9 %	+ 9,2 %	+ 5,3 %

* Ενδεικτικό εισόδημα αντλούμενο από την πώληση των αγελάδων μετατροπής και των μόσχων ανά 100 kg γάλακτος.

Η Επιτροπή, από την πλευρά της, αναφέρθηκε στις τιμές των μόσχων και των αγελάδων (βλ. ακόλουθο πίνακα) οι οποίες, κατά την άποψή

της, είναι υψηλότερες από εκείνες στις οποίες στηρίχθηκαν οι ενάγοντες.

	1984	1985	1986	1987	1988
Τιμή του μόσχου	385	395	418	440	465
Απομένουσα αξία της γαλακτοφόρου αγελάδας	1 600	1 650	1 700	1 750	1 800

Οι διάδικοι κατέληξαν σε συμφωνία επί των αριθμών που προσκόμισε η Επιτροπή και που εμφανίζονται στον ανωτέρω πίνακα, όσον αφορά τις τιμές των αγελάδων και των μόσχων.

61. Όσον αφορά τον καθορισμό του υποθετικού εισοδήματος που αντλείται από την πώληση των αγελάδων μετατροπής και των μόσχων, ο πραγματογνώμων, αν στηρίζει τον υπολογισμό του στις ομοιόμορφες τιμές που υποδεικνύει η Επιτροπή, εκκινεί από την υπόθεση ότι ο αριθμός των ζώων είναι διαφορετικός από εκείνον που έλαβαν υπόψη οι διάδικοι, καθόσον πρέπει να συμπεριλαμβάνει

το σύνολο των ζώων που είναι αναγκαίο για την αυτοανανέωση της αγέλης και συνεπώς για τη διατήρηση σταθερής παραγωγής γάλακτος. Ο συνολικός αριθμός ζώων για αγέλη 100 γαλακτοφόρων αγελάδων είναι ο εμφανιζόμενος στον πίνακα Α. Τα εισοδήματα που αντλούνται από την πώληση των αγελάδων μετατροπής και των μόσχων κάθε ενάγοντος κατά τη διάρκεια των πέντε σχετικών περιόδων εμπορίας εμφανίζονται στον πίνακα Β. Επισημαίνεται ότι ο πραγματογνώμων στρογγυλοποίησε προς τα πάνω τον αριθμό των αγελάδων και των μόσχων σε όλες τις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο υπολογισμός κατέληξε σε κλάσμα και όχι σε ολόκληρη μονάδα.

Πίνακας Α

	Αρχή του έτους	Γεννήσεις	Απώλειες	Πωλήσεις	Αντικατάσταση - +		Τέλος του έτους
Γαλακτοφόρες αγελάδες	100	—	(1)	(25)	—	26	100
Δαμάλλεις + 2 ετών	12	—	—	—	(12)	12	12
Δαμάλλεις 1 έως 2 ετών	26	—	—	—	(26)	26	26
Δαμάλλεις 0 έως 1 έτους	27	—	(1)	—	(26)	27	27
Θήλεις μόσχοι	0	50	(6)	(17)	(27)	0	0
Άρρενες μόσχο		50	(7)	(43)	—	0	0
Σύνολο	165	100	(15)	(85)	(91)	91	165

Πίνακας Β

	1984/85	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89
Mulder Εισοδήματα από αγελάδες και μόσχους	29 024	62 840	62 606	52 012	49 498
Brinkhoff Εισοδήματα από αγελάδες και μόσχους	34 976	38 949	39 677	33 373	27 349
Muskens Εισοδήματα από αγελάδες και μόσχους	13 737	38 949	34 239	37 075	33 090
Twijnstra Εισοδήματα από αγελάδες και μόσχους	0	78 076	79 467	65 984	5 114

Τόσο τα εναγόμενα όργανα όσο και οι ενάγοντες αμφισβητούν τους υπολογισμούς αυτούς καθώς και τα αποτελέσματα στα οποία καταλήγουν, ισχυρίζονται δε γενικώς ότι η στρογγυλοποίηση των αριθμών προς τα πάνω μεταβάλλει το τελικό ποσό. Ειδικότερα, βάσει των παρατηρήσεων του LEI επί της εκθέσεως πραγματογνωμοσύνης, η Επιτροπή προβάλλει ότι ναι μεν αληθεύει ότι ο υπολογισμός του μέσου αριθμού γαλακτοφόρων αγελάδων σε μια εκμετάλλευση μπορεί να καταλήγει σε

δέκατα ζώου που πρέπει να ληφθούν υπόψη, η στρογγυλοποίηση όμως των αριθμών μπορεί να έχει ως συνέπεια να ληφθούν υπόψη πέντε ή έξι χιλιάδες κιλά γάλακτος επιπλέον εν σχέσει προς την πραγματική ετήσια ποσότητα.

62. Εκτός της κριτικής αυτής, η οποία άλλωστε είναι περιθωριακή, οι διάδικοι δεν αμφισβήτησαν τα γενικά στοιχεία σχετικά με τη σύνθεση της αγέλης ούτε πρότειναν άλλες μεθόδους για

τον υπολογισμό του αριθμού των ζώων. Υπό τις συνθήκες αυτές, είναι εύλογο και δίκαιο να ακολουθήσουμε τον υπολογισμό του πραγματογνώμονα, που λαμβάνει εξάλλου υπόψη τη «μέση τιμή» των αγελάδων μετατροπής και των μόσχων επί της οποίας κατέληξαν σε συμφωνία οι διάδικοι.

— Τα μεταβλητά έξοδα

63. Για τον υπολογισμό του κόστους της παραγωγής γάλακτος, το Συμβούλιο και η Επιτροπή λαμβάνουν υπόψη μόνο τα μεταβλητά έξοδα, δηλαδή εκείνα που εξαλείφονται με την παύση της παραγωγής γάλακτος, και όχι τα πάγια έξοδα, δηλαδή εκείνα που συνέχισαν να φέρουν οι ενάγοντες ακόμη και όταν δεν παρήγαν γάλα. Η δέκατη τρίτη αιτιολογική

σκέψη του κανονισμού 2187/93 αναφέρεται στα μεταβλητά έξοδα, διευκρινίζοντας ότι για τον υπολογισμό του δυνητικού εισοδήματος αφαιρούνται από τις δαπάνες «μόνο τα μεταβλητά έξοδα, τα οποία εξαλείφονται αμέσως σε περίπτωση παύσης της γαλακτοπαραγωγής και όχι τα σταθερά έξοδα που αφορούν το έδαφος, την εργασία και το κεφάλαιο». Αν και το Συμβούλιο δεν συμπεριέλαβε το κεφάλαιο «εργασία» στα μεταβλητά έξοδα, στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας τόσο το Συμβούλιο όσο και η Επιτροπή έκριναν σκόπιμο να λάβουν υπόψη, επιπλέον των άλλων μεταβλητών εξόδων, τα αναφερόμενα σε (υποθετικές) έξωθεν εργατικές χείρες. Έτσι, το κεφάλαιο αυτό, μαζί με το άλλο κεφάλαιο το αναφερόμενο στο κόστος των ζωοτροφών κατέστη το κύριο αντικείμενο των διισταμένων απόψεων όσον αφορά τον υπολογισμό των μεταβλητών εξόδων.

Στοιχεία προσκομιζόμενα από την Επιτροπή

Μεταβλητά έξοδα	1984	1985	1986	1987
Muskens	- 18,10	- 35,63	- 35,30	- 34,72
Mulder	- 27,34	- 29,56	- 28,91	- 26,16
	1984/85	1985/86	1986/87	1987/88
Brinkhoff	- 42,92	- 36,38	- 32,98	- 31,92
Twijnstra	—	- 42,41	- 40,21	- 39,31

Στοιχεία προσκομιζόμενα από τους ενάγοντες

Μεταβλητά έξοδα, ιδίως ζωοτροφές	1984/85	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89
Mulder	52,65	53,37	48,58	42,55	40,92
Brinkhoff	49,07	49,74	45,28	39,66	38,14
Muskens	50,18	50,87	46,30	40,56	39,01
Twijnstra	38,27	38,79	35,31	30,93	29,75

64. Αντίθετα προς τους διαδίκους, ο πραγματογνώμων καθόρισε τα διάφορα κεφάλαια δαπανών και υπέδειξε τα στοιχεία τα οποία εμφανίζονται στους κατωτέρω πίνακες. Αυτά

αφορούν δύο ζώνες των Κάτω Χωρών. Για κάθε μία από αυτές ελήφθησαν υπόψη δύο χωριστές ομάδες εξόδων.

Στοιχεία αναφερόμενα στη βόρεια περιφέρεια των Κάτω Χωρών

Πρώτος πίνακας

Έτος	Ζωοτροφές HFL/κεφαλή	Άλλα μεταβλητά έξοδα HFL/κεφαλή	Σύνολο μεταβλητών εξόδων HFL/κεφαλή	Αριθμός κεφαλών/ha	Σύνολο HFL/ha	Σύνολο 2 HFL/ha	Σύνολο HFL/ha
1984/85	1 391	207	1 598	2,03	3 244	2 050	5 294
1985/86	1 398	217	1 615	2,02	3 262	2 093	5 355
1986/87	1 319	268	1 587	1,88	2 984	2 084	5 068
1987/88	1 129	304	1 433	1,79	2 565	1 955	4 520
1988/89	1 142	322	1 464	1,68	2 460	1 786	4 246

Δεύτερος πίνακας

Έτος	Ενέργεια HFL/ha	Έξοδα καλλι- εργειών HFL	Προϊόν καλλι- εργειών κ.λπ.	Υπεργο- λαβία	Μίσθωση και συντήρηση των μηχανών	Συντήρηση των κτιρίων	Τροφή των λοιπών ζώων	Σύνολο 2 HFL/ha
1984/85	194	595	- 196	298	1 083	87	- 11	2 050
1985/86	186	679	- 292	290	1 149	88	- 7	2 093
1986/87	139	651	- 360	272	1 285	104	- 7	2 084
1987/88	137	537	- 546	357	1 357	121	- 8	1 955
1988/89	127	498	- 608	304	1 339	135	- 9	1 786

Στοιχεία αναφερόμενα στη δυτική περιφέρεια των Κάτω Χωρών

Πρώτος πίνακας

Έτος	Ζωοτροφές HFL/κεφαλή	Λοιπά μεταβλητά έξοδα HFL/κεφαλή	Σύνολο μεταβλητών εξόδων HFL/κεφαλή	Σύνολο εξόδων Αριθμός κεφαλών/ha	Σύνολο μεταβλητών εξόδων/ha	Σύνολο 2 HFL/ha	Σύνολο HFL/ha
1984/85	1 622	248	1 870	2,32	4 338	1 948	6 287
1985/86	1 589	226	1 815	2,2	3 993	2 017	6 010
1986/87	1 517	243	1 760	2,06	3 626	2 181	5 806
1987/88	1 286	303	1 589	1,87	2 971	1 907	4 879
1988/89	1 229	279	1 508	1,81	2 729	1 845	4 574

Δεύτερος πίνακας

Έτος	Ενέργεια HFL/ha	Έξοδα καλλι- εργειών HFL	Προϊόν καλλι- εργειών κ.λπ.	Υπεργο- λαβία	Μίσθωση και συντήρηση των μηχανών	Συντήρηση των κτιρίων	Τροφή των λοιπών ζώων	Σύνολο 2 HFL/ha
1984/85	194	477	-208	240	1 149	116	-20	1 948
1985/86	186	535	-204	262	1 159	103	-24	2 017
1986/87	139	521	-188	240	1 361	124	-16	2 181
1987/88	137	401	-433	345	1 357	123	-23	1 907
1988/89	127	386	-443	319	1 342	138	-24	1 845

Τα στοιχεία αυτά αποτέλεσαν αντικείμενο επικρίσεων από τους ενάγοντες και από τα εναγόμενα κοινοτικά όργανα όσον αφορά συγχρόνως τον προσδιορισμό των διαφόρων κεφαλαίων δαπανών και την εκτίμηση των συναφών ποσών. Κατά τους ενάγοντες, οι οποίοι παραπέμπουν στην έκθεση του LEI που είναι συνημμένη στο υπόμνημά τους της 4ης Ιουνίου 1997, το μεγαλύτερο μέρος των δαπανών που περιλαμβάνονται στον δεύτερο πίνακα της σελίδας 33 της εκθέσεως πραγματογνωμοσύνης (η ενέργεια, οι δαπάνες που αφορούν τις καλλιέργειες, οι ζωοτροφές για τα

ξένα προς τη δραστηριότητα της παραγωγής γάλακτος ζώα, οι δαπάνες μισθώσεως και κυρίως συντηρήσεως των μηχανών και των στάβλων, εκ των οποίων οι τελευταίες φθάνουν σε ποσό σχετικά σημαντικό) δεν εντάσσεται στην έννοια των μεταβλητών εξόδων καθόσον πρόκειται για δαπάνες συνδεδεμένες με δραστηριότητες οι οποίες ασκούνται επίσης και όταν δεν υπάρχει παραγωγή γάλακτος. Στην έκθεσή του, το LEI υπογραμμίζει ιδίως ότι τα έξοδα για μισθούς, τα έξοδα συντηρήσεως του υλικού και των κτιρίων καθώς και τα αναφερόμενα στην κατανάλωση

ύδατος και ηλεκτρικής ενέργειας δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως μεταβλητά έξοδα αν και έχουν επίπτωση επί του εισοδήματος που αντλείται γενικώς από την παραγωγή γάλακτος. Το LEI αφαιρεί συνεπώς τα έξοδα αυτά, χωρίς πάντως να μειώνει σημαντικά το εν λόγω εισόδημα εφόσον αναγνωρίζει ότι το ύψος των εξόδων αυτών είναι ελάχιστο. Ο εν λόγω οργανισμός παρατηρεί επίσης ότι τα κεφάλαια σχετικά με τα έξοδα για σπόρους και για φυτοφαρμακευτικά προϊόντα λαμβάνονται υπόψη δύο φορές, όπως αποδεικνύεται από το

γεγονός ότι περιλαμβάνονται στη δεύτερη στήλη συγχρόνως του πρώτου και του δεύτερου πίνακα. Τέλος, θεωρεί ότι εφαρμόζεται στον υπολογισμό των εξόδων το σύστημα που υποδεικνύει η Επιτροπή με την απόφαση 85/377/ΕΟΚ¹⁷ και, ενόψει των διαφόρων κεφαλαίων που περιλαμβάνονται στην απόφαση αυτή, υποδεικνύει τα έξοδα τα οποία εμφανίζονται στον ακόλουθο πίνακα. Τα στοιχεία αυτά αναφέρονται στην ετήσια παραγωγή 100 kg γάλακτος και περιλαμβάνουν τόσο τα μεταβλητά έξοδα (πίνακας Α) όσο και, σε μειωμένο βαθμό, τα πάγια έξοδα (πίνακας Β):

Πίνακας Α

Λογιστικό έτος	Μεταβλητά έξοδα, εξαιρέσει των λιπασμάτων (σ. 33 της εκθέσεως Ernst & Young, πίνακας 1), «σύνολο μεταβλητών εξόδων/ha» μετά από διόρθωση σχετικά με το κόστος των ζωοτροφών	Λιπάσματα (γαλακτοφόρες αγελάδες 1975-1995 εκ. 110, παράρτημα 1α)	Σύνολο μεταβλητών εξόδων/ ha
1984/85	3 191	605	3 796
1985/86	3 192	680	3 872
1986/87	2 914	642	3 556
1987/88	2 471	529	3 000
1988/89	2 373	487	2 860

17 — Το παράρτημα 1 της εν λόγω αποφάσεως της Επιτροπής της 7ης Ιουνίου 1985, για τη θέσπιση κοινοτικής τυπολογίας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων (ΕΕ L 220, σ. 1), προβλέπει στο στοιχείο γ ότι «οι ειδικές επιμεριζόμενες δαπάνες ορίζονται με τον ακόλουθο τρόπο: 1) για τους κλάδους φυτικής παραγωγής: — οι σπόροι προς σπορά και τα φυτά προς φύτευση (που έχουν αγορασθεί ή έχουν παραχθεί στην εκμετάλλευση), — τα αγορασθέντα λιπάσματα, — τα προϊόντα προστασίας των καλλιεργειών, — τα διάφορα ειδικά έξοδα στα οποία περιλαμβάνονται: — το νερό για την άρδευση, — η θέρμανση, — η ψύξη, — τα ειδικά έξοδα εμπορίας (π.χ. διαλογή, καθαρισμός σσεκενασία) και έξοδα μεταποίησης, — τα ειδικά έξοδα ασφάλισης, — οι λοιπές ειδικές δαπάνες».

Πίνακας Β

Αφαιρετέα μη μεταβλητά έξοδα						
Έτος	Καύσιμα	Μίσθωση μηχανών κ.λπ.	Μισθοί	Υδωρ	Ηλεκτρισμός	Υλικό
1984/85	110	78	297	62	157	129
1985/86	117	83	290	54	152	133
1986/87	89	82	273	64	104	144
1987/88	81	67	355	59	101	142
1988/89	79	64	304	55	93	151

Συνολικά αφαιρετέα μη μεταβλητά έξοδα		Σύνολο	Σύνολο
Έτος	Σύνολο	Μεταβλητά έξοδα	Αφαιρετέα έξοδα
1984/85	833	3 796	4 629
1985/86	829	3 872	4 701
1986/87	756	3 556	4 312
1987/88	805	3 000	3 805
1988/89	746	2 860	3 606

Στηριζόμενο στα στοιχεία αυτά, το LEI υπολογίζει κατά τον ακόλουθο τρόπο τα έξοδα της (υποθετικής) παραγωγής γάλακτος των εναγόντων για τις περιόδους 1984 έως 1989:

Έτος	Mulder		Brinkhoff		Muskens		Tweijstra	
	Σύνολο	/100 kg	Σύνολο	/100 kg	Σύνολο	/100 kg	Σύνολο	/100 kg
1984/85	96 382	42,26	113 422	42,76	38 975	36,93	0	0
1985/86	190 843	42,03	121 022	41,67	111 115	37,77	236 077	42,72
1986/87	174 300	38,39	112 377	38,70	102 577	34,87	222 462	38,37
1987/88	148 802	33,44	95 658	33,61	97 657	33,88	189 190	33,30
1988/89	39 984	33,64	79 685	34,03	91 654	32,61	15 346	33,71

65. Ο πραγματογνώμων υπογράμμισε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι, στην πραγματικότητα, το LEI συμπεριέλαβε στα μεταβλητά έξοδα τη μίσθωση και τη συντήρηση των μηχανών, τα καύσιμα, τον ηλεκτρισμό και το νερό και δέχθηκε ότι έλαβε επίσης υπόψη πηγές δαπανών οι οποίες δεν εμφανίζονται στους υπολογισμούς των διαδίκων αλλά οι οποίες θεωρήθηκαν εντούτοις από αυτούς ως πηγές εναλλακτικού εισοδήματος και αφαιρέθηκαν συνεπώς, εν πάσει περιπτώσει, από το συνολικό ποσό του υποθετικού εισοδήματος. Ειδικότερα, παραβάλλοντας τα υποδεικνυόμενα από το LEI στοιχεία προς εκείνα που περιλαμβάνονται στην έκθεση πραγματογνωμοσύνης, καταλήγουμε κατά την άποψη του πραγματογνώμονα περίπου στο ίδιο αποτέλεσμα, η δε μόνη διαφορά απορρέει από την εκτίμηση (χαμηλότερη εκ μέρους του LEI) των εξόδων σχετικά με τη συντήρηση των μηχανών.

γραμμές, τον ορισμό που έδωσε η Επιτροπή στα μεταβλητά έξοδα με την απόφαση 85/377.

67. Αφού εξετάσαμε κατά τρόπο γενικό στοιχεία που συνθέτουν τα έξοδα παραγωγής, πρέπει να ασχοληθούμε λεπτομερώς με τα δύο κύρια στοιχεία των εξόδων αυτών, ήτοι την αγορά ζωοτροφών και τη χρήση έξωθεν εργατικών χειρών.

— Το κόστος των ζωοτροφών

66. Το εκτιθέμενο από τον πραγματογνώμονα πλαίσιο είναι λεπτομερές αλλά όχι σαφές. Πράγματι, πολλές πηγές εξόδων απαριθμούνται, αλλά δεν φαίνεται ότι συνδέονται άμεσα με την παραγωγή γάλακτος. Δεδομένου όμως ότι μια τέτοια προσέγγιση δεν μπορεί παρά να θίγει αδικώς τους ήδη ζημιωθέντες κατόχους γεωργικών εκμεταλλεύσεων, θεωρώ ότι, στον υπολογισμό των εξόδων που πρέπει να αφαιρεθούν από το υποθετικό εισόδημα, είναι απεναντίας σκόπιμο να ληφθούν μόνον υπόψη τα έξοδα που συνδέονται, όχι μόνο κατά τρόπο περιθωριακό, με την παραγωγή γάλακτος. Κατά την άποψή μου συνεπώς, δεν μπορεί να επαφίεμθα πλήρως στον καταρτισθέντα από τον πραγματογνώμονα πίνακα εξόδων. Αντίθετα, τα παρεχόμενα από το LEI στοιχεία, τα οποία περιλαμβάνονται στο έγγραφο που προσκόμισαν οι ενάγοντες και που μπορεί συνεπώς να υποτεθεί ότι έχει την έγκρισή τους, και τα οποία επιπλέον δεν αμφισβητήθηκαν από την Επιτροπή, μπορούν να αποτελέσουν αξιόπιστη βάση αναφοράς. Το LEI στηρίζεται πράγματι σε επίσημα στοιχεία της ολλανδικής διοίκησης και ακολουθεί, στις βασικές

68. Ο καθορισμός του κόστους των ζωοτροφών εγείρει δύο προβλήματα: το πρώτο αφορά τον αριθμό των αγελάδων που ήταν αναγκαίες, κατά τα έτη 1984 έως 1989, για την παραγωγή από κάθε ενάγοντα των ποσοτήτων γάλακτος που αναφέρθηκαν προηγουμένως, και το δεύτερο αφορά τη δυνατότητα καθορισμού του κόστους αυτού επίσης σε σχέση με το μέγεθος της εκμεταλλεύσεως.

69. 1) Όσον αφορά το κόστος των ζωοτροφών, οι αριθμοί στους οποίους αναφέρονται οι ενάγοντες και η Επιτροπή αποκλίνουν σημαντικά: οι ενάγοντες υπογραμμίζουν ότι οι αριθμοί στους οποίους βασίστηκαν κυμαίνονται μεταξύ 26 και 37 HFL ανά 100 kg γάλακτος (βλ. έκθεση του LEI συνημμένη στο υπόμνημα της 22ας Δεκεμβρίου 1993), ενώ εκείνοι στους οποίους στηρίχθηκε η Επιτροπή κυμαίνονται μεταξύ 60 και 70 HFL, πάντοτε

ανά 100 kg γάλακτος. Η διαφορά αυτή φαίνεται ότι οφείλεται στη διαφορετική εκτίμηση του αριθμού των απαιτούμενων αγελάδων για την παραγωγή γάλακτος κατά τη διάρκεια κάθε περιόδου. Κατά την άποψη της Επιτροπής και του Συμβουλίου, πρέπει να υποθεθεί ότι ο αριθμός αγελάδων παρέμεινε αμετάβλητος κατά τη διάρκεια των ετών που λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό της αποζημιώσεως, πράγμα που συνεπάγεται ότι ο αριθμός αγελάδων που πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι εκείνος που κατείχαν οι ενάγοντες κατά την έναρξη της περιόδου μη εμπορίας, ήτοι το 1978. Κατά τους ενάγοντες απεναντίας, ενόψει της αύξησεως της παραγωγικότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων σε όλη την Ευρώπη, αύξησεως που αποδεικνύεται στατιστικά, θα έπρεπε να ληφθεί ως βασικό δεδομένο η αύξηση η αναφερόμενη στη μέση παραγωγή των εκμεταλλεύσεων στις Κάτω Χώρες κατά τη διάρκεια της περιόδου 1984 έως 1989. Η Επιτροπή παρατηρεί συναφώς ότι για τρεις τουλάχιστον από τους τέσσερις ενάγοντες παραγωγούς, η παραγωγικότητα ήταν ήδη

χαμηλή σε σχέση με τη μέση παραγωγικότητα κατά τη διάρκεια της περιόδου πριν από την ανάληψη της δεσμεύσεως περί μη εμπορίας και ότι συνεπώς η παραγωγική ικανότητα των διαφόρων εκμεταλλεύσεων αποτελεί στοιχείο που δεν μπορεί να υποτιμηθεί.

70. Ο πραγματογνώμων, όπως και οι ενάγοντες, δεν δέχεται αντίθετα ότι, στον υπολογισμό του κόστους των ζωοτροφών, μπορεί να μη ληφθεί υπόψη η μέση παραγωγικότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων η οποία, όπως αποδείχθηκε, είναι σε διαρκή αύξηση. Βάσει αυτού καταλήγει στην προφανή διαπίστωση ότι η παραγωγικότητα των εναγόντων πρέπει να καθοριστεί βάσει των γενικών στοιχείων σχετικά με τις περιφέρειες στις οποίες βρίσκονται οι εκμεταλλεύσεις. Οι γενικές στατιστικές σχετικά με την παραγωγικότητα στις δυτικές και βόρειες περιφέρειες των Κάτω Χωρών είναι, κατά τον πραγματογνώμονα, οι ακόλουθες:

Έτος	Βορράς	Δύση
1984/85	5 410 kg/έτος	5 455 kg/έτος
1985/86	5 600 kg/έτος	5 660 kg/έτος
1986/87	6 000 kg/έτος	6 015 kg/έτος
1987/88	6 390 kg/έτος	6 120 kg/έτος
1988/89	6 435 kg/έτος	6 155 kg/έτος

Βάσει των στοιχείων αυτών, ο πραγματο-
γνώμων καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ο
αριθμός των αγελάδων που ήταν αναγκαίες για
να εξασφαλιστεί, κατά τα έτη 1984 έως 1989, η

παραγωγή της ποσότητας αναφοράς κάθε
ενάγοντος είναι αυτός που εμφανίζεται στον
ακόλουθο πίνακα:

Αριθμός αγελάδων	1984/85	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89
Mulder					
Ποσότητα αναφοράς	458 604	454 015	454 015	444 932	433 836
Παραγωγικότητα	5 410	5 600	6 000	6 390	6 435
Αριθμός αγελάδων	85	82	76	70	68
Brinkhoff					
Ποσότητα αναφοράς	293 333	290 398	290 398	284 588	277 491
Παραγωγικότητα	5 410	5 600	6 000	6 390	6 435
Αριθμός αγελάδων	55	52	49	45	44
Muskens					
Ποσότητα αναφοράς	297 125	294 152	294 152	288 267	281 078
Παραγωγικότητα	5 455	5 660	6 015	6 120	6 155
Αριθμός αγελάδων	55	52	49	48	46
Twijnstra					
Ποσότητα αναφοράς	585 569	579 710	579 710	568 112	553 944
Παραγωγικότητα	5 410	5 600	6 000	6 390	6 435
Αριθμός αγελάδων	109	104	97	89	87

Κατά τον πραγματογνώμονα πάντοτε, το
ετήσιο κόστος των ζωοτροφών ανά αγελάδα
είναι, αντιστοίχως στις βόρειες και δυτικές
περιφέρειες, εκείνο που εμφανίζεται στους δύο
ακόλουθους πίνακες:

Δυτικές περιφέρειες

Ζωοτροφές HFL/κεφαλή	
1984/85	1 622
1985/86	1 589
1986/87	1 517
1987/88	1 286
1988/89	1 229

Βόρειες περιφέρειες

Ζωοτροφές HFL/κεφαλή	
1984/85	1 391
1985/86	1 398
1986/87	1 319
1987/88	1 129
1988/89	1 142

71. Η ανάλυση του πραγματογνώμονα πρέπει
να γίνει δεκτή. Στην πραγματικότητα, είναι
εύλογο και δίκαιο να βασιστούμε, για την

ανασύσταση της υποθετικής εξελίξεως κάθε εκμεταλλεύσεως, σε εθνικές μέσες τιμές. Δεν είναι πράγματι δυνατό να ανασυστήσουμε την εξέλιξη αυτή αποκλειστικά βάσει (υποθετικών) στοιχείων αναφερόμενων σε κάθε εκμετάλλευση, διότι τα στοιχεία αυτά ποικίλλουν βάσει πολλών παραγόντων, εσωτερικών και εξωτερικών, η επίπτωση των οποίων επί του μεγέθους της παραγωγής δύσκολα μπορεί να καθοριστεί μέσω τεκμηρίων. Κατά τη λογική αυτή, η εξέταση του πραγματογνώμονα είναι αλήθεια ότι εκκινεί από ένα ατομικό στοιχείο, ήτοι την ποσότητα αναφοράς κάθε παραγωγού, που παρέχει βέβαια μια ένδειξη σχετικά με την ικανότητα και το μέγεθος της εκμεταλλεύσεως, αλλά αναπτύσσει στη συνέχεια την τιμή αυτή λαμβάνοντας υπόψη την εξέλιξη της μέσης εθνικής παραγωγικότητας, η οποία αποτελεί τη μόνη αναφορά για την ανασύσταση της εξελίξεως μιας εκμεταλλεύσεως.

72. 2) Περνώντας στην εξέταση του δεύτερου προβληματικού στοιχείου του καθορισμού του κόστους των ζωοτροφών, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η Επιτροπή λαμβάνει επίσης υπόψη την εδαφική έκταση κάθε εκμεταλλεύσεως. Δικαιολογεί την επιλογή αυτή συγχρόνως με επίσημες μεθόδους υπολογισμού που υποδεικνύει το LEI και με την ανάγκη υπολογισμού της παραγωγικότητας βάσει της εκτάσεως κάθε εκμεταλλεύσεως. Η μέθοδος την οποία υιοθετεί συνίσταται στη διαίρεση του αριθμού εκταρίων που διαθέτει κάθε εκμετάλλευση διά του αριθμού των αγελάδων και των χιλιογράμμων του παραχθέντος γάλακτος. Οι ενάγοντες επικρίνουν τους υπολογισμούς της Επιτροπής ισχυριζόμενοι ότι τα στοιχεία στα οποία αυτοί βασίζονται δεν είναι καθόλου ρεαλιστικά, δεδομένου ότι δεν λαμβάνουν υπόψη το γεγονός ότι τα μεταβλητά έξοδα σχετικά με την παραγωγή γάλακτος ποικίλλουν κατά τρόπο ανιστρόφως ανάλογο του μεγέθους της εκμεταλλεύσεως, δηλαδή όσο μεγαλύτερη είναι η εκμετάλλευση τόσο λιγότερο έχουν επίπτωση επί του συνολικού κόστους της παραγωγής. Αντιθέτως, βάσει της

μεθόδου υπολογισμού της Επιτροπής, τα έξοδα αυξάνονται κατ' αναλογία προς το μέγεθος της εκμεταλλεύσεως.

73. Επί του σημείου αυτού, αρκεί να παραπέμψω στις κριτικές παρατηρήσεις του πραγματογνώμονα ο οποίος επισημαίνει ότι η Επιτροπή, συμπεριλαμβάνοντας το μέγεθος της εκμεταλλεύσεως στα στοιχεία βάσει των οποίων καθορίζεται το κόστος των ζωοτροφών, έλαβε στην πραγματικότητα επίσης υπόψη, στον εν λόγω υπολογισμό, έξοδα (όπως οι ζωοτροφές και οι κτηνιατρικές φροντίδες) που μπορούν να αφορούν επίσης άλλα ζώα παρόντα στην εκμετάλλευση. Η σκέψη αυτή επιβεβαιώνει ότι τα υποδεικνυόμενα από την Επιτροπή στοιχεία δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη για τον υπολογισμό των μεταβλητών εξόδων.

— Το κόστος των μισθών

74. Οι ενάγοντες δηλώνουν ότι δεν προσέλαβαν έξωθεν εργατικές χείρες κατά τη διάρκεια της περιόδου που ακολούθησε τη διακοπή της παραγωγής γάλακτος. Παρά ταύτα, επειδή πρέπει εν προκειμένω να υπολογιστεί ένα υποθετικό εισόδημα, σκόπιμο είναι να διερωτηθούμε αν πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη αυτό το κεφάλαιο δαπανών στον υπολογισμό του συνολικού κόστους της παραγωγής και, στη βάση αυτή, του (υποθετικού) εισοδήματος του κατόχου της εκμεταλλεύσεως, δηλαδή αν, για την (υποθετική) παραγωγή της ποσότητας αναφοράς, πρέπει επίσης να συμπεριληφθεί το (υποθετικό) κόστος των έξωθεν εργατικών χειρών.

Η Επιτροπή επέλεξε να λάβει υπόψη το κόστος των μισθών για όλους τους ενάγοντες και προβάλλει συναφώς τους ακόλουθους αριθμούς ανά 100 kg γάλακτος:

Κόστος των εργατικών χειρών	1984/85	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89
Mulder	21,87	22,15	22,16	22,41	23,11
Brinkhoff	12,80	12,97	12,97	13,11	13,53
Muskens	12,08	12,23	12,24	12,37	12,76
Twijnstra	19,23	19,47	19,48	19,69	20,31

Οι ενάγοντες αμφισβητούν επί της αρχής αυτόν τον τρόπο υπολογισμού και δεν δέχονται ότι το κόστος των μισθών πρέπει να αφαιρεθεί από το υποθετικό εισόδημα. Προς στήριξη του ισχυρισμού αυτού προβάλλουν ότι, σύμφωνα με τις στατιστικές του LEI, η προσφυγή των γεωργικών εκμεταλλεύσεων των Κάτω Χωρών σε μισθωτό προσωπικό δεν υπερβαίνει κανονικά το όριο του 4 % του συνόλου των εργατικών χειρών που απασχολούνται στην εκμετάλλευση. Επισημαίνουν επιπλέον ότι, στην απόφαση 85/377, όπως και στην πρόταση κανονισμού της 21ης Απριλίου 1993 σχετικά με την προσφορά αποζημιώσεως των παραγωγών γάλακτος ή γαλακτοκομικών προϊόντων¹⁸, η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη τα έξοδα για μισθούς κατά τον υπολογισμό του υποθετικού εισοδήματος. Αμφισβητούν επίσης τα βασικά στοιχεία για τον υπολογισμό του μισθού στα οποία αναφέρεται η Επιτροπή στο υπόμνημα αντικρούσεως: σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της Επιτροπής, για την παραγωγή γάλακτος απαιτούνται ετησίως 60 ώρες εργασίας ανά αγελάδα, ενώ κατά την άποψη των

εναγόντων 35 ώρες ετησίως ανά αγελάδα αρκούν.

75. Ο πραγματογνώμων θεωρεί ότι, για την παραγωγή γάλακτος, πρέπει να ληφθεί υπόψη όχι μόνο, όπως υποστηρίζουν οι ενάγοντες και η Επιτροπή, η εργασία που παρέχεται άμεσα από τον κάτοχο της επιχειρήσεως, αλλά επίσης η εργασία που προσφέρεται από τα μέλη της οικογενείας του. Προβάλλει ότι ο κάτοχος της εκμεταλλεύσεως αφιερώνει στη δραστηριότητα παραγωγής γάλακτος 2 496 ώρες ετησίως (που αντιστοιχούν σε 8 ώρες ημερησίως) και ότι μπορεί να υποτεθεί ότι ο χρόνος που αφιερώνουν τα μέλη της οικογενείας του στη δραστηριότητα αυτή ανέρχεται περίπου (σύμφωνα με τις στατιστικές του LEI στις οποίες αναφέρεται) στο 80 % των ωρών εργασίας του κατόχου της εκμεταλλεύσεως, δηλαδή σε 1 996 ώρες ετησίως, πράγμα που συνεπάγεται ένα σύνολο 4 492 ωρών ετησίως το οποίο αντιστοιχεί στο σύνολο της εργασίας του κατόχου της εκμεταλλεύσεως και των μελών της οικογενείας του. Για τον υπολογισμό των εξόδων, λαμβάνεται υπόψη μόνον ο χρόνος εργασίας που υπερβαίνει εκείνον του κατόχου της εκμεταλλεύσεως και των μελών της οικο-

γενείας του. Συμπερασματικά, για την υποθετική παραγωγή των εναγόντων, το κόστος της έξωθεν εργασίας είναι κατά τον πραγματογνώμονα το ακόλουθο:

Έτος	Mulder		Brinkhoff		Muskens		Twijnstra	
	Σύνολο	/100 kg	Σύνολο	/100 kg	Σύνολο	/100 kg	Total	/100 kg
1984/85	—	—	—	—	—	—	—	—
1985/86	—	—	—	—	—	—	7 658	1,35
1986/87	—	—	—	—	—	—	—	—
1987/88	—	—	—	—	—	—	—	—
1988/89	—	—	—	—	—	—	—	—

76. Όπως επισήμανα ήδη, στην εξέταση αυτού του κεφαλαίου δαπανών τίθεται προκαταρκτικά το ερώτημα αν πρέπει να συμπεριληφθεί στον υπολογισμό του υποθετικού εισοδήματος. Πράγματι, αν και αληθεύει ότι ο κάτοχος εκμεταλλεύσεως μπορεί πάντοτε να προσφύγει σε έξωθεν εργατικές χείρες, δεν μου φαίνεται πάντως ότι μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα, βάσει γενικών στατιστικών τιμών, ότι η προσφυγή αυτή είναι αναπόφευκτη. Κατά συνέπεια, πρέπει να καθοριστεί αν στον υπολογισμό του υποθετικού εισοδήματος πρέπει να συμπεριλάβουμε αυτόματα αυτό το κεφάλαιο δαπανών, βασιζόμενοι στις ώρες εργασίας που είναι αναγκαίες για να εξασφαλιστεί η παραγωγή της ποσότητας γάλακτος καθενός, καθώς και στις κατά τεκμήριο αιτούμενες ώρες εργασίας του κατόχου της εκμεταλλεύσεως και ενδεχομένως επίσης των μελών της οικογενείας του — όπως υποδεικνύει ο πραγματογνώμων —, ή αν πρέπει να εξετάσουμε την πραγματική κατάσταση κάθε εκμεταλλεύσεως και να επαληθεύσουμε αν κανονικά υπήρξε προσφυγή σε έξωθεν εργατικές χείρες κατά τις περιόδους που προηγήθηκαν και ακολούθησαν τη διακοπή της παραγωγής. Στην πραγματικότητα, για να διαπιστώσουμε τη σημασία αυτού του κεφαλαίου δαπανών, δεν μπορούμε να μην προβούμε σε ανάλυση της πραγματικής καταστάσεως της εκμεταλλεύσεως: ο λόγος είναι ότι η χρήση

έξωθεν εργατικών χειρών συνδέεται με πολύ προσωπικές επιλογές του κατόχου της εκμεταλλεύσεως, όπως η κατανομή της εργασίας μεταξύ των μελών της οικογενείας. Κατά συνέπεια, από τα στατιστικά στοιχεία δεν μπορεί κατ' αρχήν να συναχθεί τεκμήριο για την προσφυγή σε έξωθεν εργατικές χείρες.

77. Δεδομένου όμως ότι εν προκειμένω δεν αμφισβητείται ότι οι ενάγοντες δεν χρησιμοποίησαν — ή χρησιμοποίησαν μόνο σποραδικά — έξωθεν εργατικές χείρες, δηλαδή ότι δεν προσκομίστηκε η θετική απόδειξη, όσον αφορά όλες τις ενάγουσες εκμεταλλεύσεις, της διαρκούς προσφυγής σε έξωθεν εργατικές χείρες, δεν μπορεί να συναχθεί από αφηρημένα στοιχεία, όπως πρέπει να θεωρούνται οι μέσες στατιστικές τιμές, ότι οι ισχυρισμοί των εναγόντων — οι οποίοι δεν ανασκευάστηκαν από καμία αντίθετη απόδειξη — δεν πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την ανάλυση τέτοιων υποθετικών εξόδων. Αν θεωρούσαμε ότι οι ισχυρισμοί αυτοί είναι αβάσιμοι, ακόμη και ελλείψει αντίθετης αποδείξεως, θα επιρρί-

πταμε στην πραγματικότητα στους ενάγοντες το βάρος της αποδείξεως ενός αρνητικού γεγονότος (της μη προσλήψεως έξωθεν εργατικών χειρών), αποδείξεως της οποίας το βάρος, κατά τις γενικές αρχές του δικαίου, δεν μπορεί να φέρει ο ενάγων (negativa non sunt probanda). Κατά συνέπεια, στον υπολογισμό του υποθετικού εισοδήματος, δεν μπορεί να συμπεριληφθούν έξοδα για έξωθεν εργατικές χείρες, εκτός αν αποδεικνύεται ότι, κανονικά, κατά την περίοδο της γαλακτοπαραγωγής, χρησιμοποιήθηκε έξωθεν προσωπικό. Σε περίπτωση αμφισβήτησας αυτού του πραγματικού στοιχείου, απόκειται στα εναγόμενα όργανα να αποδείξουν την παρουσία έξωθεν προσωπικού εντός της εκμεταλλεύσεως ή την απόλυτη ανάγκη προσφυγής σε τέτοιο προσωπικό. Εν προκειμένω, η απόδειξη αυτή δεν προσκομίστηκε· αντίθετα, όπως υπενθύμισα, δεν αμφισβητείται μεταξύ των διαδίκων και επιπλέον επιβεβαιώνεται από τον πραγματογνώμονα ότι οι εκμεταλλεύσεις των εναγόντων δεν χρησιμοποιούσαν κανονικά έξωθεν προσωπικό. Θεωρώ συνεπώς ότι, εν προκειμένω, αυτό το κεφάλαιο δαπανών δεν πρέπει να συμπεριληφθεί στα μεταβλητά έξοδα των εναγόντων. Ας προστεθεί επιπλέον ότι, εν πάση περιπτώσει, το συμπέρασμα αυτό δεν αποκλίνει από εκείνο στο οποίο καταλήγει ο πραγματογνώμων (πλην της περιόδου 1985/86 για τον Τ. Twijstra) ακολουθώντας τη μέθοδο της εφαρμογής αφηρημένων στοιχείων αντλούμενων από γενικές στατιστικές.

78. Βάσει του συνόλου των προηγούμενων σκέψεων, φαίνεται εύλογο και δίκαιο να πραγματοποιηθεί εν προκειμένω ο υπολογισμός των εξόδων κατά τον τρόπο που υποδεικνύει το LEI. Κατά συνέπεια, δεν πρέπει να ληφθούν υπόψη ούτε το κόστος συντηρήσεως

των μηχανών ούτε το κόστος έξωθεν εργατικών χειρών¹⁹. Εξαιρουμένων των δύο αυτών σημείων, ο επιλεγόμενος από το LEI τρόπος υπολογισμού, που προτείνω να ακολουθήσουμε, πλην ορισμένων αποκλίσεων ήσσονος σημασίας, συμπίπτει με τον υπολογισμό του πραγματογνώμονα.

Τα εισοδήματα υποκαταστάσεως

79. Πρέπει να υπογραμμίσω κατ' αρχάς ότι, ενώ για τον υπολογισμό του υποθετικού εισοδήματος αποδείχθηκε πρόσφορο να γίνει προσφυγή [εκτός για το εισόδημα που αντλείται από την (υποθετική) πώληση γάλακτος] στις μέσες εθνικές τιμές όπως αυτές περιλαμβάνονται στις στατιστικές σχετικά με την υπό εξέταση περίοδο — λαμβανομένων υπόψη των επιφυλάξεων που μόλις διατύπωσα σχετικά με την εκτίμηση του επιπτώσεως του κόστους της εργασίας —, για τον υπολογισμό των εισοδημάτων υποκαταστάσεως, δηλαδή των καθαρών κερδών που αντλήθηκαν από δραστηριότητες υποκαταστάσεως της παραγωγής γάλακτος, δεν μπορούμε a priori να αποφύγουμε τον έλεγχο των δραστηριοτήτων που ασκήθηκαν πράγματι από τους ενάγοντες. Ο λόγος είναι ότι, όπως ήδη ανέφερα προηγουμένως, αποδεικνύεται ότι οι ενάγοντες,

19 — Επισημαίνω συναφώς ότι, στον πίνακα σχετικά με τον υπολογισμό του LEI, περιλαμβάνεται μεταξύ των παγίων εξόδων ένα κεφάλαιο αναφερόμενο στους μισθούς «Loonwerk»· πάντως, το κεφάλαιο αυτό αφορά στην πραγματικότητα το κόστος ενδεχόμενων δραστηριοτήτων που παραχωρήθηκαν υπεργολαβικά πράγμα που επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι οι αναφερόμενες τιμές συμπίπτουν, με ελάχιστες αποκλίσεις, με τις εμφανιζόμενες στο κεφάλαιο υπεργολαβία του πίνακα του πραγματογνώμονα.

αφού διέκοψαν την παραγωγή γάλακτος, άσκησαν διαφόρων φύσεων δραστηριότητες υποκαταστάσεως.

80. Κατόπιν τούτου, πρέπει να καθοριστούν τα κριτήρια βάσει των οποίων πρέπει να υπολογιστεί το εναλλακτικό εισόδημα. Συναφώς, πρέπει να ληφθεί ως αφετηρία η απόφαση του 1992, κατά την οποία, όταν αποδεικνύεται ότι το εισόδημα που άντλησαν οι ενδιαφερόμενοι από τις δραστηριότητες υποκαταστάσεως της παραγωγής γάλακτος είναι κατώτερο από το ελάχιστο εισόδημα που θα είχε κατά τεκμήριο πραγματοποιήσει η εκμετάλλευση με την παραγωγή γάλακτος, η μείωση του εισοδήματος εν οχέσει προς τις ελάχιστες τιμές πρέπει να αποδοθεί στην αμέλεια του ζημιωθέντος και συνεπάγεται επομένως τη μείωση, κατ' αντίστοιχο ποσό, του ποσού που πρέπει να καταβληθεί ως αποζημίωση. Σκόπιμο είναι να προστεθεί ότι το βάρος της αποδείξεως, έστω και μόνο διά τεκμηρίων (όπως συμβαίνει στην προκειμένη περίπτωση), της αμέλειας του κατόχου της εκμεταλλεύσεως φέρουν τα εναγόμενα κοινοτικά όργανα, δεδομένου ότι πρόκειται για στοιχείο που εξαλείφει εν όλω ή εν μέρει την υποχρέωση αποζημιώσεως. Κατά συνέπεια, αν δεν προσκομιστεί τέτοια απόδειξη, δεν μπορεί να αφαιρεθεί το ανώτερου ποσού υποθετικό εισόδημα από το πράγματι επιτευχθέν εναλλακτικό εισόδημα κατά τη διάρκεια της σχετικής περιόδου.

81. Στην υπό εξέταση υπόθεση Mulder κ.λπ., οι ενάγοντες περιορίστηκαν να δηλώσουν, χωρίς πάντως να προσκομίσουν αποδείξεις, ότι αποκόμισαν ελάχιστα εισοδήματα λόγω της δυσκολίας, προπάντων για τους J. M. Mulder και T. Twijnstra, μετατροπής των επιχειρ-

ήσεών τους για δραστηριότητες διαφορετικές από την παραγωγή γάλακτος. Ειδικότερα, ο J. M. Mulder αφιερώθηκε στην εκτροφή προβάτων, ταύρων και γαλακτοφόρων αγελάδων και στη βοσκή των ζώων, ενώ ο T. Twijnstra αφιερώθηκε στην καλλιέργεια λαχανικών και στην πώληση ζωοτροφών. Η κατάσταση του W. H. Brinkhoff είναι διαφορετική καθόσον άσκησε μισθωτή δραστηριότητα, η δε κατάσταση του J. M. M. Muskens είναι επίσης διαφορετική διότι κατόρθωσε να διαφοροποιήσει τις καλλιέργειες των εκτάσεών του.

82. Τα εναγόμενα κοινοτικά όργανα υποστηρίζουν ότι οι ενάγοντες δεν προσκόμισαν πρόσφορες αποδείξεις του εισοδήματος που αντλήθηκε από δραστηριότητες υποκαταστάσεως και ότι εν πάση περιπτώσει δήλωσαν υπερβολικά χαμηλά εισοδήματα υποκαταστάσεως. Προτείνουν να ακολουθηθεί η αφηρημένη μέθοδος υπολογισμού η οποία στις βασικές γραμμές καθορίζεται με τον κανονισμό 2187/93. Η μέθοδος αυτή δεν αναφέρεται στα πραγματικά εισοδήματα υποκαταστάσεως και βασίζεται, όπως είπα προηγουμένως, στον καθορισμό του εισοδήματος που προέρχεται από καθένα από τους τρεις συντελεστές της παραγωγής (κεφάλαιο, έδαφος και εργασία) οι οποίοι ελευθερώνονται λόγω της διακοπής της παραγωγής γάλακτος. Η εφαρμογή της μεθόδου αυτής οδηγεί, κατά τα εναγόμενα κοινοτικά όργανα, στο συμπέρασμα ότι, όταν ο κάτοχος γεωργικής εκμεταλλεύσεως αποδεικνύει ότι είχε παραγωγική δραστηριότητα και ότι αποκόμισε από τη δραστηριότητα αυτή εισόδημα κατώτερο από εκείνο που καθορίζεται βάσει αυτής της μεθόδου υπολογισμού, η αίτησή του για τη χορήγηση αποζημιώσεως πρέπει να απορριφθεί κατά το μέρος που αφορά τη διαφορά μεταξύ του πραγματικού εναλλακτικού εισοδήματος και του υποθετικού εναλλακτικού εισοδήματος που καθορίζεται βάσει του αφηρημένου συστήματος. Στην περίπτωση αυτή, κατά τα κοινο-

τικά όργανα, πρέπει να θεωρηθεί ενόψει του υπολογισμού ότι ο κάτοχος της εκμεταλλεύσεως δεν απέδειξε ότι επέδειξε την «αναγκαία επιμέλεια» για να περιορίσει την έκταση της ζημίας.

83. Μετά τη θέσπιση του κανονισμού 2187/93 και συνεπώς μετά τη δημοσίευση της αποφάσεως του 1992, οι ενάγοντες δέχθηκαν τη

δυνατότητα εφαρμογής τέτοιας μεθόδου υπολογισμού και υπέδειξαν επίσης τα (υποθετικά) εναλλακτικά εισοδήματά τους, καθορίζοντάς τα ακριβώς σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή (βλ. ιδίως το υπόμνημα των εναγόντων της 22ας Δεκεμβρίου 1993 και τη συνημμένη στο υπόμνημα αυτό έκθεση πραγματογνωμοσύνης του LEI). Τα δεδομένα επί των εισοδημάτων υποκαταστάσεως που ανέφεραν οι ενάγοντες και η Επιτροπή εμφανίζονται στον ακόλουθο πίνακα:

Υπόλοιπο των δραστηριοτήτων υποκαταστάσεως *					
Έτος	Mulder	Brinkhoff	Muskens	Twijnstra	Επιτροπή
1984/85	12	31	32	—	19,66
1985/86	13	32	16	12	19,39
1986/87	16	27	24	14	18,46
1987/88	13	11	12	10	18,41
1988/89	73 **	15 **	15	39 **	18,73

* Όλα τα ποσά εκφράζονται σε φιορίνα και αναφέρονται σε 100 kg γάλακτος.

** Συμπεριλαμβανομένων των εισοδημάτων που αντλούνται από την παραγωγή γάλακτος.

84. Υπό τις συνθήκες αυτές, είναι ευχερές να διαπιστωθεί ότι οι διαφορές σχετικά με τον καθορισμό του εναλλακτικού εισοδήματος αφορούν, στο παρόν στάδιο της διαδικασίας, όχι τόσο τη δυνατότητα να ληφθούν ή να μη ληφθούν υπόψη κατά τρόπο γενικευμένο τα πραγματικά εισοδήματα των εναγόντων όσο την εξέλιξη των εισοδημάτων που αποκομίζονται υποθετικά από τους ελευθερωθέντες τρεις συντελεστές της παραγωγής, βάσει των οποίων πρέπει να υπολογιστεί το ελάχιστο εισόδημα που όφειλε να αντλήσει κάθε επιχειρηματίας από «εναλλακτικές δραστηριότητες». Κατά συνέπεια, εφόσον είναι αδύνατο να αποκλειστεί κατά τρόπο γενικό κάθε σημασία των πραγματικών εισοδημάτων κατά τον υπολογισμό των εναλλακτικών εισοδημάτων, πρέπει να υπολογιστούν κατ' αρχάς τα υποθετικά εισοδήματα υποκαταστάσεως και μόνο στη συνέχεια να εξεταστεί αν αυτά υπερβαί-

νουν τα πραγματικά εισοδήματα. Τα πραγματικά εισοδήματα θα ληφθούν συνεπώς υπόψη μόνον αν είναι υψηλότερα από τα υποθετικά εισοδήματα.

85. Κατόπιν αυτών, περνά στην εξέταση των διαφόρων στοιχείων από τα οποία εξαρτάται, κατά διαφορετικό βαθμό, ο υπολογισμός των εισοδημάτων υποκαταστάσεως, δηλαδή ειδικότερα των συντελεστών κεφάλαιο, έδαφος και εργασία.

— Ο συντελεστής κεφάλαιο

86. Όσον αφορά τα εκ του κεφαλαίου εισοδήματα, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι πρέπει να υπολογιστούν όχι μόνο βάσει του κεφαλαίου που αντλήθηκε από τις πωλήσεις ζώων οι οποίες πραγματοποιήθηκαν μετά τη διακοπή της παραγωγής, αλλά επίσης βάσει του κεφαλαίου που ελευθερώθηκε από τη μείωση των εξόδων συντηρήσεως των εγκαταστάσεων (στάβλων, αποθηκών και γεωργικού υλικού), μείωση που υπολογίζεται περίπου στο 50 % των εξόδων που φέρει η επιχείρηση όταν ασκεί την παραγωγική της δραστηριότητα. Το κεφάλαιο αυτό εκτιμάται στο σύνολό του από την Επιτροπή σε μέσο ποσό 6 700 HFL ανά κεφαλή ζώου, στο οποίο πρέπει να προστεθούν οι τόκοι με ετήσιο επιτόκιο περίπου 5,5 %, οι οποίοι αντιστοιχούν σε 368,50 HFL ανά αγελάδα.

87. Οι ενάγοντες αμφισβητούν τους υπολογισμούς αυτούς της Επιτροπής από πολλές απόψεις. Αμφισβητούν, πρώτον, τη λήψη υπόψη των εξόδων σχετικά με τη συντήρηση των εγκαταστάσεων όπως των στάβλων και των μηχανών αλμέγματος, υποστηρίζοντας ότι οι κατέχοντες την εκμετάλλευση έπρεπε εν πάση περιπτώσει να τις συντηρήσουν για άλλες δραστηριότητες της εκμεταλλεύσεως. Προσθέτουν ότι, και αν ακόμη υποτεθεί ότι οι μηχανές αυτές πωλούνταν, η αγοραία αξία τους θα ήταν ελάχιστη και συνεπώς κατά πολύ κατώτερη από εκείνη που θα αντιπροσώπευαν για τον ίδιο επιχειρηματία σε περίπτωση επαναχρησιμοποίησής τους κατά την επανάληψη της δραστηριότητας παραγωγής γάλακτος. Η Επιτροπή διευκρινίζει συναφώς ότι έλαβε υπόψη τη δυνατότητα χρησιμοποίησής των μηχανών για σκοπούς διαφορετικούς από την παραγωγή γάλακτος και ότι για τον λόγο αυτό συμπεριέλαβε, στα εναλλακτικά εισοδήματα, μόνο 50 % των εξόδων συντηρήσεως. Η Επιτροπή διερωτάται επιπλέον αν οι μηχανές

αυτές μπορούν πάντοτε, όπως υποστηρίζουν οι ενάγοντες, να επαναχρησιμοποιηθούν μετά από μακρά περίοδο διακοπής της παραγωγής γάλακτος.

88. Οι ενάγοντες υποστηρίζουν, δεύτερον, ότι ο υπολογισμός σχετικά με την αγοραία αξία των πωληθεισών αγελάδων, τον οποίο διενήργησε η Επιτροπή, βασίζεται στις τιμές της αγοράς που ίσχυαν στα μέσα της δεκαετίας του '80, ενώ τα έτη που έπρεπε να ληφθούν υπόψη ήταν το 1978 και το 1979: διότι κατά τα έτη αυτά, που προηγούνται της αναλήψεως της δεσμεύσεως περί μη εμπορίας γάλακτος, πωλήθηκαν πράγματι οι αγελάδες. Η διαφορά τιμής είναι σημαντική: η μέση αγοραία αξία μιας αγελάδας ήταν πράγματι, κατά τα έτη 1978 και 1979, 3 100 HFL έναντι 6 700 HFL που αναφέρει η Επιτροπή. Η τελευταία αντιτίνει ότι καθόρισε αυτό το ποσό των 6 700 HFL λαμβάνοντας υπόψη όχι μόνο την ειδική αξία μιας αγελάδας, αλλά επίσης τα αναφερόμενα σε μία μόνη αγελάδα έξοδα που αφορούν το υλικό και τις μηχανές που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή γάλακτος. Η αξία της αγελάδας που λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό ανέρχεται στην πραγματικότητα σε 1 800 HFL, και όχι σε 3 500 HFL που υποδεικνύουν οι ενάγοντες βάσει των παρεχομένων από το LEI στοιχείων.

89. Οι ενάγοντες αμφισβητούν τέλος τη λήψη υπόψη των τόκων στον υπολογισμό των εκ του κεφαλαίου εισοδημάτων, υποστηρίζοντας ότι το κεφάλαιο που αντλήθηκε ενδεχομένως από την πώληση των αγελάδων χρησιμοποιήθηκε μερικά ή ολικά κατά την άσκηση δραστηριοτήτων υποκαταστάσεως και ότι, εν πάση περιπτώσει, δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη για

τον υπολογισμό μια παράμετρος του εκ του κεφαλαίου εισοδήματος που δεν λαμβάνεται υπόψη μεταξύ των πηγών του υποθετικού εισοδήματος.

90. Τα προσκομιζόμενα από την Επιτροπή στοιχεία δημιουργούν ορισμένες αμφιβολίες. Φαίνεται λογικό να διερωτηθούμε πως μπορεί να θεωρηθεί ως κεφάλαιο που παράγει εισόδημα το ποσό της μείωσης των εξόδων συντηρήσεως των μηχανών. Αν πράγματι δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι η διακοπή της παραγωγής γάλακτος συνεπάγεται μείωση των εξόδων αυτών, η μείωση αυτή δεν είναι πάντως ευχερές να καθοριστεί και να αποδοθεί με αριθμούς εφόσον, όπως παρατηρήθηκε ήδη, δεν μπορεί να εκτιμηθεί η επίπτωση της διακοπής της παραγωγής γάλακτος επί της ενδεχόμενης εντατικοποιήσεως της χρήσεως του υλικού αυτού για δραστηριότητες διαφορετικές από την παραγωγή γάλακτος. Εν πάση περιπτώσει, το κόστος των μηχανών, που συνδέεται με την (υποθετική) παραγωγή γάλακτος από το 1984 έως το 1989, ελήφθη υπόψη κατά τον υπολογισμό του υποθετικού εισοδήματος. Από αυτό απορρέει ότι, αν η μείωση των εξόδων συντηρήσεως των μηχανών συμπεριλαμβάνονταν στις πηγές εισοδημάτων εκ του κεφαλαίου, θα λαμβάνονταν στην πραγματικότητα υπόψη

δύο φορές: μια φορά ως κεφάλαιο δαπανών και μια δεύτερη φορά ως στοιχείο του εναλλακτικού εισοδήματος.

91. Ο πραγματογνώμων υποστηρίζει και αυτός, όπως και οι ενάγοντες, ότι στον υπολογισμό των εισοδημάτων υποκαταστάσεως εκ του κεφαλαίου πρέπει να ληφθούν υπόψη μόνο τα έσοδα που απορρέουν από την πώληση των γαλακτοφόρων αγελάδων. Οι μηχανές, όπως και οι εγκαταστάσεις ψύξεως, θα πρέπει πράγματι να ληφθούν υπόψη μόνο στα μεταβλητά έξοδα. Υποδεικνύει συνεπώς τον ακόλουθο τρόπο υπολογισμού: ως βασικό στοιχείο λαμβάνεται υπόψη η εμπορική αξία των ζώων κατά τη στιγμή της υποθετικής επαναλήψεως της παραγωγικής δραστηριότητας, ήτοι κατά το 1985· το ποσό αυτό προσαυξάνεται στη συνέχεια κατά τους τόκους, με το επιτόκιο που προσφέρουν τα τοπικά ταμειοντήρια, και μειώνεται για να ληφθεί υπόψη το ποσοστό του πληθωρισμού, και στις δύο περιπτώσεις αναφορικά με τα λαμβανόμενα υπόψη έτη. Η μέση τιμή μιας αγελάδας κατά τις περιόδους που μας ενδιαφέρουν εν προκειμένω ανέρχεται κατά τον πραγματογνώμονα σε 2 358 HFL, αριθμό που αντιστοιχεί στον μέσο όρο των τιμών των αγελάδων κατά τα διάφορα στάδια θηλασμού. Ο πραγματογνώμων υποδεικνύει συνεπώς, αναφορικά μόνο με τους ενάγοντες και τις διάφορες περιόδους που λαμβάνονται υπόψη, τα ποσά τα οποία εμφανίζονται στον ακόλουθο πίνακα.

	Mulder		Brinkhoff		Muskens		Twijnstra	
Κεφάλαιο (HFL)	200 430		129 690		129 690		245 232	
1984/85	4 256	1,87	5 008	1,89	1 967	1,86	0	1,87
1985/86	8 478	1,87	5 486	1,89	5 486	1,86	10 118	1,79
1986/87	12 367	2,72	8 002	2,76	8 002	2,72	15 131	2,61
1987/88	13 108	2,95	8 482	2,98	8 482	2,94	16 038	2,82
1988/89	3 646	3,07	7 267	3,10	8 611	3,06	1 338	2,94

92. Η Επιτροπή δεν είναι σύμφωνη με αυτόν τον τρόπο υπολογισμού. Κατά την άποψή της, δεν μπορεί να αφαιρεθεί το ποσοστό του πληθωρισμού από τα επιτόκια των τοπικών ταμειωτηρίων, καθόσον, εν πάση περιπτώσει, οι ενάγοντες έχουν αντλήσει από το κεφάλαιο άλλα εισοδήματα, αντισταθμίζοντας έτσι τις απώλειες τις οφειλόμενες στην αύξηση των τιμών καταναλωτή.

93. Μου φαίνεται εύλογο και δίκαιο να ακολουθήσουμε, εν προκειμένω, τη μέθοδο υπολογισμού του προερχομένου από το κεφάλαιο εισοδήματος υποκαταστάσεως την οποία προτείνει ο πραγματογνώμων, μέθοδο η οποία, όπως είδαμε, βασίζεται στην αγοραία τιμή των ζώων κατά τη στιγμή που αυτά θα έπρεπε να αγορασθούν, ήτοι κατά τη στιγμή της πιθανής επαναλήψεως της δραστηριότητας παραγωγής γάλακτος. Όπως είδαμε, ο πραγματογνώμων συμπεριλαμβάνει μεταξύ των ζώων που πρέπει να ληφθούν υπόψη τις δαμάλεις και τις αγελάδες κατά τα διάφορα στάδια θηλασμού· λαμβάνει έτσι υπόψη όλα τα ζώα που μετείχαν στην παραγωγή γάλακτος. Η συμπερίληψη στον υπολογισμό των τελευταίων αυτών στοιχείων μου φαίνεται επίσης ορθή.

94. Πρέπει να γίνει δεκτή η προτεινόμενη από τον πραγματογνώμονα λύση, κατά την οποία τα επιτόκια που εφαρμόζονται στο κεφάλαιο είναι τα προσφερόμενα από τα τοπικά ταμειωτήρια, εφόσον πρόκειται για επιτόκια που λογικά προσεγγίζουν περισσότερο προς

εκείνα που μπορεί να θεωρηθεί ότι έλαβαν πράγματι οι ενάγοντες. Αντίθετα, μου φαίνεται ότι δεν πρέπει να ληφθούν επίσης υπόψη, όπως προτείνει ο πραγματογνώμων, τα αποτελέσματα του πληθωρισμού επί του προερχομένου από το κεφάλαιο (υποθετικού) εισοδήματος και ότι, συνεπώς, τα επιτόκια δεν πρέπει να μειωθούν κατά το ποσοστό του πληθωρισμού. Ο λόγος είναι ότι αν αφαιρούνταν το ποσοστό του πληθωρισμού από τα επιτόκια που εφαρμόζουν τα τοπικά ταμειωτήρια, η διακύμανση της αγοραστικής αξίας του νομίσματος θα είχε επιπτώσεις επί του κατόχου του κεφαλαίου, φέροντας έτσι αδικαιολόγητα σε μειονεκτική θέση τους ενάγοντες που δικαιούνται αποζημιώσεως. Η αλήθεια είναι ότι το εκ του κεφαλαίου εισόδημα, δεδομένης της σταθερότητας της ονομαστικής αξίας και της αυξήσεως των τιμών καταναλωτή, μειώνεται σε σχέση με την πτώση της αγοραστικής αξίας του νομίσματος.

— Οι συντελεστές «έδαφος» και «εργασία»

95. α) Το εισόδημα που προέρχεται από τον συντελεστή «έδαφος» είναι εκείνο που αναφέρεται στο έδαφος που δεν χρησιμοποιήθηκε για την εκτροφή ζώων. Κατά την άποψη της Επιτροπής, το εισόδημα αυτό πρέπει να υπολογιστεί βάσει του μέσου μισθώματος ανά εκτάριο μιας γεωργικής εκτάσεως στη χώρα όπου είναι εγκατεστημένη η γεωργική εκμετάλλευση. Τα στοιχεία που προσκομίζει συναφώς η Επιτροπή είναι τα ακόλουθα:

1984/85	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89
435	443	468	490	478

Οι ενάγοντες δεν αμφισβητούν τα στοιχεία αυτά. Υπογραμμίζεται ότι οι υποδεικνυόμενοι από την Επιτροπή αριθμοί συμπίπτουν σχεδόν πλήρως με τους υποδεικνυόμενους από το ΛΕΙ, δηλαδή την πηγή στην οποία αναφέρονται οι ενάγοντες για να δικαιολογήσουν τα αιτήματά τους. Ο πραγματογνώμων θεωρεί αντίθετα ότι, για τον καθορισμό του εισοδήματος που προέρχεται από τις εκτάσεις που ελευθερώθη-

καν μετά τη διακοπή της παραγωγής γάλακτος, πρέπει να ληφθούν υπόψη όχι μόνο τα εισοδήματα που προέρχονται από την εκμίσθωση γεωργικών γαιών, αλλά επίσης τα προερχόμενα από την εκμίσθωση των κτιρίων. Τα εισοδήματα που συνδέονται με τις ελευθερωθείσες γεωργικές εκτάσεις και με τα ευρισκόμενα σε αυτές κτίρια είναι, για κάθε ενάγοντα, τα εμφανιζόμενα στον ακόλουθο πίνακα:

	Mulder 42 ha		Brinkhoff 24 ha		Muskens 24 ha		Twijnstra 54 ha	
	Σύνολο	/100 kg	Σύνολο	/100 kg	Σύνολο	/100 kg	Σύνολο	/100 kg
1984/85	13 367	5,86	15 731	5,93	4 530	4,29	0	5,89
1985/86	26 508	5,84	16 764	5,79	13 153	4,48	32 701	5,80
1986/87	26 640	5,87	17 129	5,91	12 525	4,27	33 909	5,87
1987/88	27 335	6,14	17 525	6,17	13 542	4,71	34 660	6,12
1988/89	7 596	6,39	15 097	6,47	14 624	5,22	2 908	6,40
Total	101 446		82 246		60 374		104 178	

96. Αυτός ο τρόπος υπολογισμού του εισοδήματος που προέρχεται από τις ελευθερωθείσες γεωργικές εκτάσεις επικρίνεται συγχρόνως από την Επιτροπή, η οποία υπογραμμίζει ότι δεν γνωρίζουμε πού στηρίχθηκε ο πραγματογνώμων για να διαπιστώσει τις τιμές σχετικά με την εκμίσθωση των γαιών, και από τους ενάγοντες, οι οποίοι επισημαίνουν ότι, αν υπετίθετο ότι εκμισθώθηκαν επίσης τα κτίρια εφόσον δεν υπήρχε παραγωγή γάλακτος, αυτό θα σήμαινε ότι θα θεωρούνταν αποδεδειγμένο ένα γεγονός καθαυτό όχι αληθοφανές, και ακριβέστερα ότι οι γεωργοί θα είχαν επιλέξει να μεταφέρουν αλλού την κατοικία τους για να αντλήσουν εναλλακτικά εισοδήματα από τους στάβλους τους. Χωρίς να υπολογιστεί ότι, κατά τον τρόπο αυτό, δεν θα λαμβάνονταν υπόψη οι αναγκαίες δαπάνες για την εξεύρεση άλλης κατοικίας.

97. β) Όσον αφορά τέλος το εισόδημα που συνδέεται με τον συντελεστή «εργασία», αντιστοιχεί στον χρόνο εργασίας που ελευθερώθηκε λόγω της διακοπής της παραγωγής γάλακτος. Για τον υπολογισμό του εισοδήματος αυτού, η Επιτροπή λαμβάνει ως βασικό στοιχείο τον αριθμό ωρών που θα ήταν αναγκαίες για την εκτροφή ζώων κατά τη στιγμή της εγκαταλείψεως της παραγωγής γάλακτος, συνάγει δε κατόπιν από τον αριθμό αυτό τον αριθμό ωρών εργασίας που αφιερώνονται από τον κατέχοντα την εκμετάλλευση στην εκτροφή κάθε αγελάδας, ο οποίος εκτιμάται σε 2 496 ώρες ετησίως. Ο υπολογισμός αυτός στηρίζεται στον αριθμό ωρών που ο κάτοχος της εκμετάλλευσως αφιερώνει κανονικά στην εκτροφή ζώων και στους μισθούς των εργαζομένων στη γεωργία κατά την υπό εξέταση περίοδο, μισθούς οι οποίοι, κατά την περίοδο αυτή,

κυμαίνονταν μεταξύ 14 και 16 HFL την ώρα,
όπως προκύπτει από τον ακόλουθο πίνακα:

1984/85	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89
14,80	15,14	15,46	15,62	15,88

Όλα τα στοιχεία αυτά δεν αμφισβητούνται από τους ενάγοντες. Ο πραγματογνώμων θεωρεί απεναντίας ότι, κατά τον υπολογισμό του προερχόμενου από την εργασία εισοδήματος, πρέπει να ληφθεί επίσης υπόψη η εργασία που παρέχουν κατά τρόπο υποθετικό τα μέλη της

οικογενείας. Λαμβάνοντας υπόψη το στοιχείο αυτό και αναφερόμενος στον μέσο όρο των ωρών εργασίας που υποδεικνύει η Επιτροπή, ο πραγματογνώμων υπολογίζει το προερχόμενο από την εργασία εισόδημα κατά τον τρόπο που εμφανίζεται στον ακόλουθο πίνακα:

	1984/85	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89
Mulder					
* Κάτοχος της εκμεταλλεύσεως (ώρες)	1 241	2 496	2 496	2 496	684
* Oijocémeia	788	1 276	848	514	117
* Eiródgla (HFL)	30 027	57 108	51 698	47 016	12 721
* HFL/100 kg	13,17	12,58	11,39	10,57	10,70
Brinkhoff					
* Κάτοχος της εκμεταλλεύσεως	2 257	2 392	2 156	1 935	1 597
* Oijocémeia	130	—	—	—	—
* Eiródgla (HFL)	35 336	36 215	33 332	30 225	25 353
* HFL/100 kg	13,32	12,47	11,48	10,62	10,83
Muskens					
* Κάτοχος της εκμεταλλεύσεως	887	2 496	2 496	2 352	2 162
* Oijocémeia	286	364	101	0	0
* Eiródgla (HFL)	17 348	43 300	40 150	36 738	34 333
* HFL/100 kg	16,44	14,72	13,65	12,74	12,21
Twijnstra					
* Κάτοχος της εκμεταλλεύσεως	0	2 434	2 496	2 496	205
* Oijocémeia	0	1 947	1 772	1 331	102
* Eiródgla (HFL)	0	66 332	65 983	59 778	4 883
* HFL/100 kg	11,35	11,73	11,38	10,52	10,72

98. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι οι αριθμοί στους οποίους στηρίχθηκε ο πραγματογνώμων για να καθορίσει το (υποθετικό) εισόδημα εκ της εργασίας διαφέρουν από εκείνους επί των οποίων συμφώνησαν οι διάδικοι. Οι ενάγοντες, από την πλευρά τους, αμφισβητούν ότι μπορεί να ληφθεί υπόψη για τον υπολογισμό η εργασία που παρέσχαν τα μέλη της οικογένειας. Υποστηρίζουν ότι ο πραγματογνώμων δεν έλαβε εσφαλμένα υπόψη την οικογενειακή τους κατάσταση και, ενεργώντας κατά τον τρόπο αυτό, δεν έλαβε υπόψη το γεγονός ότι τα τέκνα των J. M. Mulder, W. H. Brinkhoff και J. M. M. Muskens ήταν κατά τον χρόνο εκείνο πολύ νέα για να μπορούν να εργαστούν εκτός της οικογένειας και ότι οι σύζυγοί τους συμμετείχαν στη δραστηριότητα παραγωγής γάλακτος εργαζόμενες μόνον λίγες ώρες ημερησίως, και συνεπώς φαίνεται αδιανόητο ότι θα μπορούσαν να εργαστούν εκτός της εκμεταλλεύσεως και να έχουν αυτόνομο εισόδημα· τέλος, ο T. Twijnstra δεν είχε οικογένεια κατά την υπό εξέταση περίοδο.

όπως κάθε άλλος επιχειρηματίας ευρισκόμενος σε ανάλογη κατάσταση, χρησιμοποίησαν τους στάβλους αυτούς για άλλη δραστηριότητα. Είναι συνεπώς δίκαιο να συμπεριληφθούν στο εισόδημα που προέρχεται από τον συντελεστή «έδαφος» όχι μόνον οι γεωργικές εκτάσεις, αλλά επίσης οι επί των εκτάσεων αυτών υπάρχοντες στάβλοι. Όσον αφορά απεναντίας το εισόδημα εκ της εργασίας, η θέση του πραγματογνώμονα δεν φαίνεται ορθή. Πράγματι, συμπεριέλαβε επίσης στον υπολογισμό τα εισοδήματα που θα μπορούσαν να αποκομίσουν τα μέλη της οικογένειας του κατέχοντος την εκμετάλλευση, ασκώντας δραστηριότητα εκτός της εκμεταλλεύσεως· κατά τον τρόπο δε αυτό δεν έλαβε υπόψη το γεγονός ότι, στην προκειμένη περίπτωση, η ανωτέρω εκτεθείσα ιδιαίτερη οικογενειακή κατάσταση των εναγόντων δεν επέτρεπε να συναχθεί κατά τεκμήριο από στατιστικά στοιχεία, εφαρμόζόμενα σε μια ειδική πραγματικότητα, ότι συνέτρεχε εξωτερική δραστηριότητα των μελών της οικογένειας.

99. Ο υπολογισμός της Επιτροπής σχετικά με το εισόδημα που συνδέεται με τον συντελεστή «εργασία» και με τον συντελεστή «έδαφος» δεν αποτελεί αντικείμενο αμφισβητήσεων μεταξύ των διαδίκων και συνεπώς δεν φαίνεται αναγκαίο ούτε σκόπιμο να αποφανθούμε σχετικά με τον καθορισμό του εισοδήματος αυτού· δεν μένει επομένως παρά να λάβουμε υπόψη τα γενικά στοιχεία επί των εισοδημάτων αυτών που προσκομίζει η Επιτροπή (σχετικά με τον μέσο μηνιαίο μισθό ενός εργαζόμενου στη γεωργία και με το μέσο μίσθωμα κατά την υπό εξέταση περίοδο). Θεωρώ εν πάση περιπτώσει χρήσιμο να διατυπώσω ορισμένες παρατηρήσεις όσον αφορά τη μέθοδο που ακολούθησε ο πραγματογνώμων. Κατ' αρχάς, όσον αφορά τον συντελεστή «έδαφος», συμμερίζομαι τη συλλογιστική του πραγματογνώμονα κατά την οποία πρέπει να θεωρηθεί ότι εκμισθώθηκαν όχι μόνο το έδαφος, αλλά και όλα τα κτίρια της εκμεταλλεύσεως. Διότι είναι εύλογο να θεωρηθεί ότι οι ενάγοντες,

Διαφοροποίηση βάσει των διαφορών εθνικών περιοχών

100. Οι ενάγοντες επικρίνουν το Συμβούλιο και την Επιτροπή διότι δεν έλαβαν υπόψη, για τον υπολογισμό του υποθετικού εισοδήματος, το γεγονός ότι η παραγωγικότητα, και συνεπώς η αποδοτικότητα, των διαφορών επιχειρηματιών, ποικίλλει ανάλογα με το κράτος μέλος στο οποίο είναι εγκατεστημένοι και κατά συνέπεια διότι δεν διαφοροποίησαν την προσφορά αποζημιώσεως βάσει των διαφορών εθνικών περιοχών αλλά βασίστηκαν αποκλειστικά στο μέγεθος της εκμεταλλεύσεως. Υποστηρίζουν ότι ο τρόπος υπολογισμού που επέλεξαν τα κοινοτικά όργανα φέρει σε μειονεκτική θέση ιδίως τις ολλανδικές εκμεταλλεύσεις καθόσον έχουν παραγωγικότητα σαφώς

ανώτερη από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Το Συμβούλιο υπενθυμίζει συναφώς ότι, με την προσωρινή απόφαση του 1992, το Δικαστήριο έκρινε ότι ο υπολογισμός της αποζημιώσεως πρέπει να λάβει ως βάση την παραγωγικότητα μιας αντιπροσωπευτικής εκμεταλλεύσεως, ότι κατά συνέπεια ο υπολογισμός αυτός στηρίζεται ουσιαστικά στο μέγεθος της επιχειρήσεως και ότι, εν πάση περιπτώσει, οι διαφορές μεταξύ των κρατών μελών παρατηρούνται επίσης εντός των διαφόρων επικρατειών, στις οποίες υπάρχουν περιφέρειες πιο παραγωγικές από άλλες.

του 1992, οι ενάγοντες ζητούν την προσαύξηση του ποσού που τους οφείλεται ως αποζημίωση, ώστε να ληφθούν υπόψη α) η ζημία που απορρέει εκ του ότι το ύψος του φόρου επί του συνολικού ποσού της αποζημιώσεως θα είναι ανώτερο από εκείνο που θα εφαρμόζονταν αν υπήρχε κανονική απόκτηση εισοδήματος κατά τη διάρκεια της περιόδου μη εμπορίας, ήτοι από το 1984 έως το 1989· β) η οικονομική απώλεια που είναι συνέπεια της υποτιμήσεως του φιορινίου από το 1984, έτος κατά το οποίο ο κανονισμός 857/84 του Συμβουλίου εμπόδισε παρανόμως τη διάθεση γάλακτος στο εμπόριο από τους ενάγοντες και, τέλος, γ) η ζημία που απορρέει από τη διαθεσιμότητα του κεφαλαίου.

101. Συμμερίζομαι την άποψη του Συμβουλίου και προσθέτω ότι στην πραγματικότητα, στους μέχρι τώρα εκτεθέντες υπολογισμούς, ελήφθη υπόψη όπου ήταν αναγκαίο (βλ. την προηγηθείσα ανάλυση επί της τιμής του γάλακτος και επί των μεταβλητών εξόδων) ο δείκτης της παραγωγικότητας της περιφέρειας στην οποία είναι εγκατεστημένοι οι ενάγοντες· συνεπώς, το στοιχείο του τόπου της εγκατάστασεως υπήρξε όχι αμελητέος συντελεστής κατά τον υπολογισμό των εισοδημάτων των εναγόντων.

Όσον αφορά το αίτημα καταβολής περαιτέρω αποζημιώσεως λόγω α) αυξήσεως του ποσοστού των εθνικών φορολογικών επιβαρύνσεων, β) της υποτιμήσεως του νομίσματος και γ) των αντισταθμιστικών τόκων που γεννώνται μέχρι την ημέρα καταβολής της αποζημιώσεως

102. Με τα υπομνήματα που κατέθεσαν μετά τη δημοσίευση της προσωρινής αποφάσεως

103. Η Επιτροπή επικαλείται το απαράδεκτο του αιτήματος αυτού που κατατείνει στο να ληφθούν υπόψη, κατά τον καθορισμό του ποσού της αποζημιώσεως, οι συντελεστές που αναφέρονται ανωτέρω υπό στοιχεία α, β και γ. Υποστηρίζει συναφώς ότι το αίτημα αυτό δεν είχε διατυπωθεί ρητώς στην προσφυγή και συνιστά κατά συνέπεια νέο ισχυρισμό, ο οποίος είναι απαράδεκτος κατά το άρθρο 42, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας. Η Επιτροπή και το Συμβούλιο επικαλούνται επίσης ένα δεύτερο λόγο απαραδέκτου υποστηρίζοντας ότι, με την απόφαση του 1992, το Δικαστήριο είχε ήδη αναγνωρίσει την υποχρέωση καταβολής τόκων για την περίοδο μετά την ημερομηνία δημοσιεύσεως και ότι συνεπώς έπρεπε να θεωρηθεί ότι είχε παραγραφεί η υποχρέωση καταβολής άλλων τόκων για την περίοδο μεταξύ της ημερομηνίας επελεύσεως της ζημίας και της δημοσιεύσεως της αποφάσεως.

Η ένσταση αυτή δεν είναι βάσιμη. Πρέπει πράγματι να αναγνωριστεί ότι, αντίθετα προς τους ισχυρισμούς των εναγόμενων κοινοτικών

οργάνων, οι ενάγοντες είχαν ζητήσει, με το εισαγωγικό δικόγραφο της υποθέσεως C-104/89 «τους νομίμους τόκους με επίσιο επιτόκιο 8 % μέχρις εξοφλήσεως» και αναφέρθηκαν έτσι στην περίοδο προ της δημοσιεύσεως της αποφάσεως. Επιπλέον, θεωρώ επίσης αβάσιμη την ένσταση που προβάλλουν τα εναγόμενα όργανα, κατά την οποία, με την απόφαση του 1992, το Δικαστήριο είχε ήδη απορρίψει τέτοιο αίτημα. Κατά την άποψή μου, με την απόφαση του 1992, το Δικαστήριο περιορίστηκε να αποφανθεί επί των τόκων υπερημερίας (στους οποίους αναφέρεται ρητώς η σκέψη 35) χωρίς να αποφασίσει επί του αιτήματος σχετικά με τους τόκους για την προηγούμενη περίοδο, αν και τέτοιο αίτημα είχε διατυπωθεί. Δεν είναι συνεπώς αδύνατη η χορήγηση άλλων νομίμων τόκων, οι οποίοι δεν οφείλονται στην καθυστέρηση της καταβολής των αποζημιώσεων στις οποίες καταδικάστηκε η Κοινότητα αλλά ακριβώς στην ανάγκη αποκαταστάσεως της πραγματικής αξίας των ποσών τα οποία δικαιούνται οι ενάγοντες.

104. Ας περάσουμε συνεπώς στη χωριστή ανάλυση της ουσίας των διαφόρων αιτημάτων. Το πρώτο αίτημα, υπό στοιχείο α, αφορά την ενδεχόμενη ζημία η οποία οφείλεται στην αύξηση του ποσοστού του επιβαλλόμενου επί του ποσού της αποζημιώσεως φόρου, ποσοστού που είναι ανώτερο από εκείνο το οποίο θα εφαρμόζονταν στα (υποθετικά) εισοδήματα τα αναφερόμενα στα έτη 1984 έως 1989. Η διαφορά αυτή οφείλεται, κατά τους ενάγοντες, στο γεγονός ότι, υπό κανονικές συνθήκες, δηλαδή αν η απόκτηση των εισοδημάτων είχε συντελεστεί σταδιακά, το ποσοστό — το οποίο είναι αναλογικό προς το εισόδημα — θα έπρεπε να υπολογιστεί βάσει των τιμημάτων των εισοδημάτων κατά τις διάφορες χρονικές περιόδους, ενώ στην περίπτωση αποζημιώσεως που καλύπτει όλη την περίοδο από το 1984 έως το 1989 και η οποία καταβάλλεται εφάπαξ, υπολογίζεται επί του μεγαλύτερου

αυτού ποσού και συνεπώς ο φόρος είναι υψηλότερος από τους φόρους οι οποίοι αναφέρονται στα διάφορα έτη χωριστά. Δεν μπορώ να συμμεριστώ τη θέση αυτή. Στην πραγματικότητα, η ενδεχόμενη ζημία που προκαλείται από την είσπραξη των φόρων οι οποίοι προβλέπονται από τα διάφορα εθνικά δίκαια δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη κατά τον υπολογισμό του ποσού της αποζημιώσεως δυνάμει του άρθρου 215, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚ, δεδομένου ότι δεν προκαλείται από την παράνομη συμπεριφορά των κοινοτικών οργάνων, αλλά οφείλεται στη συμπεριφορά των εθνικών αρχών²⁰.

105. Τα αιτήματα υπό στοιχεία β και γ αφορούν τη ζημία που οφείλεται στη μείωση της αξίας του νομίσματος και τους αντισταθμιστικούς τόκους²¹ οι ενάγοντες ζητούν συναφώς την εφαρμογή επιτοκίου 5,5 % από το 1984. Πρέπει να ληφθεί επί του σημείου αυτού ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με την εξωσυμβατική ευθύνη, ο ζημιωθής δικαιούται πλήρη ανασύσταση της περιουσίας του. Σε περίπτωση κατά την οποία, όπως εν προκειμένω, το συνολικό ποσό της αποζημιώσεως καθορίζεται αναφορικά με την ημερομηνία επελεύσεως της ζημιάς, πρέπει να ληφθεί υπόψη η επίπτωση της παρελεύσεως του χρόνου επί του οφειλόμενου στον ζημιωθέντα ποσού. Είναι συνεπώς αναγκαίο, το ονομαστικό ποσό της αποζημιώσεως να προσυζηθεί ώστε να ληφθεί υπόψη η ενδεχόμενη μείωση της αξίας του νομίσματος η οποία επιήλθε κατά την περίοδο μεταξύ του ζημιολογίου

20 — Το ζήτημα δεν είναι εξάλλου νέο. Ήδη με την απόφαση της 8ης Ιουνίου 1995, T-459/93, Siemens κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. II-1673), το Πρωτοδικείο έκρινε, όσον αφορά την απόδοση παράνομων κρατικών ενισχύσεων, ότι η Επιτροπή δεν έπρεπε «να υπολογίσει τα αποτελέσματα του φόρου επί του ποσού των ενισχύσεων που έπρεπε να επιστραφούν διότι ο υπολογισμός αυτός εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του εθνικού δικαίου, αλλά έπρεπε να περιοριστεί να υποδείξει το ακαθάριστο ποσό που έπρεπε να αποδοθεί» (σκέψη 83).

νου γεγονότος και της καταβολής της αποζημιώσεως²¹. Η προσαύξηση αυτή μπορεί να διενεργηθεί με τη χορήγηση στους ζημιωθέντες των τόκων επί του βασικού ποσού από την ημέρα της επελεύσεως της ζημίας μέχρι την ημέρα δημοσιεύσεως της αποφάσεως που διατάσσει την απόδοσή τους. Πρέπει να υπομνηστεί ότι, εν προκειμένω, με την απόφαση του 1992 αναγνωρίζεται ήδη η χορήγηση τόκων υπερημερίας από της δημοσιεύσεως μέχρις εξοφλήσεως.

νόμως άρνηση χορηγήσεως στους ενάγοντες ποσοστώς γάλακτος, ημέρα που συμπίπτει με εκείνη της λήξεως της δεσμεύσεως περί μη εμπορίας των εναγόντων — ήτοι την 1η Οκτωβρίου 1984 για τον J. M. Mulder, την 1η Μαΐου 1984 για τον W. H. Brinkhoff, την 1η Ιανουαρίου 1985 για τον J. M. M. Muskens, και την 1η Ιανουαρίου 1985 για τον T. Twijnstra — μέχρι τη 19ης Μαΐου 1992, ημερομηνία δημοσιεύσεως της προσωρινής αποφάσεως, από την οποία τρέχουν οι τόκοι υπερημερίας με επιτόκιο 8 %, όπως έκρινε το Δικαστήριο.

Για να καθοριστεί και να εφαρμοστεί εν προκειμένω το επιτόκιο επί των τόκων αυτών, επισημαίνεται ότι ο μέσος όρος της διακυμάνσεως του δείκτη τιμών στις Κάτω Χώρες κατά τα έτη 1984 έως 1988 ήταν, σύμφωνα με τα στοιχεία της στατιστικής υπηρεσίας των Κοινοτήτων 1,85 %. Κατά συνέπεια, εφόσον το συνολικό ποσό της αποζημιώσεως αφορά οικονομικές απώλειες που οι ενάγοντες υπέστησαν προοδευτικά κατά τη διάρκεια όλων των περιόδων για τις οποίες δεν τους είχε χορηγηθεί ποσόστωση γάλακτος, δηλαδή προοδευτικά κατά τα έτη 1984 έως 1989, φαίνεται εύλογο και δίκαιο να καθοριστούν τα επιτόκια σε ύψος χαμηλότερο από τον ανώτερο μέσο όρο, ώστε να λαμβάνεται ακριβώς υπόψη ο προοδευτικός χαρακτήρας των ζημιών που υπέστησαν οι ενάγοντες. Θεωρώ συνεπώς δίκαιο, το βασικό ποσό να προσαυξηθεί κατά τους τόκους με ενιαίο επιτόκιο ύψους 1,3 % από την ημέρα κατά την οποία υπήρξε παρα-

Η προσαύξηση που χορηγείται κατά τον τρόπο αυτό σύμφωνα με κριτήρια καθοριζόμενα κατ'επίκαιρα, εφόσον ελλείπει εξαντλητική απόδειξη, δεν αποκαθιστά μόνο τα αποτελέσματα της υποτιμήσεως, αλλά επίσης τις ενδεχόμενες απώλειες που οφείλονται στη μη διαθεσιμότητα του κεφαλαίου. Κατά συνέπεια, η προσαύξηση αυτή πρέπει να θεωρηθεί ότι περιλαμβάνει τους αντισταθμιστικούς τόκους που ζήτησαν ρητώς οι ενάγοντες.

— Η αποζημίωση του J. M. Mulder

106. Με το υπόμνημα της 4ης Ιουνίου 1997, ο J. M. Mulder ζητεί ως αποζημίωση ποσό 703 090 HFL. Πρέπει να θεωρηθεί ότι το αίτημα αυτό αντικαθιστά τα αιτήματα που αναφέρονται σε διαφορετικά ποσά.

107. Όσον αφορά τα εισοδήματα υποκαταστάσεως που πραγματοποιήθηκαν μεταξύ 1984 και 1988 ελλείψει παραγωγής γάλακτος, ο ενάγων δήλωσε, προσκομίζοντας επίσης έκθεση πραγματογνωμοσύνης (βλ. παράρ-

21 — Βλ. απόφαση της 3ης Φεβρουαρίου 1994, C-308/87, Grifoni κατά ΕΚΑΕ (Σύλλογος 1994, σ. I-341). Υπενθυμίζω συναφώς ότι, έστω και αν, κατά κοινή αρχή στα δίκαια των κρατών μελών, για την αναστάση της θηλείας περιουσίας πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη η ζημία που προκλήθηκε από τη μη διαθεσιμότητα του κεφαλαίου από την ημέρα επελεύσεως του ζημιολογού γεγονότος, οι τρόποι εφαρμογής τέτοιας αποκαταστάσεως διαφέρουν κατά πολύ: σύμφωνα με ορισμένα δίκαια, η καταβολή των τόκων και ο χρόνος από τον οποίο αρχίζουν να τρέχουν απόκεινται στη διακριτική εκτίμηση του δικαστή, σύμφωνα με άλλα, οι τόκοι τρέχουν είτε από την όληση του οφειλέτη είτε από την ημερομηνία της αποφάσεως, ή ακόμη διαφέρουν αναλόγως του αντικείμενου τους (βλ. τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Carototti στις συνεδικασθείσες υποθέσεις 64/76 και 113/76, 167/78 και 239/78, 27/79, 28/79 και 45/79, Dumortier κ.λπ. κατά Συμβουλίου, επί των οποίων εκδόθηκε απόφαση στις 19 Μαΐου 1982, Σύλλογος 1982, σ. 1733, και τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Tesauro στην προρηνημονευθείσα υπόθεση Grifoni κατά ΕΚΑΕ).

τιμα 1 των παρατηρήσεων που υποβλήθηκαν στις 18 Ιουνίου 1993), ότι πώλησε σε πολύ χαμηλή τιμή τα ζώα που είχαν εκτραφεί πριν από το 1984 και αφιερώθηκε, λόγω της αρνήσεως να του χορηγηθεί ποσόστωση γάλακτος για τα έτη 1984 έως 1988, στην εκτροφή

ζώων προοριζόμενων για σφαγή και συγκεκριμένα προβάτων, αγελάδων και ταύρων. Στα υπομνήματα που υπέβαλε μετά την απόφαση του 1992, ο ενάγων ανέφερε, ως γενικά στοιχεία αφορώντα τα εισοδήματα υποκαταστάσεως, τα εμφανιζόμενα στον ακόλουθο πίνακα:

Mulder	1984	1985	1986	1987
Πραγματοποιηθείσες δραστηριότητες υποκαταστάσεως				
Έσοδα	22,21	24,38	36,04	22,03
Έξοδα	- 10,04	- 11,00	- 11,43	- 9,18
Υπόλοιπο	12,17	13,38	16,40	12,85

108. Η συνολική αποζημίωση που προσφέρει η Επιτροπή στον ενάγοντα J. M. Mulder,

ανέρχεται σε 50 579,15 HFL. Βασίζεται στα ακόλουθα στοιχεία:

Mulder	1984/85	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89
1. Εισόδημα από την παραγωγή γάλακτος					
Έσοδα:					
= πώληση γάλακτος στο γαλακτοκομείο	73,47	73,98	74,36	76,69	79,93
= πώληση μόσχων και αγελάδων μετατροπής	18,11	18,63	19,46	20,27	21,12
Σύνολο	91,58	92,61	93,82	96,96	101,05
Μείον:					
= μεταβλητά έξοδα, ιδίως ζωοτροφές	52,65	53,37	48,58	42,55	40,92
= μισθοί των εργαζομένων (3 924 ώρες)	21,87	22,15	22,16	22,41	23,11
Ακαθάριστα κέρδη	17,06	17,09	23,08	32,00	37,02
2. Εναλλακτικά εισοδήματα προερχόμενα από τους χρησιμοποιηθέντες συντελεστές της παραγωγής					
= κεφάλαιο	8,51				
= έδαφος	4,41	8,51	8,51	8,51	8,51
= εργασία	7,86	4,49	4,74	4,97	4,85
		8,15	8,32	8,41	8,55
Σύνολο των εισοδημάτων εκ των συντελεστών	20,78	21,15	21,57	21,89	21,91
3. Ποσό της αποζημιώσεως μετά τη μείωση των εισοδημάτων εκ των συντελεστών από τα ακαθάριστα κέρδη εκ της παραγωγής, ανωτέρω υπό 1					
	—	—	1,51	10,11	15,11
4. Αποζημίωση προσφερόμενη από το Συμβούλιο					
	19,16	21,63	18,93	19,34	23,90
Υπερβάλλουσα - (+) υπολειπόμενη - (-) αποζημίωση ανά 100 kg γάλακτος	+ 19,16	+ 21,63	+ 17,42	+ 9,23	+ 8,79

109. Τέλος, το συνολικό ποσό της οφειλόμενης στον J. M. Mulder, αποζημιώσεως, κατά τον υπολογισμό του πραγματογνώμονα, ανέρχεται σε 475 767 HFL βάσει των ακόλουθων στοιχείων:

Mulder	1984/85	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89	Σύνολο
Πώληση γάλακτος	177 582	358 536	357 628	358 393	101 779	
Πώληση αγελάδων και μόσχων	29 024	62 840	62 606	52 012	13 561	
Εισοδήματα	206 606	421 376	420 234	410 405	115 340	
Μεταβλητά έξοδα	(110 228)	(217 393)	(204 859)	(176 763)	(47 080)	
Έξοδα έξωθεν προσωπικού	—	—	—	—	—	
Κέρδη από τη δραστηριότητα παραγωγής γάλακτος	96 378	203 983	215 375	233 642	68 260	817 638
Εισοδήματα υποκαταστάσεως						
— Εισόδημα εκ του κεφαλαίου	(4 256)	(8 478)	(12 367)	(13 108)	(3 646)	
— Εισόδημα εκ του εδάφους	(13 367)	(26 508)	(26 640)	(27 335)	(7 596)	
— Εισόδημα εκ της εργασίας	(30 027)	(57 108)	(51 698)	(47 016)	(12 721)	
Σύνολο εισοδημάτων υποκαταστάσεως	(47 650)	(92 094)	(90 705)	(87 459)	(23 963)	(341 871)
Διαφυγόν κέρδος	48 728	111 889	124 670	146 183	44 297	475 767

110. Βάσει των έως τώρα παρατηρήσεων και των συμπερασμάτων στα οποία καταλήξαμε όσον αφορά τους διάφορους συντελεστές των υποθετικών εισοδημάτων και των εναλλα-

κτικών (υποθετικών) εισοδημάτων²², αποδεικνύεται ότι το συνολικό ποσό των εισοδημάτων κατά την υπό εξέταση περίοδο, ήτοι από την 1η Οκτωβρίου 1984 έως την 1η

22 — Για την εκτίμηση των διαφόρων κεφαλαίων που λαμβάνονται υπόψη για τον καθορισμό της αποζημιώσεως, πρέπει να υπονηθούν συνοπτικά οι πηγές από τις οποίες αντλήθηκαν τα στοιχεία που ελήφθησαν υπόψη για τον καθορισμό αυτό.

α) Όσον αφορά το υποθετικό εισόδημα

— για το (ακαθάριστο) εισόδημα που αντλείται από την πώληση του γάλακτος και των αγελάδων μετατροπής και των μόσχων: τα ληφθέντα υπόψη στοιχεία είναι τα υποδεικνύόμενα από τον πραγματογνώμονα (βλ. σ. 20 και 28 της εκθέσεως πραγματογνωμοσύνης), πλην ορισμένων τροποποιήσεων καθαρά αριθμητικού χαρακτήρα που οφείλονται σε διάφορους παράγοντες: α) για την περίοδο 1984/85 του Mulder, ο πραγματογνώμων αν και υποδεικνύει ένα αρχικά ορθό στοιχείο, υπολόγισε εσφαλμένα τον αριθμό των ημερών της πρώτης περιόδου ο οποίος δεν ανέρχεται σε 100 αλλά σε 122. Η αποκλίση αυτή συνεπάγεται μια διαφορά μεταξύ των ποσοτήτων γάλακτος που λαμβάνονται υπόψη κατά τον υπολογισμό και συνεπώς μια διαφορά στο υποθετικό εισόδημα· β) όσον αφορά την περίοδο 1988/89 του Brinkhoff, ο πραγματογνώμων αναφέρεται σε μια ημερομηνία σχετικά με την πραγματική επανάλληψη της δραστηριότητας παραγωγής γάλακτος — και συνεπώς σε ένα τελικό όριο της περιόδου που λαμβάνεται υπόψη για την αποζημίωση — που δεν συμπίπτει με εκείνο επί του οποίου βασίζονται οι παραρτήσεις προτάσεις (βλ. σ. 20 της εκθέσεως πραγματογνωμοσύνης)· γ) όσον αφορά την περίοδο 1988/89 του Twijnstra, αποκαλύφθηκε μια πλάνη όσον αφορά τον αριθμό των πραγματικών ημερών μη παραγωγής γάλακτος, καθώς και ο πραγματογνώμων, αν και υποδεικνύει τον αριθμό των 30 ημερών, ο οποίος είναι ακριβής, υπολόγισε στη συνέχεια την παραγωγή γάλακτος για διαφορετικό συνολικό αριθμό ημερών·

— για τα μεταβλητά έξοδα, τα λαμβανόμενα υπόψη στοιχεία είναι τα υποδεικνύόμενα από το LEI στην έκθεση η οποία είναι συνημμένη στο υπόμνημα των εναγόντων της 4ης Ιουνίου 1997, με τις τροποποιήσεις αριθμητικού χαρακτήρα οι οποίες οφείλονται στο γεγονός ότι το LEI υπολόγισε τα συνολικά στοιχεία των διαφόρων περιόδων βασίζόμενο στις ενδείξεις του πραγματογνώμονα σχετικά με τις ποσότητες αναφοράς

και συνεπώς στα υπολογιστικά σφάλματα που ανέφερα ανωτέρω.

β) Όσον αφορά τα εναλλακτικά εισοδήματα

Τα ληφθέντα υπόψη στοιχεία είναι κατά μεγάλο μέρος τα υποδεχθέντα από τον πραγματογνώμονα, στα οποία επιβλήσαν πάντως ορισμένες διορθώσεις κάθε φορά που υπήρχαν αποκλίσεις από το σύστημα υπολογισμού που ακολούθησε ο πραγματογνώμων. Ειδικότερα, κατά τον υπολογισμό των εισοδημάτων που προέρχονται από όλους τους συντελεστές, λαμβανομένης υπόψη της πρώτης και της τελευταίας περιόδου εμπορίας της χρονικής περιόδου που λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό της αποζημιώσεως, το συνολικό εισόδημα μειώθηκε κατά ποσοστό που αντιστοιχεί στον αριθμό ημερών των διαφόρων περιόδων εμπορίας που αποκλείονται από την εν λόγω περίοδο. Επιπλέον:

— σχετικά με τον συντελεστή «κεφάλαιο», το ποσοστό αύξησης των τιμών καταναλωτή κατά τα έτη 1984 έως 1989 δεν συνήχθη από το προσφερόμενο από τα τοπικά ταμειώηρια επιτόκιο (επιτόκιο που, υπενθυμίζω, εφαρμόζεται επί του βασικού κεφαλαίου για να καθορισθεί το προερχόμενο από το κεφάλαιο αυτό εισόδημα·

— σχετικά με τον συντελεστή «εργασία», τα υποθετικά εισοδήματα των μελών της οικογένειας δεν ελήφθησαν υπόψη, λόγος για τον οποίο η μέση τιμή των ωρομισθιών, επί της οποίας συμφωνούσαν οι διάδικοι, πολλαπλασιάστηκε μόνον επί τις ώρες που απασχολούν στον χρόνο εργασίας του κατέχοντος την εκμετάλλευση·

— σχετικά με τον συντελεστή έδαφος, ελήφθησαν υπόψη οι μέσες τιμές των μισθωμάτων τις οποίες υποδεικνύει ο πραγματογνώμων στη σελίδα 41, οι οποίες πολλαπλασιάστηκαν επί τον αριθμό των εκταρίων των εκτάσεων οι οποίες προορίζονται για την παραγωγή γάλακτος, όπως αυτές υποδείχθηκαν από τους ενάγοντες Mulder, Brinkhoff και Muskens στη σ. 4 των εκθέσεων πραγματογνωμοσύνης που είναι συνημμένες στο υπόμνημα της 18ης Ιουνίου 1993. Όσον αφορά τον Twijnstra, επειδή η ένδειξη του σχετικά με την έκταση των γαίων του φανίσταν μη αληθοφανής (30 ha) δεδομένης της γενικής παραγωγής της εκμετάλλευσής, ελήφθη υπόψη η ένδειξη του πραγματογνώμονα (54 ha).

Αυγούστου 1988, ανέρχεται σε 630 416 HFL, όπως προκύπτει από τα στοιχεία που εμφανίζονται στον ακόλουθο πίνακα:

Mulder	1984/85	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89 ²	Σύνολο
Πώληση γάλακτος	178 207 ¹	358 311 ¹	359 648 ¹	364 043 ¹	126 909 ¹	
Πώληση αγελάδων και μόσχων	29 024	62 840	62 606	52 012	17 310	
Σύνολο	207 231	421 151	422 254	416 055	144 219	
Μεταβλητά έξοδα	96 382	190 843	174 300	148 802	55 929	
Υποθετικά εισοδήματα	110 849	230 308	247 954	267 253	88 290	
Εναλλακτικά εισοδήματα						
— Εισόδημα εκ του κεφαλαίου	7 512	12 947	12 747	11 965	4 894	
— Εισόδημα εκ του εδάφους	14 470	30 038	30 314	32 154	10 398	
— Εισόδημα εκ της εργασίας	18 366	38 588	37 789	38 987	13 069	
Σύνολο των εναλλακτικών εισοδημάτων	40 348	81 573	80 850	83 106	28 361	
Διαφυγόν κέρδος	70 501	148 735	167 104	184 147	59 929	630 416

(¹) Ποσό διορθωθέν σύμφωνα με τις ενδείξεις που προσκόμισε ο πραγματογνώμων κατά την επ' ακροατηρίου σύζησηση (για το έτος 1988/89, η αφαίρεση βασίζεται σε αριθμό υπολογιζόμενο κατ' αποκοπήν).

(²) Τα ποσά που υποδεικνύει ο πραγματογνώμων και, για τα μεταβλητά έξοδα, τα ποσά που υποδεικνύει το LEI διορθώνονται λαμβανομένων υπόψη των παρατηρήσεων που διατυπώθηκαν σχετικά με την περίοδο 1988/89 η οποία λαμβάνεται υπόψη στον παρόντα υπολογισμό, περίοδο που διαφέρει από εκείνη την οποία υποδεικνύει ο πραγματογνώμων, επί της οποίας βασίζεται επίσης ο υπολογισμός του LEI.

Βάσει των ανωτέρω, εφόσον το ποσό που υποδεικνύει ο ενάγων ως πραγματικά εισοδήματα υποκαταστάσεως είναι κατώτερο από το υποθετικό εισόδημα υποκαταστάσεως, δεν λαμβάνεται υπόψη κατά τον υπολογισμό της αποζημιώσεως. Κατά συνέπεια, το συνολικό ποσό της αποζημιώσεως, λαμβανομένης υπόψη της διαφοράς μεταξύ των υποθετικών εισοδημάτων και των εισοδημάτων υποκαταστάσεως όσον αφορά τις διάφορες περιόδους εμπορίας, ανέρχεται σε 630 416 HFL, πλέον τόκων με επιτόκιο 1,3 % από την 1η Οκτωβρίου 1984 έως τις 19 Μαΐου 1992, ημερομηνία κατά την οποία αρχίζουν να τρέχουν οι τόκοι υπερημερίας με ετήσιο επιτόκιο 8 %, μέχρις εξοφλήσεως.

— Η αποζημίωση του W. H. Brinkhoff

111. Στο υπόμνημα της 4ης Ιουνίου 1997, ο W. H. Brinkhoff ανέφερε ως αιτούμενο ποσό αποζημιώσεως 570 020 HFL. Πρέπει να θεωρήσουμε ότι η ένδειξη αυτή αντικαθιστά τις προηγούμενες, διαφορετικού ποσού.

112. Στα υπομνήματα που υπέβαλε μετά τη δημοσίευση της αποφάσεως του 1992, ο W. H.

Brinkhoff δήλωσε ότι άσκησε διάφορες δραστηριότητες κατά την περίοδο που λαμβάνεται υπόψη για τον καθορισμό της αποζημιώσεως, ήτοι μεταξύ 1984 και 1989: ανέλαβε την εκτροφή νέων ζώων, επώλησε ζωοτροφές, υπήρξε οδηγός φορτηγού οχήματος και ίδρυσε επιχείρηση καθοριζόμενη κατά γενικό τρόπο «επιχείρηση υπεργολαβίας». Όλες οι δραστηριότητες αυτές του επέτρεψαν να αποκομίσει, για τα έτη 1984, 1985 και 1986, εισόδημα ανώτερο του υποθετικού εισοδήματος που υπολογίζεται βάσει της μεθόδου που υπέδειξαν τα εναγόμενα κοινωνικά όργανα. Η Επιτροπή υποστηρίζει συνεπώς ότι για τα τρία πρώτα έτη, πρέπει να ληφθούν υπόψη τα πραγματικά εναλλακτικά εισοδήματα, ενώ για τις περιόδους 1987/88 και 1988/89, πρέπει να ληφθούν υπόψη τα στοιχεία σχετικά με τα «υποθετικά» εναλλακτικά εισοδήματα. Όσον αφορά τις δύο τελευταίες περιόδους, ο ενάγων διατείνεται ότι το σχετικά χαμηλότερο επίπεδο που επιτεύχθηκε κατά τα έτη 1987 και 1988 οφείλονταν σε περισσότε-

ρους συντρέχοντες παράγοντες, και ειδικότερα: α) στο γεγονός ότι ο καλλιεργηθείς αραβόσιτος σάπισε, πράγμα που επιβεβαιώνει ότι οι εκτάσεις αυτές δεν μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για καλλιέργειες αλλά μόνο για εκτροφή ζώων· β) στο γεγονός ότι η εισαγωγή της συμπληρωματικής εισφοράς επέφερε μείωση του αριθμού των ζώων στις εκμεταλλεύσεις που ήταν προσανατολισμένες στην παραγωγή γάλακτος και συνεπώς μείωση της ζητήσεως νέων ζώων και ζωοτροφών· και γ) στο γεγονός ότι η δραστηριότητα της υπεργολαβίας είχε δημιουργήσει, μετά την πρώτη φάση, την ανάγκη ανανεώσεως και αυξήσεως των χρησιμοποιούμενων οχημάτων, ενέργεια την οποία δεν κατόρθωσε να πραγματοποιήσει μη έχοντας επαρκή ρευστά διαθέσιμα. Σύμφωνα με τα παρεχόμενα από τον ενάγοντα στοιχεία στα υπομνήματα που υπέβαλε μετά την απόφαση του 1992, το συνολικό ποσό των εισοδημάτων υποκαταστάσεως σχετικά με τα έτη 1984 έως 1987 προκύπτει από τον ακόλουθο πίνακα:

Brinkhoff	1984/85	1985/86	1986/87	1987/88
Πραγματοποιηθείσες δραστηριότητες υποκαταστάσεως				
Έroδα	41,40	38,76	36,04	17,69
Έξoδα	- 10,60	- 7,14	- 9,18	- 6,93
Υπόλοιπο	30,80	31,62	26,36	10,76

113. Η προσφερόμενη από την Επιτροπή στον ζημίωση ανέρχεται σε 109 675,55 HFL, ποσό ενάγοντα W. H. Brinkhoff συνολική απο- που βασίζεται στα ακόλουθα στοιχεία:

Brinkhoff	1984/85	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89
1. Εισόδημα από την παραγωγή γάλακτος					
Έσοδα:					
= πώληση γάλακτος στα γαλακτοκομεία	73,47	73,98	74,36	76,69	79,93
= πώληση μόσχων και αγελάδων μετατροπής	16,15	16,60	17,34	18,06	18,82
Σύνολο	89,62	90,58	91,70	94,75	98,75
Μείον:					
= μεταβλητά έξοδα, ιδίως ζωοτροφές	49,07	49,74	45,28	39,66	38,14
= αμοιβές των εργαζομένων (3,924 ώρες)	12,80	12,97	12,97	13,11	13,53
Ακαθάριστα κέρδη	27,75	27,87	33,45	41,98	47,08
2. Εναλλακτικά εισοδήματα προερχόμενα από τους χρησιμοποιηθέντες συντελεστές της παραγωγής					
= κεφάλαιο	7,58	7,58	7,58	7,58	7,58
= έδαφος	4,11	4,18	4,42	4,63	4,51
= εργασία	12,29	12,74	13,01	13,15	13,37
Σύνολο του εισοδήματος εκ των συντελεστών	23,98	24,50	25,01	25,36	25,46
3. Ποσό της αποζημίωσης, μετά τη μείωση των εισοδημάτων εκ των συντελεστών από τα ακαθάριστα κέρδη εκ της παραγωγής, ανωτέρω υπό 1	3,77	3,37	8,44	16,62	21,62
4. Αποζημίωση προσφερόμενη από το Συμβούλιο	19,16	21,63	18,93	19,34	23,90
Υπερβάλλουσα - (+) ή υπολειπόμενη αποζημίωση - (-) ανά 100 kg γάλακτος	+15,39	+18,26	+10,49	+ 2,72	+ 2,28

114. Τέλος, το συνολικό ποσό της αποζημιώσεως που πρέπει να καταβληθεί στον W. H. Brinkhoff, κατά τους υπολογισμούς του

πραγματογνώμονα, ανέρχεται σε 386 891 HFL βάσει των ακόλουθων στοιχείων:

Brinkhoff	1984/85	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89	Σύνολο
Πώληση γάλακτος	206 031	230 997	229 995	228 226	201 386	
Πώληση αγελάδων και μόσχων	34 976	38 949	39 677	33 373	27 349	
Εισοδήματα	241 007	269 946	269 672	261 599	228 735	
Μεταβλητά έξοδα	(129 716)	(137 859)	(132 080)	(113 633)	(93 828)	
Κόστος του έξωθεν προσωπικού	—	—	—	—	—	
Κέρδη από τη δραστηριότητα παραγωγής γάλακτος	111 291	132 087	137 592	147 966	134 907	663 843
Εισοδήματα υποκαταστάσεως						
— Εισόδημα εκ του κεφαλαίου	(5 008)	(5 486)	(8 002)	(8 482)	(7 267)	
— Εισόδημα εκ του εδάφους	(15 731)	(16 764)	(17 129)	(17 525)	(15 097)	
— Εισόδημα εκ της εργασίας	(35 336)	(36 215)	(33 332)	(30 225)	(25 353)	
Σύνολο των εισοδημάτων υποκαταστάσεως	(56 075)	(58 465)	(58 463)	(56 232)	(47 717)	(276 952)
Διαφυγόν κέρδος	55 216	73 622	79 129	91 734	87 190	386 891

115. Σύμφωνα με τις ανωτέρω παρατηρήσεις και τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξα λαμβανομένων υπόψη των διαφόρων συντελεστών του υποθετικού εισοδήματος και του (υποθετικού) εναλλακτικού εισοδήματος²³, προκύπτει ότι το συνολικό ποσό των εισοδημάτων κατά την υπό εξέταση περίοδο, ήτοι από τις 5 Μαΐου 1984 έως τις 31 Δεκεμβρίου

1988, ανέρχεται σε 363 908 HFL. Βάσει των προηγούμενων σκέψεων, το υποδεικνυόμενο από τον ενάγοντα ποσό ως πραγματικά εισοδήματα υποκαταστάσεως λαμβάνεται υπόψη μόνο για τις τρεις πρώτες περιόδους, ήτοι για τα έτη 1984 έως 1987, διότι τα εισοδήματα αυτά είναι ανώτερα από τα υποθετικά εισοδήματα υποκαταστάσεως, ενώ, για τις δύο τελευταίες περιόδους, πρέπει να ληφθούν υπόψη τα υπολογιζόμενα κατά τρόπο υποθετικό εναλλακτικά εισοδήματα. Τα

23 — Βλ. συναφώς την υποσημείωση 22.

γενικά στοιχεία σχετικά με τις διάφορες περιόδους είναι τα εμφανιζόμενα στον ακόλουθο πίνακα:

Brinkhoff	1984/85	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89 ²	Σύνολο
Πώληση γάλακτος	207 279 ¹	230 699 ¹	230 718 ¹	232 360 ¹	160 994 ¹	
Πώληση αγελάδων και μόσχων	34 976	38 949	39 677	33 373	20 505	
Σύνολο	242 255	269 648	270 395	265 733	181 499	
Μεταβλητά έξοδα	113 422	121 022	112 377	95 658	64 212	
Υποθετικό εισόδημα	128 833	148 626	158 018	170 075	117 287	
Εναλλακτικά εισοδήματα						
— Εισόδημα εκ του κεφαλαίου	8 928	8 377	8 248	7 742	6 525	
— Εισόδημα εκ του εδάφους	15 600	17 631	17 793	18 873	18 495	
— Εισόδημα εκ της εργασίας	33 403	36 214	33 331	30 224	25 360	
Σύνολο εναλλακτικών εισοδημάτων	57 931	62 222	59 372	56 839	50 380	
Πραγματικά εναλλακτικά εισοδήματα	82 237	92 927	76 548			
Διαφυγόν κέρδος	46 596	55 699	81 470	113 236	66 907	363 908

¹⁾ Ποσό διορθωθέν σύμφωνα με τις ενδείξεις του ενάγοντος κατά την επ' ακροατηρίου σύζησηση (για το έτος 1988/89, η αφαίρεση βασίζεται σε τιμή υπολογιζόμενη κατ' αποκοπήν).

²⁾ Τα υποδεχθέντα από τον πραγματογνώμονα ποσά και, όσον αφορά τα μεταβλητά έξοδα, τα υποδεχθέντα από το LEI διορθώθηκαν λαμβανομένων υπόψη των παρατηρήσεων που διατυπώθηκαν σχετικά με την περίοδο εμπορίας 1988/89 που ελήφθη υπόψη κατά τον παρόντα υπολογισμό, περίοδο η οποία αποκλίνει από την υποδεχθείσα από τον πραγματογνώμονα, στην οποία βασίζεται επίσης ο υπολογισμός του LEI.

Κατά συνέπεια, το συνολικό ποσό της αποζημιώσεως, λαμβανομένης υπόψη της διαφοράς μεταξύ των υποθετικών εισοδημάτων και των εναλλακτικών εισοδημάτων σχετικά με τις διάφορες περιόδους, ανέρχεται σε 363 908

HFL, πλέον τόκων με επιτόκιο 1,3 % από τις 5 Μαΐου 1984 μέχρι τις 19 Μαΐου 1992, ημερομηνία κατά την οποία αρχίζουν να τρέχουν οι τόκοι υπερημερίας με ετήσιο επιτόκιο 8 %, μέχρις εξοφλήσεως.

— Η αποζημίωση του J. M. M. Muskens

116. Με το υπόμνημα της 4ης Ιουνίου 1997, ο J. M. M. Muskens ζητεί ως αποζημίωση το ποσό των 570 020 HFL. Πρέπει να θεωρηθεί ότι το αίτημα αυτό αντικαθιστά τα προηγούμενα, διαφορετικού ποσού.

117. Ο J. M. M. Muskens χρησιμοποίησε τις γεωργικές του εκτάσεις για διάφορες καλλιέργειες, επιτυγχάνοντας μηνιαίο κύκλο εργασιών 8 000/9 000 HFL κατά τα έτη 1984 έως 1986. Η Επιτροπή θεωρεί συνεπώς ότι για το 1984 πρέπει να ληφθεί υπόψη, κατά τον υπολογισμό της αποζημίωσης, το πραγματικό εισόδημα και όχι το θεωρητικό εισόδημα στο μέτρο που το πρώτο είναι ανώτερο του δεύτερου. Ο J. M. M. Muskens αμφισβητεί αυτόν τον τρόπο υπολογισμού, υπογραμμίζοντας ότι οι αριθμοί που λαμβάνονται υπόψη αντιπροσωπεύουν τον κύκλο εργασιών και όχι το εισόδημα των τριών ετών που λαμβάνονται υπόψη. Στα υπομνήματα τα οποία υπέβαλε μετά τη δημοσίευση της προσωρινής αποφάσεως, υποδεικνύει τα εισοδήματα υποκαταστάσεως σχετικά με τις διάφορες περιόδους τα οποία εμφανίζονται στον ακόλουθο πίνακα:

Muskens	1984	1985	1986	1987
Πραγματοποιηθείσες δραστηριότητες υποκαταστάσεως				
Έσοδα	48,79	35,30	44,29	33,65
Έξοδα	- 14,51	- 19,31	- 20,31	- 21,25
Υπόλοιπο	34,28	15,99	23,98	12,40

118. Η προσφερόμενη από την Επιτροπή στον J. M. M. Muskens συνολική απο- ζημίωση ανέρχεται σε 120 090,83 HFL βάσει των ακόλουθων στοιχείων:

Muskens	1984/85	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89
1. Εισόδημα από την παραγωγή γάλακτος					
Έσοδα:					
= πώληση γάλακτος στα γαλακτοκομεία	73,47	73,98	74,36	76,69	79,93
= πώληση μόσχων αγελάδων μετατροπής	15,68	16,12	16,84	17,54	18,28
Σύνολο	89,15	90,10	91,20	94,23	98,21
Μείον:					
= μεταβλητά έξοδα, ιδίως ζωοτροφές	50,18	50,87	46,30	40,56	39,01
= αμοιβές των εργαζομένων	12,08	12,23	12,24	12,37	12,76
Ακαθάριστα κέρδη	26,89	27,00	32,66	41,30	46,44
2. Εναλλακτικά εισοδήματα προερχόμενα από τους χρησιμοποιηθέντες συντελεστές της παραγωγής					
= κεφάλαιο	7,36	7,36	7,36	7,36	7,36
= έδαφος	4,20	4,49	4,74	4,97	4,49
= εργασία	12,13	12,58	12,85	12,98	13,20
Σύνολο του εισοδήματος εκ των συντελεστών	23,69	24,43	24,95	25,31	25,05
3. Ποσό της αποζημίωσης, μετά τη μείωση των εισοδημάτων εκ των συντελεστών από τα ακαθάριστα κέρδη της εκ παραγωγής, ανωτέρω υπό 1	3,20	2,57	7,71	15,99	21,42
4. Αποζημίωση προσφερόμενη από το Συμβούλιο	19,16	21,63	18,93	19,34	23,90
Υπερβάλλουσα - (+) ή υπολειπόμενη - (-) αποζημίωση ανά 100 kg γάλακτος	+ 15,96	+ 19,06	+ 11,22	+ 3,35	+ 2,48

119. Τέλος, το συνολικό ποσό της οφειλόμενης στον J. M. M. Muskens αποζημιώσεως κατά τους υπολογισμούς του πραγμα-

τογνώμονα, ανέρχεται σε 318 938 HFL βάσει των ακόλουθων στοιχείων:

Muskens	1984/85	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89	Σύνολο
Πώληση γάλακτος	80 978	226 762	231 292	229 374	230 821	
Πώληση αγελάδων και μόσχων	13 737	38 949	34 239	37 075	33 090	
Εισοδήματα	94 715	265 711	265 531	266 449	263 911	
Μεταβλητά έξοδα	(52 935)	(142 055)	(138 118)	(125 222)	(116 258)	
Έξοδα του έξιωθεν προσωπικού	—	—	—	—	—	
Κέρδη από τη δραστηριότητα της παραγωγής γάλακτος	41 780	123 656	127 413	141 227	147 653	581 729
Εισοδήματα υποκαταστάσεως						
— Εισόδημα εκ του κεφαλαίου	(1 967)	(5 486)	(8 002)	(8 482)	(8 611)	
— Εισόδημα εκ του εδάφους	(4 530)	(13 153)	(12 525)	(13 542)	(14 624)	
— Εισόδημα εκ της εργασίας	(17 348)	(43 300)	(40 150)	(36 738)	(34 333)	
Συνολικά εισοδήματα υποκαταστάσεως	(23 845)	(61 939)	(60 677)	(58 762)	(57 568)	(262 791)
Διαφυγόν κέρδος	17 935	61 717	66 736	82 465	90 085	318 938

120. Βάσει των ανωτέρω παρατηρήσεων και των συμπερασμάτων στα οποία κατέληξα λαμβανομένων υπόψη των διαφορών συντελεστών του υποθετικού εισοδήματος και του (υποθετικού) εναλλακτικού εισοδήματος²⁴, προκύπτει ότι το συνολικό ποσό των εισοδημάτων κατά την υπό εξέταση περίοδο, ήτοι από τις 22 Νοεμβρίου 1984 έως τις 29 Μαρτίου 1989 ανέρχεται σε 445 563 HFL. Βάσει των προηγούμενων εκτιμήσεων, το υποδεικνυόμενο από τον ενάγοντα ποσό ως

πραγματικά εισοδήματα υποκαταστάσεως λαμβάνεται υπόψη μόνο για την περίοδο 1986/87, δεδομένου ότι τα εισοδήματα αυτά είναι ανώτερα από τα υποθετικά εισοδήματα υποκαταστάσεως. Για τις τρεις τελευταίες περιόδους αντίθετα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα υπολογιζόμενα κατά τρόπο υποθετικό εναλλακτικά εισοδήματα. Τα γενικά στοιχεία σχετικά με τις διάφορες περιόδους εμφανίζονται στον ακόλουθο πίνακα:

Muskens	1984/85	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89	Σύνολο
Πώληση γάλακτος	81 073 ¹	227 895 ¹	231 983 ¹	231 213 ¹	233 773 ¹	
Πώληση αγελάδων και μόσχων	13 737	38 949	34 239	37 075	33 090	
Σύνολο	94 810	266 844	266 222	268 288	266 863	
Μεταβλητά έξοδα	38 975	111 115	102 577	97 657	91 654	
Υποθετικό εισόδημα	55 835	155 729	163 645	170 631	175 209	
Εναλλακτικά εισοδήματα						
— Εισόδημα εκ του κεφαλαίου	3 472	8 377	8 248	7 742	9 597	
— Εισόδημα εκ του εδάφους	5 460	16 182	15 312	15 341	16 733	
— Εισόδημα εκ της εργασίας	13 127	37 789	38 588	36 738	34 332	
Σύνολο εναλλακτικών εισοδημάτων	22 059	62 348	62 148	59 821	60 662	
Πραγματικά εναλλακτικά εισοδήματα			70 596 ²			
Διαφυγόν κέρδος	33 776	93 381	93 049	110 810	114 547	445 563

⁽¹⁾ Ποσό διορθωθέν σύμφωνα με τις ενδείξεις του πραγματογνώμονα κατά την επί ακροατηρίου συζήτηση (για το έτος 1988/89, η μείωση στηρίζεται σε τιμή υπολογιζόμενη κατ' αποκοπήν).

⁽²⁾ Ο ενάγων υποδεικνύει τα εισοδήματα υποκαταστάσεως αναφορικά με τα ημερολογιακά έτη. Κρίθηκε σκόπιμο, σύμφωνα με το κριτήριο της επείκειας, να ληφθούν υπόψη τα αναφερόμενα στο 1986 στοιχεία για τον υπολογισμό της αποζημιώσεως για την περίοδο 1986/87.

Κατά συνέπεια, το συνολικό ποσό της αποζημιώσεως, λαμβανομένης υπόψη της αποκλίσεως μεταξύ των υποθετικών εισοδημάτων και των εναλλακτικών εισοδημάτων αναφορικά με

τις διάφορες περιόδους, ανέρχεται σε 445 563 HFL, πλέον τόκων με επιτόκιο 1,3 % από τις 22 Νοεμβρίου 1984 έως τις 19 Μαΐου 1992, ημερομηνία κατά την οποία αρχίζουν να τρέχουν οι τόκοι υπερημερίας με ετήσιο επιτόκιο 8 %, μέχρις εξοφλήσεως.

24 — Βλ. συναφώς την υποσημείωση 22.

— Η αποζημίωση του T. Twijnstra

121. Με το υπόμνημα της 4ης Ιουνίου 1997, ο T. Twijnstra ζητεί ως αποζημίωση ποσό ύψους 751 141 HFL. Πρέπει να θεωρηθεί ότι το αίτημα αυτό αντικαθιστά τα προηγούμενα,

διαφορετικού ποσού. Ο T. Twijnstra δηλώνει ότι είχε προσανατολίσει την εκμετάλλευσή του στην καλλιέργεια διαφόρων προϊόντων και ότι πραγματοποίησε μέσω κύκλο εργασιών ύψους 9 000 HFL μηνιαίως, αποκόμισε δε το ακόλουθο συνολικό εισόδημα:

Twijnstra	1985/86	1986/87	1987/88
Πραγματοποιηθείσες δραστηριότητες υποκαταστάσεως			
Έσοδα	- 18,59	- 18,25	- 15,34
Έξοδα	- 6,59	- 4,39	- 6,20
Υπόλοιπο	12,00	13,86	9,14

122. Η προσφερόμενη από την Επιτροπή στον σε 317 299,20 HFL βάσει των ακόλουθων
T. Twijnstra συνολική αποζημίωση ανέρχεται στοιχείων:

Twijnstra	1984/85	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89
1. Εισόδημα από την παραγωγή γάλακτος					
Έσοδα:					
= πώληση γάλακτος στα γαλακτοκομεία	73,47	73,98	74,36	76,69	79,93
= πώληση μύσχων και αγελάδων μετατροπής	15,25	15,68	16,38	17,06	17,78
Σύνολο	88,72	89,66	90,74	93,75	97,71
Μείον:					
= μεταβλητά έξοδα, ιδίως ζωοτροφές	38,27	38,79	35,31	30,93	29,75
= αμοιβές των εργαζομένων	19,23	19,47	19,48	19,69	20,31
Ακαθάριστα κέρδη	31,22	31,40	35,95	43,13	47,65
2. Εναλλακτικά εισοδήματα από τους χρησιμοποιηθέντες συντελεστές της παραγωγής					
= κεφάλαιο	7,16	7,16	7,16	7,16	7,16
= έδαφος	3,20	3,26	3,44	3,60	3,51
= εργασία	6,16	6,38	6,52	6,59	6,70
Σύνολο του εισοδήματος εκ των συντελεστών	16,52	16,80	17,12	17,35	17,37
3. Ποσό της αποζημίωσης, μετά τη μείωση των εισοδημάτων εκ των συντελεστών από τα ακαθάριστα κέρδη εκ της παραγωγής, ανωτέρω υπό 1	14,70	14,60	18,83	25,78	30,28
4. Προσφερόμενη από το Συμβούλιο αποζημίωση	19,16	21,63	18,93	19,34	23,90
Υπερβάλλουσα - (+) ή υπολειπόμενη - (-) αποζημίωση ανά 100 kg γάλακτος	+ 4,46	+ 7,03	+ 0,10	- 6,44	- 6,38

123. Τέλος, το συνολικό ποσό της οφειλόμενης στον Τ. Twijnstra αποζημιώσεως, κατά τους υπολογισμούς του πραγματογνώμονα,

ανέρχεται σε 517 186 HFL βάσει των ακόλουθων στοιχείων:

Twijnstra	1984/85	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89	Σύνολο
Πώληση γάλακτος	—	449 845	462 493	461 762	39 078	
Πώληση αγελάδων και μόσχων	—	78 076	79 467	65 984	5 114	
Εισοδήματα	—	527 921	541 960	527 746	44 192	
Μεταβλητά έξοδα	—	(268 920)	(261 465)	(224 741)	(18 070)	
Έξοδα του έξωθεν προσωπικού	—	(7 658)	—	—	—	
Κέρδη από τη δραστηριότητα παραγωγής γάλακτος	—	251 343	280 495	303 005	26 122	860 965
Εισοδήματα υποκαταστάσεως						
— Εισόδημα εκ του κεφαλαίου	—	(10 118)	(15 131)	(16 038)	(1 338)	
— Εισόδημα εκ του εδάφους	—	(32 701)	(33 909)	(34 660)	(2 908)	
— Εισόδημα εκ της εργασίας	—	(66 332)	(65 983)	(59 778)	(4 883)	
Σύνολο των εισοδημάτων υποκαταστάσεως	—	(109 151)	(115 023)	(110 476)	(9 129)	(343 779)
Διαφυγόν κέρδος	—	142 192	165 472	192 529	16 993	517 186

124. Βάσει των ανωτέρω παρατηρήσεων και των συμπερασμάτων στα οποία κατέληξα λαμβανομένων υπόψη των διαφορών στοιχείων του υποθετικού εισοδήματος και του (υποθετικού) εναλλακτικού εισοδήματος²⁵, προκύπτει ότι το συνολικό ποσό των εισοδημάτων κατά την υπό εξέταση περίοδο, ήτοι από

τις 10 Απριλίου 1985 έως τις 30 Απριλίου 1988, ανέρχεται σε 709 791 HFL. Βάσει των προηγούμενων σκέψεων, το υποδεικνυόμενο από τον ενάγοντα ποσό ως πραγματικά εισοδήματα υποκαταστάσεως λαμβάνεται υπόψη μόνον για τις τρεις πρώτες περιόδους, ήτοι για τα έτη 1984 έως 1987, καθόσον τα εισοδήματα αυτά είναι ανώτερα από τα υποθετικά εισοδήματα υποκαταστάσεως, ενώ, για τις δύο τελευταίες περιόδους, πρέπει να λη-

25 — Βλ. συναφώς την υποσημείωση 22.

φθούν υπόψη τα υπολογιζόμενα κατά τρόπο υποθετικό εναλλακτικά εισοδήματα. Τα

αναφερόμενα στις διάφορες περιόδους γενικά στοιχεία εμφανίζονται στον ακόλουθο πίνακα:

Twijstra	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89 ²	Σύνολο
Πώληση γάλακτος	450 156 ¹	464 668 ¹	468 225 ¹	38 075 ¹	
Πώληση αγελάδων και μόσχων	78 076	79 467	65 984	4 976	
Σύνολο	528 232	544 135	534 209	43 051	
Μεταβλητά έξοδα	236 077	222 462	189 190	15 346	
Υποθετικό εισόδημα	292 155	321 673	345 019	27 705	
Εναλλακτικά εισοδήματα					
— Εισόδημα εκ του κεφαλαίου	15 841	15 596	14 640	1 451	
— Εισόδημα εκ του εδάφους	35 262	35 586	37 746	2 959	
— Εισόδημα εκ της εργασίας	36 850	38 588	38 987	3 255	
Σύνολο των εναλλακτικών εισοδημάτων	87 953	89 770	91 373	7 665	
Διαφυγόν κέρδος	204 202	231 903	253 646	20 040	709 791

(¹) Διορθωμένο ποσό σύμφωνα με τις ενδείξεις του πραγματογνώμονα κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση (για το έτος 1988/89, η αφαίρεση βασίζεται σε τιμή υπολογιζόμενη κατ' αποκοπήν).

(²) Τα υποδεικνύόμενα από τον πραγματογνώμονα ποσά και, για τα μεταβλητά έξοδα, τα υποδεικνύόμενα από το LEI ποσά έχουν διορθωθεί λαμβανομένων υπόψη των παρατηρήσεων σχετικά με την περίοδο 1988/89 η οποία λαμβάνεται υπόψη στον παρόντα υπολογισμό, περίοδο η οποία διαφέρει από εκείνη την οποία υποδεικνύει ο πραγματογνώμων, στην οποία βασίζεται επίσης ο υπολογισμός του LEI.

Κατά συνέπεια, το συνολικό ποσό της αποζημιώσεως, λαμβανομένης υπόψη της αποκλίσεως μεταξύ των υποθετικών εισοδημάτων και των εναλλακτικών εισοδημάτων σχετικά με τις διάφορες περιόδους, ανέρχεται σε 709 791 HFL, πλέον τόκων με επιτόκιο 1,3 % από τις 10 Απριλίου 1985 έως τις 19 Μαΐου 1992, ημερομηνία κατά την οποία αρχίζουν να τρέχουν οι τόκοι υπερημερίας με ετήσιο επιτόκιο 8 %, μέχρις εξοφλήσεως.

Υπόθεση C-37/90

125. Για τον καθορισμό του ποσού της αποζημιώσεως την οποία δικαιούται ο Ο. Heinemann, πρέπει να εφαρμοστεί η γνωστή μέθοδος: υπολογίζοντας πρώτα τα εισοδήματα από την υποθετική παραγωγή γάλακτος και, στη συνέχεια, τα εισοδήματα από τις δραστη-

ριότητες υποκαταστάσεως της παραγωγής αυτής.

αίτημά του αποκλειστικά στα προσκομιζόμενα από τον πραγματογνώμονα Spandau στοιχεία.

Το υποθετικό εισόδημα

— Η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη για την εκτίμηση της ζημίας

126. Υπενθυμίζω ότι, για τον καθορισμό του υποθετικού εισοδήματος, οι διάδικοι λαμβάνουν υπόψη δύο πηγές εισοδήματος: την πώληση του γάλακτος και την πώληση των αγελάδων μετατροπής (δηλαδή των αγελάδων που δεν προορίζονται για παραγωγή γάλακτος) και των μόσχων· αφαιρούν στη συνέχεια από τα εισοδήματα αυτά μόνο τα μεταβλητά έξοδα, δηλαδή εκείνα που εξαφανίζονται με την παύση της παραγωγής γάλακτος, και όχι τα πάγια έξοδα τα οποία φέρει ο έχων την εκμετάλλευση και όταν η παραγωγή αυτή διακόπτεται.

127. Υπενθυμίζω επιπλέον ότι ο Ο. Heinemann προσκόμισε τέσσερις εκθέσεις, τρεις του πραγματογνώμονα Wortmann και μία του πραγματογνώμονα Spandau. Κατόπιν ρητής αιτήσεως του εισηγητή δικαστή, ο ενάγων διευκρίνισε ότι οι εκθέσεις του πρώτου πραγματογνώμονα (δύο από αυτές κατατέθηκαν πριν από τη δημοσίευση της αποφάσεως του 1992, συνημμένες αντίστοιχα στην αγωγή και στο υπόμνημα απαντήσεως, η δε τρίτη μετά τη δημοσίευση της αποφάσεως, συνημμένη στο υπόμνημα της 23ης Δεκεμβρίου 1993) προσκομίστηκαν ακριβώς για την προσαρμογή της ακολουθούμενης προς καθορισμό του ποσού της αιτούμενης αποζημιώσεως μεθόδου προς τις παρασχεθείσες στο Δικαστήριο γενικές ενδείξεις, ενώ η έκθεση του πραγματογνώμονα Spandau, συνημμένη στο υπόμνημα της 25ης Ιουνίου 1993, βασίζεται στη μέθοδο υπολογισμού που ακολουθείται στον κανονισμό 2187/93 του Συμβουλίου. Ο ενάγων δήλωσε εν πάση περιπτώσει ότι στηρίζει το

128. Ο Ο. Heinemann ζητεί την αποκατάσταση της ζημίας την οποία υπέστη κατά την περίοδο μη εμπορίας, ήτοι κατά την περίοδο από την 1η Απριλίου 1984, ημερομηνία κατά την οποία θα έπρεπε να αρχίσει εκ νέου την παραγωγή γάλακτος, έως τις 28 Αυγούστου 1989, ημερομηνία κατά την οποία επανέλαβε πράγματι την παραγωγή. Το Συμβούλιο και η Επιτροπή αμφισβητούν την ημερομηνία ενάρξεως της περιόδου αποζημιώσεως, προβάλλοντας ότι ο ενάγων ανέλαβε, βάσει του κανονισμού 1078/77, υποχρέωση μη εμπορίας λήγουσα στις 20 Νοεμβρίου 1984. Κατά συνέπεια, η περίοδος 1984/85 δεν θα έπρεπε να αρχίζει για τον Ο. Heinemann, την 1η Απριλίου 1984 αλλά στις 20 Νοεμβρίου του ίδιου έτους και δεν θα μπορούσε συνεπώς να ληφθεί πλήρως υπόψη για τον υπολογισμό της αποζημιώσεως. Η Επιτροπή επισημαίνει επίσης, αναφορικά με την περίοδο εκπνοής της λαμβανόμενης υπόψη περιόδου, ότι με την προσωρινή απόφαση του 1992 το Δικαστήριο είχε δεχθεί ότι η λυσιτελής για την αποζημίωση περίοδος μη παραγωγής εκτείνεται από την 1η Απριλίου 1984 έως τις 29 Μαρτίου 1989, ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος του κανονισμού 764/89. Κατά συνέπεια, ο ενάγων δεν μπορεί να ζητήσει αποζημίωση για μεταγενέστερη περίοδο, ήτοι εν προκειμένω την περίοδο μεταξύ 29ης Μαρτίου 1989 και 28ης Αυγούστου 1989. Από τις 29 Μαρτίου 1989, ο ίδιος ο ενάγων πρέπει κατά συνέπεια να φέρει τις οικονομικές συνέπειες της καθυστερήσεως επαναλήψεως της δραστηριότητας παραγωγής γάλακτος. Κατά την έγγραφη διαδικασία, ο ενάγων δέχθηκε να ληφθεί υπόψη η 20ή Νοεμβρίου 1984 ως η λυσιτελής ημερομηνία (της σχετικής περιόδου για

τον υπολογισμό της αποζημίωσης) την οποία υποδείκνυε η Επιτροπή. Συνέχισε απεναντίας να αμφισβητεί την υποδεικνυόμενη από την Επιτροπή τελική ημερομηνία, προβάλλοντας ότι, κατά την περίοδο μετά τις 29 Μαρτίου 1989, κανένας Γερμανός παραγωγός δεν είχε στην πραγματικότητα αποκτήσει μια ποσόστωση που να του επιτρέπει να επαναλάβει την παραγωγή γάλακτος. Η επανάληψη της δραστηριότητάς του τον επόμενο Μάιο οφείλονταν συνεπώς στο γεγονός ότι πριν από την ημερομηνία αυτή τον ήταν αδύνατο να αποκτήσει ποσόστωση γάλακτος.

129. Όπως παρατήρησα ήδη στην υπόθεση C-104/89, η αποζημίωση πρέπει να υπολογιστεί λαμβανομένης υπόψη της περιόδου κατά την οποία υπήρξε πραγματική παρεμπόδιση της εμπορίας γάλακτος και, κατά συνέπεια η αρχική και η καταληκτική ημερομηνία της περιόδου αυτής, στις οποίες αναφέρεται η σκεψη 26 της αποφάσεως του 1992, πρέπει να θεωρηθούν ως έχουσες χαρακτήρα ενδεικτικό του χρονικού διαστήματος που διέρρευσε μεταξύ της πράξεως, για τον παράνομο χαρακτήρα της οποίας η Κοινότητα καταδικάστηκε στην καταβολή αποζημίωσης, και της ημερομηνίας αποκαταστάσεως του δικαιώματος επί των ποσοστώσεων γάλακτος. Το γεγονός ότι ο κανονισμός του 1989, υποχρεώνοντας τους ενδιαφερόμενους να ζητήσουν από τις εθνικές αρχές τη χορήγηση ποσοστώσεως, δεν επέτρεψε την άμεση επανάληψη της παραγωγής δεν συνεπάγεται, κατά την άποψή μου, την υποχρέωση της Κοινότητας να αποζημιώσει την απουσία παραγωγής επίσης για την προ της εν λόγω ημερομηνίας περίοδο, καθόσον η ενδεχόμενη μη εμπορία του γάλακτος δεν μπορεί να αποδοθεί, για την περίοδο αυτή, στη συμπεριφορά των κοινοτικών οργάνων αλλά μάλλον, *ενδεχομένως*, στη συμπεριφορά των εθνικών αρχών. Κατά συνέπεια, για τον Ο. Heinemann, η περίοδος μη εμπορίας που πρέπει να ληφθεί υπόψη για την εκτίμηση της ζημίας είναι

η εκτεινόμενη από τις 20 Νοεμβρίου 1984 έως τις 29 Μαρτίου 1989.

— Η ποσότητα αναφοράς και το ποσοστό μειώσεως

130. Οι διάδικοι συμφωνούν επί της ποσότητας αναφοράς που πρέπει να ληφθεί υπόψη για τον υπολογισμό του υποθετικού εισοδήματος. Η ποσότητα αυτή ισοδυναμεί με την ποσόστωση αναφοράς για την παραγωγή γάλακτος που χορηγήθηκε στον Ο. Heinemann κατά την ανάληψη της δεσμεύσεως μη εμπορίας, ήτοι 36 705 kg. Βάσει των όσων έκρινε το Δικαστήριο με την απόφαση του 1992, πρέπει να προστεθεί 1 % στην ποσότητα αυτή και να αφαιρεθεί ποσοστό ισοδύναμο του ποσοστού μείωσης εφαρμόζόμενο στις ποσοστώσεις γάλακτος που είχαν χορηγηθεί το 1984 στη Γερμανία (άρθρο 2, παράγραφος 2, του κανονισμού 856/84). Ο καθορισμός του τελευταίου αυτού ποσοστού αμφισβητείται ακόμη. Κατά τον Ο. Heinemann, ο γερμανικός κανονισμός σχετικά με την εφαρμογή του κοινοτικού καθεστώτος συμπληρωματικής εισφοράς ορίζει ότι, έστω και αν το εθνικό ποσοστό μείωσης είναι 4 %, όταν πρόκειται για ελάχιστες ποσότητες παραγωγής γάλακτος, όπως εκείνες του ενάγοντος, το ποσοστό αυτό δεν πρέπει να υπερβαίνει το 2 %. Κατά το Συμβούλιο και την Επιτροπή αντίθετα, ο γερμανικός κανονισμός δεν προβλέπει την εφαρμογή ποσοστού μείωσης κατώτερου από το γενικό ποσοστό ύψους 4 %. Η Επιτροπή επισημαίνει επίσης ότι, για τις περιόδους μετά την περίοδο 1984/85, εφαρμόστηκε στη Γερμανία ποσοστό μείωσης 7,5 % και ότι, συνεπώς, το προτεινόμενο από τα κοινοτικά όργανο ποσοστό ύψους 4 % είναι ευνοϊκότερο από το γενικό ποσοστό που προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία. Δεδομένου ότι οι διάδικοι δεν συμφώνησαν επί του σημείου αυτού, το Δικαστήριο ζήτησε από τον πραγματογνώμονα να καθορίσει την αρχική ποσότητα αναφοράς του Ο. Heinemann και να υποδείξει συνεπώς το ποσοστό

μειώσεως. Ο πραγματογνώμων εξέφρασε την άποψη ότι εν προκειμένω πρέπει να εφαρμοστεί διαφοροποιημένο ποσοστό μείωσης. Ακριβέστερα, για τις τρεις πρώτες περιόδους, ήτοι από το 1984 έως τις αρχές του 1987, πρέπει να εφαρμοστεί ποσοστό μείωσης ύψους 2 % καθόσον το άρθρο 4, παράγραφοι 2 και 3, του προαναφερθέντος γερμανικού κανονισμού προβλέπει παρέκκλιση από την εφαρμογή του ποσοστού μείωσης ύψους 4 % για τις εκμεταλλεύσεις, όπως η εκμετάλλευση του Ο. Heinemann, που παράγουν ποσότητα γάλακτος κατώτερη των 161 000 kg. Ο πραγματογνώμων θεωρεί κατόπιν ότι, για τα έτη 1987 έως 1989, πρέπει να εφαρμοστεί το ποσοστό μείωσης που εφαρμόζεται από τις γερμανικές αρχές, ήτοι 7,5 %. Τα ποσοστά μείωσης κατά τις διάφορες περιόδους είναι συνεπώς τα ακόλουθα:

1984/85 - 2 %

1985/86 - 2 %

1986/87 - 2 %

1987/88 - 7,5 %, ήτοι - 2 % + 5,5 % επιπροσθέτως

1988/89 - 7,5 %, ήτοι - 2 % + 5,5 % επιπροσθέτως.

Ο ενάγων δεν αμφισβητεί τα στοιχεία αυτά. Παρατηρεί μόνο ότι η εθνική κανονιστική ρύθμιση προέβλεπε για τα έτη 1987 και 1988, δηλαδή τα έτη κατά τα οποία δεν υπήρχε ομοιόμορφη αντιμετώπιση όλων των εκμεταλλεύσεων, μια επιδότηση εφαρμοζόμενη στις ελάχιστες ποσότητες γάλακτος²⁶. Θεωρώντας ότι η ποσότητα αναφοράς του ενάγοντος είναι 36 705 kg και ότι η ποσότητα αυτή πρέπει να θεωρηθεί ως περιλαμβανόμενη σε εκείνες η οποίες παρείχαν δικαίωμα επί της επιδότησεως αυτής, ο Ο. Heinemann θα είχε λάβει για τις περιόδους 1987/88 και 1988/89, 440 DEM ετησίως. Θα περιοριστώ να επισημάνω συναφώς ότι, κατά τον υπολογισμό του αντλούμενου από την πώληση του γάλακτος εισοδήματος, ο πραγματογνώμων συμπεριέλαβε την επιδότηση την οποία ο ενάγων ισχυρίζεται ότι δικαιούται. Πράγματι, ένα από τα συστατικά στοιχεία του εισοδήματος που απορρέει από την πώληση του γάλακτος είναι η επιδότηση ύψους 600 DEM για την περίοδο 1987/88, και 482 DEM για την περίοδο 1988/89 (βλ. πίνακα στη σ. 52 της εκθέσεως πραγματογνωμοσύνης). Η Επιτροπή δεν δέχεται τη θέση του πραγματογνώμονα και περιορίζεται να παραπέμψει στην επιχειρηματολογία που ανέπτυξε προς στήριξη της

26 — Υπενθυμίζω συναφώς ότι, με την απόφαση Kamp την οποία επικαλείται ο Heinemann προς στήριξη του ισχυρισμού του, το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 3α, παράγραφος 2, του κανονισμού 857/84, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1639/91 του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 1991, ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι, για τον υπολογισμό των απαλλασσόμενων από την πρόσθετη εισφορά επί του γάλακτος ποσοτήτων αναφοράς που πρέπει να απονεμηθούν στους παραγωγούς οι οποίοι ανέστειλαν τις παραδόσεις τους κατ' εφαρμογήν του καθεστώτος προμιοδοτήσεων μη εμπορίας ή μετατροπής που εισήγαγε ο κανονισμός 1078/77, πρέπει, από την ποσότητα βάσεως η οποία αντιπροσωπεύει το επίπεδο παραγωγής πριν από την περίοδο μη εμπορίας, να αφαιρεθεί ένα ποσοστό που προκύπτει από την πρόσθεση του ποσοστού που αντιπροσωπεύει το σύνολο των μειώσεων οι οποίες εφαρμόζονται στις ποσότητες αναφοράς στο οικείο κράτος μέλος και του ποσοστού που αποτιοχεί στη βασική μείωση η οποία εφαρμόστηκε, δυνάμει της προσωρινής αναστολής τηρήματος των ποσοτήτων αναφοράς την οποία εισήγαγε ο κανονισμός (ΕΟΚ) 775/87 του Συμβουλίου, της 16ης Μαρτίου 1987 (ΕΕ L 78, σ. 5), στο σύνολο των παραγωγών της Κοινότητας (απόφαση της 5ης Μαΐου 1994, C-21/92, Συλλογή 1994, σ. I-1619).

ερμηνείας της γερμανικής κανονιστικής ρυθμίσεως την οποία υποστηρίζει.

— Το εισόδημα που αντλείται από την πώληση του γάλακτος και από την πώληση των μόσχων και των αγελάδων μετατροπής

131. Όμως, αν και αληθεύει ότι δεν απόκειται στον κοινοτικό δικαστή να ερμηνεύσει το εθνικό δίκαιο, πρέπει εν πάση περιπτώσει να τονιστεί ότι οι επικρίσεις της Επιτροπής σχετικά με την ερμηνεία της γερμανικής κανονιστικής ρυθμίσεως στην οποία αναφέρεται ο πραγματογνώμων δεν μπορούν να γίνουν δεκτές, λόγω του γενικού και μη αιτιολογημένου χαρακτήρα τους. Κατά συνέπεια, κατά τον υπολογισμό της ποσότητας αναφοράς, πρέπει να ληφθούν υπόψη τα προσκομιζόμενα από τον πραγματογνώμονα στοιχεία.

132. Όσον αφορά την πώληση γάλακτος, οι διάδικοι υπέδειξαν τιμές οι οποίες δεν αποκλίνουν κατά πολύ. Η απόκλιση οφείλεται μόνο στο γεγονός ότι, ενώ ο ενάγων βασιίζεται σε στατιστικά στοιχεία της περιφέρειας του Ανοβέρου, περιφέρειας από την οποία προέρχεται ο Ο. Heinemann, το Συμβούλιο και η Επιτροπή στηρίζονται σε στοιχεία αναφερόμενα σε όλη την εθνική επικράτεια. Κατά την έγγραφη διαδικασία, οι διάδικοι κατέληξαν σε συμφωνία κατά την οποία τα εναγόμενα όργανα δέχθηκαν τα προσκομιζόμενα από τον ενάγοντα στοιχεία τόσο σχετικά με την τιμή του γάλακτος όσο και σχετικά με την τιμή των μόσχων και των αγελάδων μετατροπής. Οι τιμές αυτές περιλαμβάνονται στον ακόλουθο πίνακα, στον οποίο η τιμή των αγελάδων μετατροπής και των μόσχων εμφανίζεται στη στήλη υπό τον τίτλο «Συναφείς παροχές»:

Περίοδος	Παραγωγή γάλακτος kg/έτος	Τιμή του γάλακτος DEM/kg	Συναφείς παροχές DEM/kg	Μεταβλητά έξοδα DEM/kg	Ακαθάριστα κέρδη DEM/kg
1984/85	4 664	0,671	0,159	0,460	0,370
1985/86	4 764	0,701	0,154	0,420	0,435
1986/87	4 828	0,693	0,140	0,390	0,443
1987/88	4 509	0,693	0,130	0,380	0,443
1988/89	5 117	0,752	0,141	0,390	0,503
1989/90	5 070	0,743	0,144	0,394	0,493

133. Βάσει των μη αμφισβητούμενων μεταξύ των διαδίκων στοιχείων, ο παραγογνώμων αποτιμά ως ακολούθως το συνολικό εισόδημα που αντλείται από την παραγωγή γάλακτος:

Ημέρες Ποσότητα βάσεως Αύξηση κατά 1 %	Heinemann 1984/85 132 36 705 37 072	Heinemann 1985/86 365 36 705 37 072	Heinemann 1986/87 365 36 705 37 072	Heinemann 1987/88 365 36 705 37 072	Heinemann 1988/89 363 36 705 37 072	Σύνολο
Συνολικά εισοδήματα (DEM/kg)	0,830	0,855	0,833	0,823	0,893	
Μείωση 2 % * Ποσότητα αναφοράς Εισοδήματα	2 % 13 139 10 905	2 % 36 331 31 063	2 % 36 331 30 263	2 % 36 331 29 900	2 % 36 132 32265	134 397
Μείωση 4 % ** Ποσότητα αναφοράς Εισοδήματα	4 % 12 871 10 683	4 % 35 589 30 429	4 % 35 589 29 646	4 % 35 589 29 290	4 % 35 394 31 607	131 654
Μείωση 7,5 % Αποζημιωθείσες ποσότητες Εισοδήματα	7,5 % 12 401 10 293	7,5 % 34 292 29 319	7,5 % 34 292 28 565	7,5 % 34 292 28 222	7,5 % 34 104 30 455	126 854
Προοδευτική μείωση Αποζημιωθείσες ποσότητες Εισοδήματα+επιδοτήσεις Εισοδήματα ανά kg γάλακτος	2,0 % 13 139 10 905 0,830	2,0 % 36 331 31 063 0,855	2,0 % 36 331 30 263 0,833	7,5 % 34 292 28 822 0,840	7,5 % 34 104 30 937 0,907	131 990

* Προτεινόμενο από τον ενάγοντα ποσοστό μειώσεως.

** Προτεινόμενο από την Επιτροπή ποσοστό μειώσεως.

134. Βάσει της συμφωνίας επί των διαφόρων στοιχείων και των παρατηρήσεών μου σχετικά με τον καθορισμό του ποσοστού μειώσεως, θεωρώ ότι τα ακαθάριστα κέρδη τα οποία εμφανίζονται στην τελευταία στήλη του ανωτέρω πίνακα, στον οποίο το ποσοστό μειώσεως είναι 2 % για τις τρεις πρώτες περιόδους και 7,5 % για τις δύο τελευταίες, πρέπει να ληφθούν υπόψη για τον καθορισμό του υποθετικού εισοδήματος.

— Τα μεταβλητά έξοδα

135. Όσον αφορά τα μεταβλητά έξοδα, οι διάδικοι συμφωνούν επί της μεθόδου υπολογισμού, δεδομένου ότι ο ενάγων, μεταβάλλοντας την αρχική του θέση, δέχθηκε τη μέθοδο η οποία προβλέπεται στον κανονισμό 2187/93 του Συμβουλίου. Πάντως, οι διάδικοι εξακολουθούν να διαφωνούν επί των στατιστικών στοιχείων που πρέπει να χρησιμοποι-

ποιηθούν για τον υπολογισμό. Ο ενάγων στηρίζεται πράγματι στις στατιστικές που αφορούν μόνο την περιφέρεια της Βεστφαλίας ενώ τα εναγόμενα όργανα αναφέρονται στα στοιχεία σχετικά με τη μέση παραγωγή στο σύνολο της εθνικής επικράτειας. Ο πραγματογνώμων επισημαίνει συναφώς ότι τα στοιχεία στα οποία στηρίζεται ο Ο. Heinemann αφορούν εκμεταλλεύσεις με ιδιαίτερα υψηλή παραγωγικότητα και συνεπώς εκμεταλλεύσεις με σχετικά χαμηλό κόστος παραγωγής. Ο πραγματογνώμων συνεπώς, αντιπαράβαλλοντας τα στατιστικά στοιχεία της περιφέ-

ρειας του Ανοβέρου και της περιφέρειας της Βεστφαλίας, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα μεταβλητά έξοδα της παραγωγής γάλακτος για τον Ο. Heinemann πρέπει να καθοριστούν βάσει των στοιχείων της περιφέρειας του Ανοβέρου, περιφέρειας υπενθυμίζω στην οποία είναι εγκατεστημένος ο ενάγων. Τα στοιχεία που αφορούν την περιφέρεια της Βεστφαλίας και εκείνα που αφορούν ειδικά τον ενάγοντα εμφανίζονται στον ακόλουθο πίνακα, εκείνα δε που αφορούν τα κατά κεφαλή έξοδα για την περιφέρεια του Ανοβέρου περιλαμβάνονται στον ακόλουθο πίνακα:

	Στοιχεία σχετικά με την περιοχή Lippe της Βεστφαλίας			Ενάγων			
	Μεταβλητά έξοδα ανά αγελάδα	Παραγωγικ. στη Βεστ. Lippe	Μεταβλητά έξοδα ανά 100 kg	Μεταβλητά έξοδα ανά 100 kg	Ποσόστωση κατά τον ενάγοντα	Αριθμός των αναγκαίων αγελάδων	Μεταβλητά έξοδα ανά αγελάδα κατά τον ενάγοντα
1984/85	2 612	5 586	46,76	46	36 331	8	2 089
1985/86	2 466	5 838	42,24	42	36 331	8	1 907
1986/87	2 362	6 028	39,18	39	36 331	8	1 771
1987/88	2 308	6 041	38,20	38	36 331	9	1 534
1988/89	2 512	6 320	39,74	39	36 331	8	1 771

1984/85	2 199	(κατηγορία 4 280 έως 4 750 kg)
1985/86	2 265	(κατηγορία 4 750 έως 5 250 kg)
1986/87	2 217	(κατηγορία 4 770 έως 5 250 kg)
1987/88	2 267	(κατηγορία 5 260 έως 5 750 kg)
1988/89	2 242	(κατηγορία 5 270 έως 5 740 kg)

136. Βάσει των στοιχείων αυτών, τα μεταβλητά τογνώμονα πάντοτε, τα εμφανιζόμενα στον έξοδα του Ο. Heinemann για τα έτη 1984-1989 είναι, κατά την άποψη του πραγμα-

τογνώμονα πάντοτε, τα εμφανιζόμενα στον ακόλουθο πίνακα:

	Heinemann 1984/85	Heinemann 1985/86	Heinemann 1986/87	Heinemann 1987/88	Heinemann 1988/89	Σύνολο
Ημέρες	132	365	365	365	363	
Ποσότητα βάσεως	36 705	36 705	36 705	36 705	36 705	
Αύξηση κατά 1 %	37 072	37 072	37 072	37 072	37 072	
Μεταβλητά έξοδα (DEM/αγελάδα)	2 199	2 265	2 217	2 267	2 242	
Μείωση 2 %	2 %	2 %	2 %	2 %	2 %	
Αριθμός αγελάδων	9	8	8	9	8	
Μεταβλητά έξοδα κατ' αναλογία	7 157	18 120	17 736	20 403	17 838	
Μεταβλητά έξοδα (DEM/100 kg)	54,47	49,88	48,82	56,16	49,37	81 254
Μείωση 4 %	4 %	4 %	4 %	4 %	4 %	
Αριθμός αγελάδων	8	8	8	9	8	
Μεταβλητά έξοδα κατ' αναλογία	6 362	18 120	17 736	20 403	17 838	
Μεταβλητά έξοδα (DEM/100 kg)	49,43	50,91	49,84	57,33	50,40	80 459
Μείωση 7,5 %	7,5 %	7,5 %	7,5 %	7,5 %	7,5 %	
Αριθμός αγελάδων	8	8	8	8	7	
Μεταβλητά έξοδα κατ' αναλογία	6 362	18 120	17 736	18 136	15 608	
Μεταβλητά έξοδα (DEM/100 kg)	51,30	52,84	51,72	52,89	45,77	75 962
Προοδευτική μείωση	2,0 %	2,0 %	2,0 %	7,5 %	7,5 %	
Αριθμός αγελάδων	9	8	8	8	7	
Μεταβλητά έξοδα κατ' αναλογία	7 157	18 120	17 736	18 136	15 608	
Μεταβλητά έξοδα (DEM/100 kg)	54,47	49,88	48,82	52,89	45,77	76 757

137. Σχετικά με τον υπολογισμό αυτό, η Επιτροπή περιορίζεται να παρατηρήσει ότι, για να καθορίσει τη σταδιακή αύξηση της παραγωγικότητας του Ο. Heinemann, ο πραγματογνώμων βασίστηκε σε μέσες τιμές αναφερόμενες στις Κάτω Χώρες αντί για τις μέσες τιμές της περιφέρειας στην οποία είναι εγκατεστημένος ο ενάγων. Οι επικρίσεις αυτές δεν είναι εντούτοις βάσιμες. Στην πραγματικότητα, ναι μεν ο πραγματογνώμων δήλωσε ρητώς (σημ. σ. 13 της εκθέσεως πραγματογνωμοσύνης) ότι έκρινε αναγκαίο να λάβει επίσημη υπόψη τα ποσοστά αυξήσεως της παραγωγικότητας στις Κάτω Χώρες κατά τον καθορισμό της οφειλόμενης στον ενάγοντα αποζημιώσεως, προκύπτει όμως σαφώς (από τους πίνακες που παραθέτω) ότι βασίστηκε,

για το σύνολο σχεδόν των στοιχείων, στις στατιστικές που αφορούν τις εκμεταλλεύσεις οι οποίες βρίσκονται στην περιφέρεια του Ανοβέρου, όπου είναι εγκατεστημένος ο ενάγων, και ότι συνεπώς, όπως επισήμανε ο πραγματογνώμων, η αναφορά στα στοιχεία σχετικά με την παραγωγικότητα στις Κάτω Χώρες έχει ελάχιστη επίπτωση στο συνολικό πλαίσιο του υπολογισμού. Για τον υπολογισμό των μεταβλητών εξόδων, μπορούμε επομένως να ακολουθήσουμε τις ενδείξεις του πραγματογνώμονα. Θα υπενθυμίσω ότι, στην υπόθεση Mulder κ.λπ., δεν λάβαμε ως βάση τον υπολογισμό του πραγματογνώμονα για τον καθορισμό των εξόδων της υποθετικής παραγωγής γάλακτος κυρίως για δύο λόγους: διότι η εκτίμηση των εξόδων συντηρήσεως των

μηχανών ήταν υπερβολική και διότι η λήψη υπόψη ορισμένων δαπανών δεν φαινόταν ακριβής. Εν προκειμένω, δεδομένου αφενός ότι οι διάδικοι δεν αμφισβήτησαν τα διάφορα κεφάλαια δαπανών που έλαβε υπόψη ο πραγματογνώμων και ότι, αφετέρου, η δραστηριότητα της παραγωγής γάλακτος του Ο. Heinemann είναι σχετικά περιορισμένη, πράγμα που καθιστά συνεπώς ελάχιστη την επίπτωση των εξόδων τα οποία θεωρήθηκαν, στα πλαίσια της υποθέσεως Mulder κ.λπ., ως μη εμπίπτοντα στον γενικό υπολογισμό, μπορούμε να συναγάγουμε το συμπέρασμα ότι, για τον υπολογισμό των μεταβλητών εξόδων, πρέπει να δεχθούμε τα προσκομιζόμενα από τον πραγματογνώμονα στοιχεία.

Ο συντελεστής «κεφάλαιο»

139. Ο ενάγων αναφέρει ως συνολικό ποσό του ελευθερωθέντος κεφαλαίου το ποσό των 6 200 DEM που αντιστοιχεί στο ήμισυ της αξίας μιας θέσεως στάβλου (η οποία υπολογίζεται σε 8 000 DEM) συν τη μέση τιμή αγοράς μιας δαμάλεως (2 200 DEM). Το ποσό αυτό των 6 200 DEM δεν αμφισβητείται από τα εναγόμενα όργανα. Η Επιτροπή υπογραμμίζει μόνον ότι ο ενάγων δεν έλαβε υπόψη τα αναγκαία ποσά για την αγορά νέων μηχανών οι οποίες θα είχαν επιτρέψει την επανάληψη της δραστηριότητας παραγωγής γάλακτος το 1984 και, ακριβέστερα, ότι δεν έλαβε υπόψη μεταγενέστερες δαπάνες αποσκοπούσες στην ανακαίνιση των εγκαταστάσεων αλμέγματος, δαπάνες στις οποίες θα έπρεπε εν πάση περιπτώσει να προβούν οι επιχειρήσεις ανεξάρτητα από την κατάσταση των μηχανών που υπήρχαν ήδη στην εκμετάλλευση.

Τα εναλλακτικά εισοδήματα

— Τα υποθετικά εναλλακτικά εισοδήματα

138. Θα υπενθυμίσω ότι ο καθορισμός των εναλλακτικών εισοδημάτων υποθετικού χαρακτήρα βασίζεται στον υπολογισμό των εισοδημάτων που απορρέουν από τρεις συντελεστές της παραγωγής οι οποίοι ελευθερώθηκαν λόγω της διακοπής της παραγωγής γάλακτος: το κεφάλαιο, το έδαφος και την εργασία.

140. Όσον αφορά το εισόδημα που προκύπτει από το κεφάλαιο αυτό, ο ενάγων υποστηρίζει ότι θα πρέπει να αντιπροσωπεύει 3,5 % ετησίως, βάσει των στοιχείων που απορρέουν από τις γεωργικές στατιστικές που προσκόμισαν οι γερμανικές αρχές. Ο ενάγων αποκλείει ότι είναι δυνατό να υπολογιστεί το εισόδημα αυτό βάσει της υψηλότερης αποδόσεως που έχει κατά γενικό κανόνα το ρευστό χρήμα. Το Συμβούλιο και η Επιτροπή θεωρούν αντίθετα ότι το επιτόκιο θα έπρεπε να υπολογιστεί περί το 5,5 % ετησίως. Ο πραγματογνώμων από την πλευρά του, δεν βασίζεται στην αξία της (ελευθερωθείσας) θέσεως στάβλου αλλά στην τιμή αγοράς των ζώων κατά το χρονικό σημείο της (υποθετικής) επανάληψης της παραγωγικής δραστηριότητας και υπολογίζει συνεπώς το κεφάλαιο που αποταμιεύθηκε λόγω της απουσίας επανάληψης της δραστηριότητας αυτής. Είμαι της γνώμης ότι το αναγκαίο ποσό για την αγορά, το 1984, των οκτώ-εννέα δαμάλεων οι οποίες μπορούσαν να εξασφαλίσουν την παραγωγή της ποσοστώσεως γάλακτος του Ο. Heinemann ανέρχεται σε

19 800 DEM. Στο κεφάλαιο αυτό θα πρέπει στη συνέχεια να εφαρμοστεί, κατά την άποψη του πραγματογνώμονα πάντοτε, το γενικό επιτόκιο των τοπικών ταμειυτηρίων, μειωμένο κατά το ετήσιο ποσοστό διακυμάνσεως του

δείκτη των τιμών καταναλωτή. Το εκ του κεφαλαίου εισόδημα του ενάγοντος θα έπρεπε συνεπώς να υπολογιστεί κατ' εφαρμογή των τιμών οι οποίες εμφανίζονται στον ακόλουθο πίνακα:

Έτος	Επιτόκια των ταμειυτηρίων	Πληθωρισμός	Ποσοστό αποδόσεως του κεφαλαίου
1984/85	3,39 %	2,40 %	+ 0,99 %
1985/86	3,25 %	2,00 %	+ 1,25 %
1986/87	2,78 %	(0,10) %	+ 2,88 %
1987/88	2,38 %	0,20 %	+ 2,18 %
1988/89	2,25 %	1,30 %	+ 0,95 %

Τόσο ο ενάγων όσο και η Επιτροπή και το Συμβούλιο αμφισβητούν τα συμπεράσματα αυτά. Τα εναγόμενα όργανα υποστηρίζουν ότι το συνολικό κεφάλαιο θα έπρεπε να καθοριστεί όχι αναφορικά με την τιμή των δαμάλεων και μόνο αλλά αναφορικά με την τιμή όλων των ζώων που αποτελούν την αγέλη, τιμή καθοριζόμενη κατά την ημερομηνία επαναλήψεως της παραγωγής γάλακτος και λαμβανομένου υπόψη ότι η αγέλη περιλαμβάνει συγχρόνως τόσο δαμάλεις όσο και αγελάδες και μόσχους. Όσον αφορά την απόδοση του κεφαλαίου, οι διάδικοι αμφισβητούν ότι θα πρέπει να αφαιρεθεί το ποσοστό του πληθωρισμού από τα επιτόκια που εφαρμόζουν τα τοπικά ταμειυτήρια. Κατά την Επιτροπή, δεν υπάρχει πράγματι λόγος να διενεργηθεί τέτοια αφαίρεση μόνο για τα εισοδήματα εκ του κεφαλαίου και όχι για τα λοιπά εισοδήματα. Ο ενάγων παρατηρεί απεναντίας ότι τέτοιος τρόπος υπολογισμού θα οδηγούσε, λαμβανομένων υπόψη των επιτοκίων των δημόσιων ταμειυτηρίων, στον εκμηδενισμό του ενδεχόμενου εισοδήματος: επειδή κανονικά το αποτέλεσμα της αφαίρεσεως θα ήταν αρνητικό, αυτό θα είχε ως συνέπεια ότι δεν θα προέκυπτε εισόδημα εκ του κεφαλαίου.

141. Συμμερίζομαι εν μέρει τις αμφιβολίες που εξέφρασε η Επιτροπή όσον αφορά τον αριθμό των ζώων που πρέπει να ληφθεί υπόψη και την αφαίρεση του ποσοστού του πληθωρισμού. Όσον αφορά τα ζώα που πρέπει να ληφθούν υπόψη, προκύπτει σαφώς από την πραγματογνωμοσύνη ότι ο υπολογισμός σχετικά με το εισόδημα εκ του κεφαλαίου διενεργήθηκε στο πλαίσιο της υποθέσεως Mulder κ.λπ. είναι διαφορετικός από τον διενεργηθέντα για τον Ο. Heinemann. Στην πρώτη περίπτωση πράγματι, ο πραγματογνώμων καθόρισε τη μέση τιμή ενός ζώου λαμβάνοντας υπόψη τις τιμές των αγελάδων στα διάφορα στάδια θηλασμού, ενώ εν προκειμένω η τιμή που χρησιμοποιήθηκε είναι μόνο η γενική τιμή των δαμάλεων. Παρά ταύτα, ελλείψει στοιχείων σχετικά με τη μέση τιμή των διαφόρων ζώων που αποτελούν την αγέλη, φαίνεται εύλογο και δίκαιο να ληφθούν υπόψη κατά τον υπολογισμό του εισοδήματος εκ του κεφαλαίου οι τιμές στις οποίες αναφέρθηκε ο πραγματογνώμων. Φαίνεται εν πάση περιπτώσει δυνατό να υποτεθεί ότι ο πραγματογνώμων προέβη σε απλουστευμένο υπολογισμό εν σχέσει προς τον υπολογισμό που διενεργήθηκε στην υπόθεση Mulder κ.λπ. (μη

αναφέροντας τη διαφοροποιημένη τιμή των διαφόρων ζώων) λόγω του περιορισμένου μέγθους της παραγωγής γάλακτος του Ο. Heinemann. Δεν μπορεί συνεπώς να αποκλειστεί ότι ο Ο. Heinemann είχε, ως ζώα προοριζόμενα για την παραγωγή γάλακτος, μόνο δαμάλεις και όχι άλλα ζώα. Όσο για τις παρατηρήσεις της Επιτροπής σχετικά με την αφαίρεση του ποσοστού του πληθωρισμού, αξίζει να γίνουν δεκτές. Αρκεί συναφώς να παραπέμψω στις παρατηρήσεις που διατυπώθηκαν στην υπόθεση Mulder κ.λπ. Θεωρώ συμπερασματικά ότι, για τον υπολογισμό του εκ του κεφαλαίου εισοδήματος του Ο. Heinemann, πρέπει να εφαρμοστεί στο συνολικό ποσό του κεφαλαίου που υποδεικνύει ο πραγματογνώμων το επιτόκιο των τοπικών ταμειυτηρίων.

Ο συντελεστής «έδαφος»

142. Ο ενάγων υπολογίζει το εισόδημα που προέρχεται από τον συντελεστή έδαφος αναφερόμενος στο μέσο ύψος του μισθώματος, όπως αυτό προκύπτει από τις στατιστικές του Γεωργικού Επιμελητηρίου της περιφέρειας του Ανοβέρου. Εκθέτει τα σχετικά στοιχεία στον ακόλουθο πίνακα:

Έτος	Παραγωγή γάλακτος kg/έτος	Καλλιέργειες ζωοτροφών ha/αγελάδα	Ύψος του μισθώματος DEM/ha	Μίσθωμα ανά kg γάλακτος DEM/kg
1984/85	4 664	0,43	358	0,033
1985/86	4 764	0,44	308	0,028
1986/87	4 828	0,41	383	0,033
1987/88	4 509	0,40	366	0,032
1988/89	5 117	0,43	283	0,024
1989/90	5 070	0,37	379	0,028

Κατά την Επιτροπή, η οποία χρησιμοποιεί τις στατιστικές της Βεστιφαλίας και όχι του Ανοβέρου όπου είναι εγκατεστημένος ο ενάγων, τα εισοδήματα που προκύπτουν από τον πίνακα αυτό είναι εξαιρετικά χαμηλά: ειδικότερα, δεν λαμβάνεται υπόψη η εδαφική έκταση η οποία, σε κάθε εκμετάλλευση γαλακτοπαραγωγής,

προορίζεται για την παραγωγή ζωοτροφών, έκταση η οποία αντιστοιχεί σε 0,5 ha ανά αγελάδα. Πρέπει συνεπώς να γίνει δεκτό, κατά την άποψη της Επιτροπής, ότι ο Ο. Heinemann διαθέτει για την καλλιέργεια ζωοτροφών 4,5 ha, διότι χρησιμοποιούσε κατά κανόνα εννέα αγελάδες για την παραγωγή γάλακτος.

Έτος	DEM/ha	ha (x)	DEM/έτος (=)
1984/85 (223 ημέρες)	429	4,5	1 179
1985/86	426	4,5	1 917
1986/87	446	4,5	2 007
1987/88	472	4,5	2 124
1988/89 (301 ημέρες)	495	4,5	1 837
		Σύνολο	9 064

143. Ο πραγματογνώμων, αναφερόμενος πάντοτε στις στατιστικές του Γεωργικού Επιμελητηρίου του Ανοβέρου, ακολουθεί διαφορετική μέθοδο υπολογισμού, καθόσον δεν λαμβάνει μόνον υπόψη το εισόδημα που προέρχεται από την εκμίσθωση των γεωργικών εκτάσεων αλλά επίσης το προερχόμενο από

την εκμίσθωση των εκεί ευρισκόμενων κτιρίων. Για να καθορίσει το μέγεθος του τιμήματος της εκμεταλλεύσεως του Ο. Heinemann που προορίζεται για την παραγωγή γάλακτος, ο πραγματογνώμων βασίζεται στον συνολικό αριθμό ζώων του παραγωγού αυτού. Το αποτέλεσμα του υπολογισμού είναι το ακόλουθο:

	Heinemann 1984/85	Heinemann 1985/86	Heinemann 1986/87	Heinemann 1987/88	Heinemann 1988/89
Ημέρες	132	365	365	365	363
Ποσότητα βάσεως	36 705	36 705	36 705	36 705	36 705
Αύξηση κατά 1 %	37 072	37 072	37 072	37 072	37 072
Προοδευτική μείωση	2,0 %	2,0 %	2,0 %	7,5 %	7,5 %
Ελευθερωθείσες εκτάσεις (ha)	5,06	4,74	4,46	4,26	
Εισόδημα εκ του εδάφους κατ' αναλογία	1 026	2 463	3 289	2 585	12 112
Εισόδημα εκ του εδάφους (DEM/100 kg)	7,81	6,78	9,05	7,58	

144. Ο ενάγων αμφισβητεί τους αριθμούς αυτούς από δύο απόψεις. Πρώτον, επικρίνει κατά τρόπο γενικό τη συμπερίληψη του μισθώματος των κτιρίων στις πηγές εισοδήματος και, δεύτερον, επισημαίνει ότι η μόνη μορφή εισοδήματος που θα μπορούσαν να παραγάγουν οι γεωργικές εκτάσεις του ήταν το αναφερόμενο στην εκτροφή των ταύρων τμήμα, που αντιστοιχεί στο 16 % της συνολικής επιφάνειας. Δεν μπορεί να συμμεριστώ την άποψη αυτή. Αρκεί να παραπέμψω στις παρατηρήσεις που ήδη διατύπωσα συναφώς στις προηγούμενες παραγράφους. Δεν θεωρώ εν πάση περιπτώσει ότι μπορεί να γίνει αναφορά στους υπολογισμούς της Επιτροπής, διότι αυτή στηρίζεται στις στατιστικές που αφορούν την περιφέρεια της Βεστωφαλίας και όχι εκείνη του Ανοβέρου στην οποία είναι εγκατεστημένος ο ενάγων. Το προερχόμενο από τον συντελεστή έδαφος εισόδημα πρέπει συνεπώς να υπολογιστεί βάσει του ύψους του μισθώματος που υποδεικνύει ο πραγματογνώμων.

Ο συντελεστής «εργασία»

145. Ο συντελεστής «εργασία» συνίσταται στις εργατικές χείρες που ελευθερώθηκαν από τη διακοπή της παραγωγής γάλακτος. Για τον καθορισμό του ποσού του εισοδήματος από αυτόν τον συντελεστή της παραγωγής, θα πρέπει, κατά την άποψη του ενάγοντος, να γίνει αναφορά στις αναγκαίες ώρες εργασίας για την εκτροφή των γαλακτοφόρων αγελάδων, ώρες τις οποίες, λόγω της διακοπής της παραγωγής, ο κατέχων την εκμετάλλευση θα μπορούσε να αφιερώσει σε άλλες παραγωγικές δραστηριότητες. Εν προκειμένω, θα έπρεπε συνεπώς να ληφθούν υπόψη οι ώρες εργασίας που αφιέρωσε ο Ο. Heinemann στην εκτροφή των γαλακτοφόρων αγελάδων. Κατά τον ενάγοντα, ο χρόνος εργασίας που αφιέρωσε στη δραστηριότητα αυτή ήταν μία και μισή ώρα ημερησίως, ήτοι συνολικά 547,5 ώρες ετησίως, αυτός δε ο χρόνος εργασίας δεν μπορούσε να αφιερωθεί σε άλλες δραστηριότητες λαμβανομένου υπόψη του περιορισμένου χαρακτήρα του. Η Επιτροπή υποστηρίζει απεναντίας ότι ο

συνολικός αριθμός των αναγκαίων ωρών για την εκτροφή μιας αγελάδας είναι 80 ώρες ετησίως και ότι συνεπώς ο Ο. Heinemann, για την εκτροφή των 9 αγελάδων του, αφιέρωσε στη δραστηριότητα αυτή 720 ώρες ετησίως. Αν

ληφθεί αυτός ο χρόνος εργασίας ως βάση του υπολογισμού, το συνολικό εισόδημα ανέρχεται σε 25 390 DEM, όπως προκύπτει από τα στοιχεία που εμφανίζονται στον ακόλουθο πίνακα:

Περίοδος	Μέσος μισθός των εργαζομένων στη γεωργία DEM/ώρα	x 720 ώρες	= Ετήσιο εισόδημα
1984/85 (223 ημέρες)	9,39	x 720 ώρες	4 131
1985/86	8,15	x 720 ώρες	5 868
1986/87	8,82	x 720 ώρες	6 350
1987/88	4,50	x 720 ώρες	3 240
1988/89 (301 ημέρες)	9,77	x 720 ώρες	5 801
		Σύνολο	25 390

Ο πραγματογνώμων προβαίνει στον υπολογισμό του εκκινώντας από την υπόθεση ότι ο χρόνος εργασίας που αφιέρωσε ο ενάγων στις 9 γαλακτοφόρες αγελάδες της εκμεταλλεύσεώς του είναι εκείνος τον οποίο αυτός υπέδειξε, ήτοι 68,44 ώρες ανά αγελάδα ετησίως.

Εφαρμόζοντας τα στοιχεία σχετικά με τις μέσες αμοιβές ενός εργαζομένου στη γεωργία κατά τα έτη 1984-1989, ο πραγματογνώμων υπολογίζει το εισόδημα εκ της εργασίας του Ο. Heinemann σύμφωνα με τους αριθμούς που εμφανίζονται στον ακόλουθο πίνακα:

	Heinemann 1984/85	Heinemann 1985/86	Heinemann 1986/87	Heinemann 1987/88	Heinemann 1988/89	Σύνολο
Ημέρες	132	365	365	365	363	
Ποσότητα βάσεως	36 705	36 705	36 705	36 705	36 705	
Αύξηση κατά 1 %	37 072	37 072	37 072	37 072	37 072	
Χρόνος/αγελάδα	70	70	70	70	70	
Ωρομίσθιο	9,67	9,97	10,17	10,40	10,55	
Προοδευτική μείωση						
Ελευθερωθείς χρόνος (ώρες)	227,84	560,00	560,00	560,00	487,32	
Εισόδημα από τον ελευθερωθέντα χρόνο κατ' αναλογία	2 203	5 583	5 695	5 826	5 141	
Εισόδημα από τον ελευθερωθέντα χρόνο (DEM/100 kg)	16,77	15,37	15,68	16,98	15,08	24 447

Ο ενάγων θεωρεί ότι το εισόδημα αυτό είναι υπερβολικά υψηλό. Η Επιτροπή αμφισβητεί αντίθετα το γεγονός ότι ο παραγματογνώμων υπολόγισε το εισόδημα εκ της εργασίας χωρίς να λάβει υπόψη τον αναγκαίο χρόνο για άλλες εργασίες που δεν συνδέονται άμεσα με την εκτροφή των αγελάδων, όπως η καλλιέργεια και η αποθήκευση των ζωοτροφών, εργασίες που πραγματοποιούνται κατά κανόνα από τον κάτοχο μιας εκμεταλλεύσεως. Λαμβάνοντας επίσης υπόψη τη δραστηριότητα αυτή, η Επιτροπή καταλήγει σε 80 ώρες εργασίας ετησίως ανά αγελάδα.

146. Κατά την άποψή μου, βάσει των στοιχείων που προσκόμισαν οι διάδικοι, είναι εύλογο να υποτεθεί ότι ο παραγματογνώμων έλαβε υπόψη όλες τις συνδεόμενες με την παραγωγή δραστηριότητες και συνεπώς επίσης τις ενδεχόμενες δραστηριότητες καλλιέργειας ζωοτροφών. Κατά συνέπεια, αντίθετα προς τους ισχυρισμούς της Επιτροπής, μπορούμε να δεχθούμε την υπόδειξη του παραγματογνώμονα ο οποίος, όπως και ο ενάγων, υπολογίζει τον χρόνο εργασίας που αφιερώθηκε στις 9 αγελάδες της εκμεταλλεύσεως του τελευταίου σε 68,44 ώρες ετησίως. Επομένως, για τον καθορισμό των εισοδημάτων από τον συντελεστή εργασία μπορούμε να δεχθούμε τους υπολογισμούς του παραγματογνώμονα.

— Τα πραγματικά εναλλακτικά εισοδήματα που αντιλήθηκαν από την πάχυνση των ταύρων κατά τα έτη 1984 έως 1989

147. Η εναλλακτική δραστηριότητα που πράγματι άσκησε ο ενάγων Ο. Heinemann κατά την περίοδο 1984 έως 1989 ήταν η πάχυνση ταύρων. Το πραγματικό αυτό στοιχείο δεν αμφισβητείται, ενώ οι θέσεις των διαδίκων αποκλίνουν ακόμη σχετικά με τον καθορισμό του αριθμού των ζώων που εξέθρεψε ο Ο. Heinemann. Ο ενάγων δηλώνει, χωρίς να προσκομίσει κανένα αποδεικτικό στοιχείο, ότι εξέθρεψε εννέα ταύρους, οι οποίοι αντιστοιχούν στον ελάχιστο αριθμό ζώων που μπορούσε να περιλάβει το τμήμα του στάβλου που ήταν προορισμένο για τη δραστηριότητα αυτή. Ο συνολικός αριθμός ταύρων ήταν συνεπώς ο ίδιος με τον αριθμό των γαλακτοφόρων αγελάδων τις οποίες εξέτρεφε προηγουμένως ο ενάγων. Η Επιτροπή αμφισβητεί τον υπολογισμό αυτό και θεωρεί ότι δεν είναι ορθό να συγκριθεί το αντιλούμενο από τις δύο δραστηριότητες εισόδημα σε σχέση με το μέγεθος του τμήματος του στάβλου που προορίζεται για την παραγωγή γάλακτος. Βασιζόμενη στις υποδεικνυόμενες από τον ενάγοντα μέσες τιμές σχετικά με το μέσο εισόδημα που προέκυψε από την εκτροφή ταύρων κατά τα έτη 1984 έως 1989 (βλ. υπόμνημα του ενάγοντος της 30ής Ιουνίου 1993, σ. 8), η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι στην πραγματικότητα ο Ο. Heinemann ουδεμία ζημία υπέστη ή ότι, εν πάση περιπτώσει, η οικονομική του απώλεια ήταν ελάχιστη καθόσον οι εναλλακτικές δραστηριότητες τις οποίες άσκησε απέφεραν εισόδημα υψηλότερο εκείνου το οποίο θα είχε αποκομίσει από την ενδεχόμενη δραστηριότητα παραγωγής γάλακτος. Η Επιτροπή προβαίνει στους υπολογισμούς της βάσει των στοιχείων που προσκόμισε ο πραγμα-

τογνώνων Wortmann, τα οποία εμφανίζονται στον ακόλουθο πίνακα:

Έτος	Εισόδημα από την παραγωγή γάλακτος (DEM)	Πραγματικά εισοδήματα (DEM)	Ζημία (DEM)
1984/85 (223 ημέρες)	5 653	9 303	0
1985/86	11 388	15 227	0
1986/87	12 456	15 227	0
1987/88	13 168	15 227	0
1988/89 (301 gléqez)	12 326	12 557	0
		Συνολική ζημία	0

148. Η Επιτροπή ισχυρίζεται επιπλέον, δηλώνοντας ότι βασίζεται σε στοιχεία προσκομιζόμενα από τον πραγματογνώμονα Wortmann (χωρίς πάντως να διευκρινίσει σε ποια από τις εκθέσεις πραγματογνωμοσύνης που προσκόμισε ο ενάγων περιλαμβάνονται τα στοιχεία αυτά), ότι η διαφορά μεταξύ του εισοδήματος που θα προέκυπτε από την υποθετική παραγωγή γάλακτος και των εισοδη-

μάτων υποκαταστάσεως ανέρχεται μόνο σε 4 739 DEM. Ο λόγος είναι ότι, ενώ το υποθετικό εισόδημα από την παραγωγή γάλακτος θα ανήρχετο, κατά την εν λόγω έκθεση πραγματογνωμοσύνης, σε 54 991 DEM, τα πραγματικά ακαθάριστα κέρδη του ενάγοντος κατά τα έτη 1984 έως 1989 ανήλθαν σε 50 252 DEM, όπως προκύπτει από τον ακόλουθο πίνακα:

Έτος	Ακαθάριστα κέρδη/τάυρος x 35	Εισόδημα (DEM)
1984/85 (223 ημέρες)	317	6 779
1985/86	335	11 725
1986/87	476	16 660
1987/88	328	11 480
1988/89 (301 ημέρες)	125	3 608
Σύνολο		50 252

Επιπλέον, και κατά τον ίδιο τρόπο, βάσει των στοιχείων της εκθέσεως πραγματογνωμοσύνης που είναι συνημμένη στο υπόμνημα του ενάγοντος της 25ης Ιουνίου 1993, καταλήγουμε, πάντοτε κατά την άποψη της Επιτροπής, σε ζημία δυνάμενη να εκτιμηθεί σε 12 534 DEM. Το ποσό αυτό προκύπτει, κατά την άποψη της

Επιτροπής (όπως εμφανίζεται στον ακόλουθο πίνακα) από τη διαφορά μεταξύ των υποθετικών εισοδημάτων, που εκτιμώνται σε 69 820 DEM, και των εισοδημάτων υποκαταστάσεως, που εκτιμώνται σε 57 286 DEM· από το ποσό αυτό πρέπει επίσης να αφαιρεθούν 3 500 DEM, τα οποία αντιστοιχούν στην προσφορά

πριμοδοτήσεως για την εκτροφή και την πάχυνση ταύρων, η οποία προβλέπεται από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 467/87 του Συμβουλίου, της 10ης Φεβρουαρίου 1987, περί τροποποι-

ήσεως του κανονισμού 805/68 περί κοινής οργανώσεως αγοράς στον τομέα του βοείου κρέατος, καθώς και από τα καθεστώτα πριμοδοτήσεων οι οποίες χορηγούνται στον εν λόγω τομέα ²⁷.

Έτος	Ακαθάριστα κέρδη ανά kg γάλακτος	Εισόδημα	Ακαθάριστα κέρδη ανά ταύρο	Εισόδημα από 35 ταύρους
1984/85 (223 ημέρες)	0,370	8 045	356	7 613
1985/86	0,435	15 481	340	11 900
1986/87	0,443	15 766	432	15 120
1987/88	0,443	15 766	325	11 375
1988/89 (301 ημέρες)	0,503	14 762	389	11 278
Σύνολο		69 820		57 286

149. Ο πραγματογνώμων θεωρεί απεναντίας ότι τα προσκομισθέντα από τον ενάγοντα στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των προοριζόμενων για παραγωγή γάλακτος ζώων και το πραγματικό μέγεθος του στάβλου επιτρέπουν να συναχθεί το συμπέρασμα ότι ο Ο. Heinemann θα μπορούσε να εκθρέψει, κατά την υπό εξέταση περίοδο, 21 ταύρους. Πολλαπλασιάζοντας τον αριθμό αυτό επί το μέσο εισόδημα

που μπορεί να αποφέρει η πώληση κάθε ταύρου, εισόδημα υποδεικνύόμενο από τον ενάγοντα στο υπόμνημά του της 25ης Ιουνίου 1993 και μη αμφισβητούμενο από τα εναγόμενα όργανα, καταλήγουμε σε συνολικό ποσό ανώτερο εκείνου που υποδεικνύει ο ενάγων, βάσει των στοιχείων του υπολογισμού που εμφανίζονται στον ακόλουθο πίνακα:

Έτος	Ακαθάριστα κέρδη ανά ταύρο	Εισόδημα (DEM)
1984/85 (223 ημέρες)	356	2 242
1985/86	340	7 140
1986/87	432	9 072
1987/88	325	6 825
1988/89 (301 ημέρες)	389	8 169
Σύνολο		33 448

150. Δεν είναι αναγκαίο να εξετάσουμε επί της ουσίας τον υπολογισμό αυτό για τους ακόλουθους δύο γενικούς λόγους. Πρώτον, ο υπολογισμός αυτός παρουσιάζει τα ίδια στοιχεία αφαιρέσεως με τον υπολογισμό σχετικά με τον καθορισμό των εισοδημάτων που προέκυψαν από τους τρεις συντελεστές της παραγωγής (κεφάλαιο, έδαφος και εργασία) οι οποίοι ελευθερώθηκαν λόγω της διακοπής της παραγωγής γάλακτος. Ο υπολογισμός σχετικά με τον αριθμό των ταύρων, όπως και εκείνος σχετικά με τα αντλούμενα από την πώλησή τους εισοδήματα, βασίζεται πράγματι σε στατιστικά στοιχεία και δεν μπορεί συνεπώς να θεωρηθεί ως εκτίμηση των πραγματικών εισοδημάτων του Ο. Heinemann. Δεύτερον, το καθοριζόμενο βάσει της μεθόδου αυτής συνολικό ποσό είναι ελαφρώς κατώτερο από εκείνο που προκύπτει από τον υπολογισμό των (υποθετικών) εισοδημάτων που αντιλήθηκαν από τους ελευθερωθέντες τρεις συντελεστές της παραγωγής. Κατά συνέπεια, φαίνεται εύλογο και δίκαιο να δεχθούμε τη μέθοδο υπολογισμού που ακολούθησε ο πραγματογνώμων.

Επί του αιτήματος καταβολής περαιτέρω αποζημιώσεως λόγω αύξησης των εθνικών φόρων και επί του αιτήματος καταβολής αντισταθμιστικών τόκων

151. Ο ενάγων ζητεί την απόδοση του εθνικού φόρου που θα επιβαλλόταν επί της συνολικής αποκαταστάσεως της ζημίας την οποία υπέστη. Συνεπώς περιορίζεται στον ισχυρισμό, χωρίς να προσκομίσει κανένα στοιχείο αντλούμενο από τις σχετικές εθνικές φορολογικές διατάξεις, ότι το ύψος του φόρου αυτού είναι ανώτερο από εκείνο (ελάχιστο ή μηδενικό) των φόρων που θα είχαν επιβληθεί επί των εισοδημάτων τα οποία θα είχε αποκομίσει κατά τη διάρκεια των διαφόρων περιόδων που ελήφθησαν υπόψη κατά τον υπολογισμό της ζημίας την οποία υπέστη, ήτοι των περιόδων 1984 έως 1989.

152. Επί του σημείου αυτού, παραπέμπω στις παρατηρήσεις που διατύπωσα ανωτέρω επί του αναλόγου αιτήματος των εναγόντων στην υπόθεση C-104/89. Υπενθυμίζω μόνον ότι η οφειλόμενη στην αύξηση του ύψους των εθνικών φόρων οικονομική απώλεια δεν συνιστά ζημία που μπορεί να αποδοθεί, έστω και έμμεσα, στην παράνομη συμπεριφορά των κοινοτικών οργάνων και δεν είναι συνεπώς λυσιτελής για τον υπολογισμό της οφειλόμενης αποζημιώσεως.

153. Ο ενάγων ζητεί επίσης την προσαύξηση του συνολικού ποσού με τόκους²⁸ με επιτόκιο 7 %. Επί του αιτήματος αυτού παραπέμπω επίσης στις παρατηρήσεις που διατύπωσα συναφώς στην υπόθεση Mulder κ.λπ., παρατηρήσεις που επιτρέπουν να συναχθεί το συμπέρασμα ότι ο ενάγων δικαιούται τόκους από την ημέρα της επελεύσεως του ζημιογόνου γεγονότος, και συνεπώς από την ημερομηνία κατά την οποία έληξε η δέσμευση περί μη εμπορίας, έως την ημέρα κατά την οποία έλαβε τέλος η ζημία, ήτοι έως τη δημοσίευση της προσωρινής αποφάσεως του 1992. Όσον αφορά το επιτόκιο των τόκων αυτών από τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων προκύπτει ότι η αύξηση των τιμών καταναλωτή στη Γερμανία κυμάνθηκε, κατά τα έτη 1984 έως 1992, γύρω από ένα μέσο όρο ύψους 2,1 %. Δεδομένου λοιπόν ότι ο Ο. Heinemann υπέστη τις οικονομικές απώλειες *προοδευτικά*, καθόσον η ζημία προέκυψε κατά τα έτη 1984 έως 1989, πρέπει από τον μέσο αυτό όρο να αφαιρεθεί ένα ποσοστό που να λαμβάνει υπόψη τη χρονική κατανομή της ζημίας. Κατόπιν αυτού,

28 — Στις παρατηρήσεις της 25ης Ιουνίου 1993 (σ. 12 του πρωτοτύπου), ο ενάγων χαρακτηρίζει τους τόκους αυτούς ως «αντισταθμιστικούς».

είναι εύλογο και δίκαιο να καθοριστεί στο 1,5 % το επιτόκιο των τόκων που πρέπει να εφαρμοστούν στο συνολικό ποσό της αποζημίωσης.

— Η αποζημίωση του Ο. Heinemann

154. Στο υπόμνημα της 25ης Ιουνίου 1993, ο Ο. Heinemann υποδεικνύει ως αιτούμενη αποζημίωση ποσό ύψους 71 826 DEM. Πρέπει να θεωρηθεί ότι το αίτημα αυτό αντικαθιστά τα προηγούμενα, διαφορετικού ποσού.

155. Η Επιτροπή προσφέρει συνολική αποζημίωση ύψους 1 239 DEM.

156. Τέλος, ο πραγματογνώμων εκτιμά το συνολικό ποσό της οφειλόμενης στον ενάγοντα αποζημίωσης σε 17 167 DEM, σε περίπτωση εφαρμογής, κατά τον υπολογισμό της ποσότητας αναφοράς γάλακτος, του διαφοροποιημένου ποσοστού μειώσεως (2 % για τις τρεις πρώτες περιόδους και 7,5 % για τις τρεις τελευταίες), βάσει των γενικών στοιχείων που εμφανίζονται στους ακόλουθους πίνακες:

	Heinemann 1984/85	Heinemann 1985/86	Heinemann 1986/87	Heinemann 1987/88	Heinemann 1988/89	Σύνολο
Ημέρες	132	365	365	365	363	
Ποσότητα βάσεως	36 705	36 705	36 705	36 705	36 705	
Αύξηση κατά 1 %	37 072	37 072	37 072	37 072	37 072	
Προοδευτική μείωση	2,0 %	2,0 %	2,0 %	7,5 %	7,5 %	
Ακαθάριστα κέρδη	3 748	12 943	12 527	10 686	15 329	55 233
Ακαθάριστα κέρδη (DEM/100 kg)	28,53	35,62	34,48	31,16	44,95	
Ακαθάριστα κέρδη	28,53	35,62	34,48	29,41	43,53	

	Heinemann 1984/85	Heinemann 1985/86	Heinemann 1986/87	Heinemann 1987/88	Heinemann 1988/89	Σύνολο
Ημέρες	132	365	365	365	363	
Ποσότητα βάσεως	36 705	36 705	36 705	36 705	36 705	
Αύξηση κατά 1 %	37 072	37 072	37 072	37 072	37 072	
Προοδευτική μείωση	2,0 %	2,0 %	2,0 %	7,5 %	7,5 %	
Εισοδήματα υποκαταστάσεως	3 300	8 294	9 555	9 005	7 913	38 066
Εισοδήματα υποκαταστάσεως (DEM/100 kg)	25,11	22,83	26,30	26,26	23,20	

	Heinemann 1984/85	Heinemann 1985/86	Heinemann 1986/87	Heinemann 1987/88	Heinemann 1988/89	Σύνολο
Ημέρες	132	365	365	365	363	
Ποσότητα βάσεως	36 705	36 705	36 705	36 705	36 705	
Αύξηση κατά 1 %	37 072	37 072	37 072	37 072	37 072	
Προοδευτική μείωση	2,0 %	2,0 %	2,0 %	7,5 %	7,5 %	
Διαφορά	448	4 649	2 973	1 681	7 416	17 167
Διαφορά (DEM/100 kg)	3,41	12,80	8,18	4,90	21,74	
Διαφορά	3,41	12,80	8,18	3,15	20,33	

157. Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων²⁹, θεωρώ ότι το συνολικό ποσό της οφειλόμενης στον Ο. Heinemann αποζημιώσεως ανέρχεται

σε 16 517 DEM, βάσει των στοιχείων που εμφανίζονται στον ακόλουθο πίνακα.

Heinemann ⁽¹⁾	1984/85	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89	Σύνολο
Υποθετικό εισόδημα	4 543	12 943	12 527	10 686	15 329	
Εναλλακτικά εισοδήματα						
— Εισόδημα εκ του κεφαλαίου	214	572	648	418	396	
— Εισόδημα εκ του εδάφους	956	2 509	3 350	2 800	2 638	
— Εισόδημα εκ της εργασίας	2 203	5 583	5 695	5 824	5 141	
Σύνολο των εναλλακτικών εισοδημάτων	3 373	8 664	9 693	9 042	8 739	
Διαφυγόν κέρδος	1 170	4 279	2 834	1 644	6 590	16 517

1) Όλα τα ποσά διαμορφώθηκαν σύμφωνα με τα στοιχεία που προσκόμισε ο πραγματογνώμων κατά την επί ακροατηρίου συζήτηση.

29 — Για την ποσοτική αποτίμηση των διαφόρων κεφαλαίων τα οποία συναποτελούν τη ζημία, πρέπει να υπομνησθούν συνοπτικά οι πηγές από τις οποίες αντλήθηκαν τα στοιχεία που ελήφθησαν υπόψη για τον καθορισμό της ζημίας.

α) Όσον αφορά το υποθετικό εισόδημα, τα αναφερόμενα στοιχεία είναι τα υποδεχθέντα από τον πραγματογνώμονα.

β) Όσον αφορά τα εναλλακτικά εισοδήματα, τα στοιχεία που ελήφθησαν υπόψη είναι πάντοτε τα υποδεχθέντα από τον πραγματογνώμονα, στα οποία πάντως επήλθαν ορισμένες διορθώσεις κατά την εξέταση της μεθόδου υπολογισμού που ακολούθησε ο πραγματογνώμων. Ειδικότερα, κατά τον υπολογισμό των εισοδημάτων που προέκυψαν από όλους τους συντελεστές της παραγωγής, λαμβανομένης υπόψη της αρχικής και της τελικής περιόδου του χρονικού διαστήματος που ελήφθη υπόψη για τον υπολογισμό της αποζημιώσεως, το συνολικό εισόδημα μειώθηκε πάντοτε κατά ποσοστό αντίστοιχο προς τον αριθμό ημερών των διαφόρων περιόδων που δεν περιλαμβάνονται στο εν λόγω χρονικό διάστημα. Επιπλέον,

— σχετικά με τον συντελεστή «κεφάλαιο», το αναφερόμενο στην αύξηση των τιμών καταναλωτή ποσοστό κατά τα έτη 1984 έως 1989 δεν μειώθηκε κατά το επιτόκιο που προσέφεραν τα τοπικά ταμειώματα, — σχετικά με τον συντελεστή «έδαφος», τα υποθετικά εισοδήματα που ελήφθησαν υπόψη είναι τα υποδεχθέντα από τον πραγματογνώμονα.

Το συνολικό ποσό της αποζημίωσης πρέπει να προσυζηθεί κατά τους τόκους με επίσιο επιτόκιο 1,5 % από της 20ής Νοεμβρίου 1984 έως της 19ης Μαΐου 1992, ημερομηνίας κατά την οποία αρχίζουν να τρέχουν οι τόκοι υπερμερίας με επίσιο επιτόκιο 7 %, μέχρις εξοφλήσεως.

καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα. Το άρθρο 69, παράγραφος 3, ορίζει επιπλέον ότι το Δικαστήριο μπορεί να κατανείμει τα έξοδα σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων. Είναι λοιπόν αναμφισβήτητο ότι εν προκειμένω οι διάδικοι ηττήθησαν εν μέρει, τόσο σχετικά με τη διαπίστωση της ευθύνης της Κοινότητας η οποία απορρέει μόνον από τον παράνομο χαρακτήρα του καθεστώτος των ποσοστώσεων γάλακτος του 1984 και όχι επίσης από τον παράνομο χαρακτήρα της κανονιστικής ρυθμίσεως του 1989 που είχαν επικαλεστεί οι ενάγοντες³¹, όσο και σχετικά με την εκτίμηση της ζημίας. Θεωρώ συνεπώς ότι κάθε διάδικος πρέπει να φέρει τα δικαστικά του έξοδα.

Επί των δικαστικών εξόδων

158. Τόσο στην υπόθεση C-104/89 όσο και στην υπόθεση C-37/90, οι ενάγοντες ζητούν να καταδικαστούν τα εναγόμενα κοινοτικά όργανα στα δικαστικά έξοδα. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνεται η αμοιβή του πραγματογνώμονα η οποία, υπενθυμίζω, μπορεί να βαρύνει τους διαδίκους ως έξοδα «που μπορούν να αναζητηθούν» κατά την έννοια του άρθρου 73, στοιχείο α, του Κανονισμού Διαδικασίας³⁰.

Η αμοιβή του διορισθέντος πραγματογνώμονα μπορεί επιπλέον να επιβαρύνει το Δικαστήριο κατά το ένα τρίτο του συνολικού ποσού, τα υπόλοιπα δε δύο τρίτα να επιβαρύνουν τους διαδίκους. Όσον αφορά το τελευταίο αυτό τμήμα της αμοιβής, φαίνεται εύλογο και δίκαιο να φέρουν κατά το ήμισυ τα εναγόμενα κοινοτικά όργανα και κατά το άλλο ήμισυ αλληλεγγύως οι πέντε ενάγοντες στις δύο συνεκδικαζόμενες υποθέσεις.

Δυνάμει του άρθρου 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος

30 — Το ποσό της αμοιβής την οποία ζητεί ο πραγματογνώμων αμφισβητήθηκε από όλους τους διαδίκους και το Δικαστήριο πρέπει συνεπώς να αποφανθεί με διάταξη κατ' εφαρμογήν του άρθρου 74 του Κανονισμού Διαδικασίας.

31 — Το Δικαστήριο απέκλεισε πράγματι την ύπαρξη ευθύνης της Κοινότητας λόγω της θεσπίσεως του κανονισμού 764/89, καθόσον, αν και αληθεύει ότι υπήρξε παραβίαση της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, η παραβίαση αυτή δεν μπορεί εντούτοις να θεωρηθεί ως κατάφορη ώστε να θεμελιώσει δικαίωμα αποζημιώσεως δυνάμει του άρθρου 215, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης (σκέψεις 18 έως 20 της αποφάσεως του 1992).

Πρότασεις

159. Βάσει των ανωτέρω, προτείνω συνεπώς στο Δικαστήριο να αποφασίσει ως εξής:

1) *στην υπόθεση C-104/89*, να υποχρεώσει τα εναγόμενα κοινοτικά όργανα να καταβάλουν:

—στον J. M. Mulder, ποσό 630 416 HFL, πλέον τόκων με επιτόκιο 1,3 % από την 1η Οκτωβρίου 1984 έως τις 19 Μαΐου 1992·

—στον W. H. Brinkhoff, ποσό 363 908 HFL, πλέον τόκων με επιτόκιο 1,3 % από τις 5 Μαΐου 1984 έως τις 19 Μαΐου 1992·

—στον J. M. M. Muskens, ποσό 445 563 HFL, πλέον τόκων με επιτόκιο 1,3 % από τις 22 Νοεμβρίου 1984 έως τις 19 Μαΐου 1992·

—στον T. Twijnstra, ποσό 709 791 HFL, πλέον τόκων με επιτόκιο 1,3 % από τις 10 Απριλίου 1985 έως τις 19 Μαΐου 1992·

- 2) *στην υπόθεση C-37/90*, να υποχρεώσει τα εναγόμενα κοινοτικά όργανα να καταβάλουν στον O. Heinemann ποσό 16 517 DEM, πλέον τόκων με επιτόκιο 1,3 % από τις 20 Νοεμβρίου 1984 έως τις 19 Μαΐου 1992·
- 3) κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα σχετικά με τις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις. Η αμοιβή του πραγματογνώμονα επιβαρύνει κατά το ένα τρίτο το Δικαστήριο, κατά το ένα τρίτο τα εναγόμενα κοινοτικά όργανα και κατά το εναπομένον ένα τρίτο τους πέντε διαδίκους.